

Vurdering av elgbestanden i Oslo og Akershus 2010

En rapport utarbeidet på oppdrag fra
Akershus Fylkeskommune og
Oslo Fylkeskommune

Akershus Fylkeskommune
Oslo Fylkeskommune

**UTMARKSAVDELINGEN FOR
AKERSHUS OG ØSTFOLD**

Forord

Denne rapporten er utarbeidet av Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold på oppdrag fra Akershus Fylkeskommune og Oslo Fylkeskommune.

Alle data for sett og skutt elg i alle Norges fylker og kommuner er nå tilgjengelig i det nettbaserte nasjonale hjorteviltregisteret (www.hjortevilt.no). Her kan alle hente ut informasjon om sett og skutt elg på jaktfelt-, vald-, kommune- eller fylkesnivå. For de som ønsker det kan man sette sammen sine egne oppsett på bakgrunn av jaktlag. Muligheten til å redigere dataene i registeret er begrenset, men kommunene har anledning til å redigere data for vald og jaktfelt i sin kommune. Ledere for vald og jaktfelt har ingen tilgang til å redigere data i basen, men dersom man finner feil bør man kontakte egen kommune eller Utmarksavdelingen.

For at dataene i hjorteviltregisteret skal ha best mulig kvalitet er det helt nødvendig at alle gjør en god jobb med kvalitetssikring av informasjonen. De kommunale viltansvarlige har her en nøkkelposisjon. Kommunens oppgave er å kritisk gjennomgå skjemaene som sendes inn fra valdene. For at innsamlingen av observasjoner og informasjonsflyten stadig skal forbedres er det viktig at det gis tilbakemeldinger om feil og mangler ved utfylling av skjemaene. Vi som legger inn data i hjorteviltregisteret gir tilbakemelding til kommunene, og kommunene gir tilbakemelding til valdene. Føringen av skjemaene i Oslo og Akershus er stort sett gode, men det er fortsatt et forbedringspotensial.

Data for den enkelte kommune er ikke tatt med i denne rapporten. Dersom man ønsker slike data kan man enkelt hente dette på <http://www.hjortevilt.no>

Som for tidligere år er hoveddelen av arbeidet lagt i å se på elgstatistikken i de 5 elgregionene som Oslo og Akershus er delt inn i. Innledningsvis har vi sett noe på fylket som helhet og på forskjellene i mellom de ulike regionene.

Våre vurderinger av bestandsutviklingen i de forskjellige regioner er basert på gjennomsnittstall for relativt store og heterogene områder. Det vil derfor være lokale variasjoner som gjør at våre anbefalinger ikke stemmer like godt for alle. De siste årene har vi forsøkt å gi noe mer utfyllende informasjon om de ulike delområdene innenfor de ulike regionene, for slik å kunne gi et mer helhetlig bilde og bedre verktøy for kommunene. Rapporten er likevel ingen fasit, men en analyse av utviklingen i elgstammen innen regionene. Sammenstilt med lokal informasjon håper vi rapporten kan bli et godt hjelpemiddel for elgforvaltningen i de to fylkene.

Til slutt vil vi rette en takk til alle som har bidratt – til jaktlagene som år etter år slutter opp om registreringsarbeidet og til de kommunale viltansvarlige som gjør en god jobb med innsamling og videresending av data på sett og skutt elg.

Ørje, april 2011

Jørn Daltorp
Utmarkskonsulent
Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	4
1.1 Inndeling i regioner	4
1.2 Avskyting i Akershus og Oslo	4
1.2.1 Sett elg per dagsverk	6
1.2.2 Kjønnforhold.....	7
1.2.3 Kalveproduksjon og slaktevekt	8
1.3 Elgen og beitegrunnet – økende interesse for elgbeitetaksering	12
2 Regionvis vurdering av elgbestanden	13
2.1 Øvre Romerike Elgregion	13
2.1.1 Områdebeskrivelse	13
2.1.2 Avskytingen	13
2.1.3 Bestandsutviklingen	14
2.1.4 Beitegrunnet	15
2.1.5 Oppsummering og diskusjon.....	16
2.1.6 Figurer ØRE	17
2.2 Region Romerikssletta øst – mellom E6 og Glomma	19
2.2.1 Områdebeskrivelse	19
2.2.2 Avskytingen	19
2.2.3 Bestandsutviklingen	19
2.2.4 Oppsummering og diskusjon.....	21
2.2.5 Figurer for Region Romerikssletta – mellom E6 og Glomma	22
2.3 Region Sørøst – øst for Glomma og Øyeren	24
2.3.1 Områdebeskrivelse	24
2.3.2 Avskytingen	24
2.3.3 Bestandsutviklingen	24
2.3.4 Oppsummering og diskusjon.....	26
2.3.5 Figurer Region Sørøst – øst for Glomma og Øyeren	28
2.4 Region Østmarka og Follo	30
2.4.1 Områdebeskrivelse	30
2.4.2 Avskytingen	30
2.4.3 Oppsummering og diskusjon.....	32
2.4.4 Figurer Østmarka og Follo	34
2.5 Region Vest – Nordmarka, Asker og Bærum	36
2.5.1 Områdebeskrivelse	36
2.5.2 Avskytingen	36
2.5.3 Bestandsutviklingen	36
2.5.4 Oppsummering og diskusjon.....	38
2.5.5 Figurer Region Vest	39
3 Tabeller for regionene	42
4. Vedlegg	44

1 Innledning

1.1 Inndeling i regioner

For å undersøke hvordan elgstammen utvikler seg i forskjellige deler av fylkene er området delt inn i følgende 5 regioner:

1. Øvre Romerike elgregion:

Nittedal øst for Rv 4, Nannestad, Gjerdrum, Ullensaker øst for E6, Hurdal, Eidsvoll øst for E6, samt østre del av Gran og Lunner i Oppland.

2. Region Romerikssletta øst:

Eidsvoll øst for E6, Nes vest for Glomma, Ullensaker øst for E6, Sørumsund vest for Glomma, Fet vest for Glomma og Skedsmo.

3. Region Sørøst:

Nes øst for Glomma, Sørumsund øst for Glomma, Fet øst for Glomma og Aurskog-Høland.

4. Region Østmarka og Follo:

Søndre del av Oslo, Lørenskog, Rælingen, Enebakk, Nesodden, Frogn, Ski, Ås og Vestby.

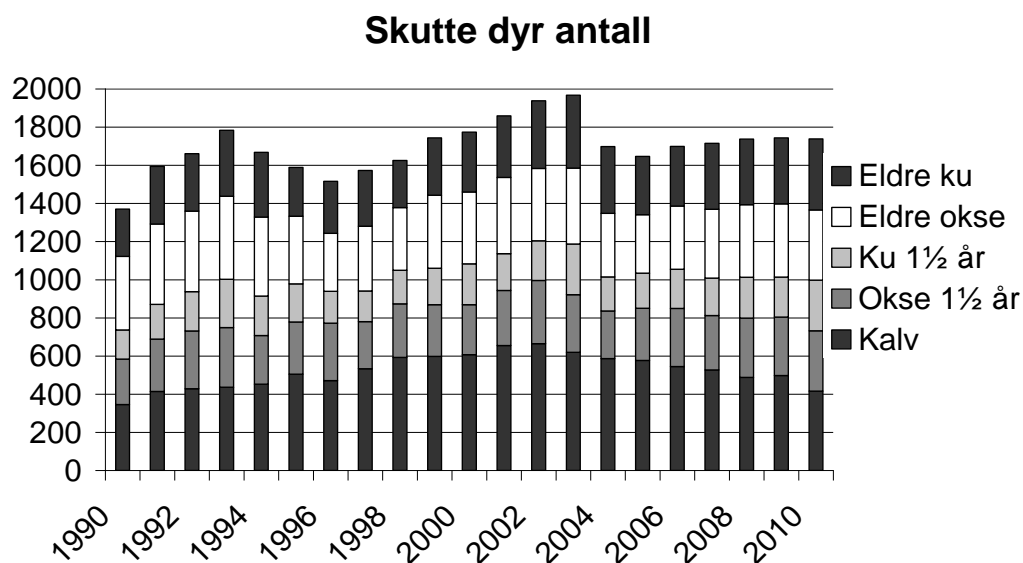
5. Region Vest:

Nordre del av Oslo, Nittedal vest for Rv 4, Asker og Bærum.

Siden 2009 er det innarbeidet samlefigurer for Oslo og Akershus, mens figurene for sammenligning av de ulike regionene er lagt ved som vedlegg. Forskjeller mellom de ulike regionene er likevel kommentert.

1.2 Avskyting i Akershus og Oslo

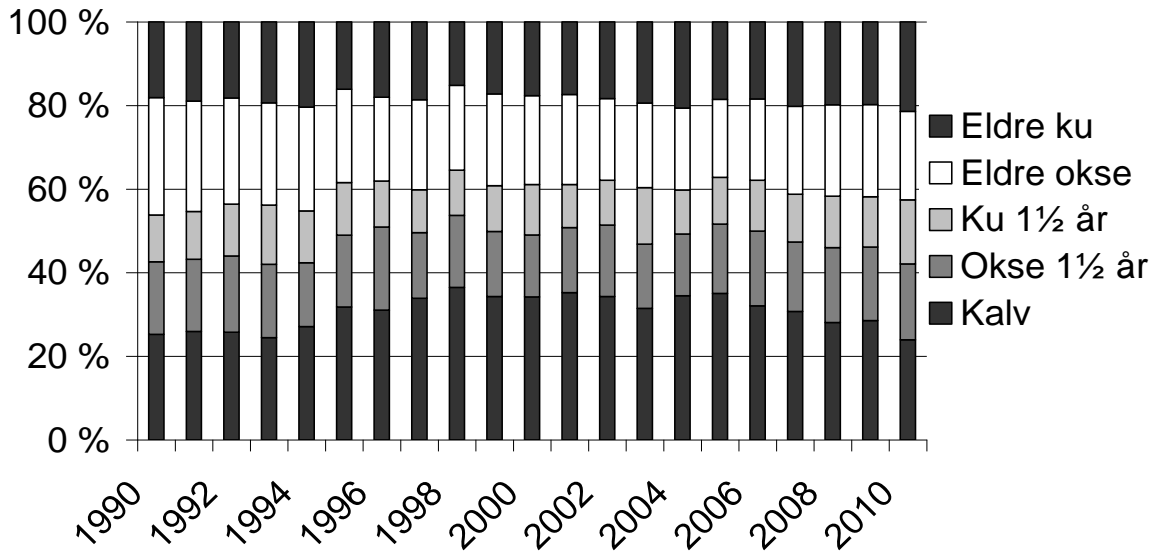
På midten av 1990-tallet opplevde man elgstammen i Oslo og Akershus som for høy, og avskytingen steg jevnt fra 1996 og frem til 2003 (Fig.1). I 2004 sank avskytingen med over 250 dyr eller 13%. Dette var første gangen den totale avskytingen sank siden 1996. Denne nedgangen fortsatte også i 2005. Siden har avskytingen økt sakte, men sikkert frem til 2008. De siste 3 årene har avskytingen vært stabil på ca 1740 elger.

Figur 1. Uttak av elg samlet for hele Oslo og Akershus i perioden 1990-2010 fordelt på kalv, åring okse, åring ku, voksen okse og voksen ku.

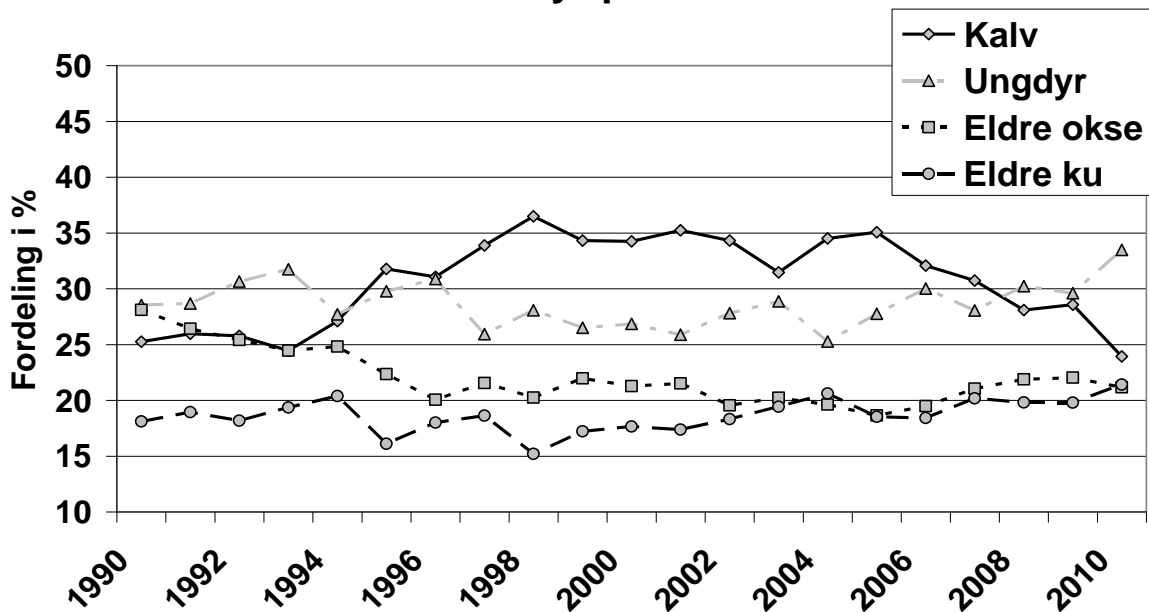
Den prosentvise fordelingen i avskytningen (Fig. 2a og b) har endret seg gjennom perioden, noe som er naturlig ved de endrede avskytningsstrategiene. I starten av 1990 tallet ble det skutt en høy andel eldre okse. Denne andelen ble gradvis senket og har siden 1996 holdt seg relativt stabilt rett i overkant av 20%. Voksen ku har holdt seg relativt stabilt mellom 15 og 20% gjennom hele perioden. I perioden 2007 – 2009 var uttaket av voksen ku 20%. I 2010 har andelen økt til over 21% som er det høyeste uttaket av voksen ku gjennom perioden. Ungdyrandelen har i grove trekk vært mellom 25 og 30% av uttaket. Andelen har likevel vært økende de siste årene og for 2010 er uttaket på over 33%, det høyeste gjennom perioden. Andelen kalv i uttaket har hatt den samme nedgangen som andelen ungdyr har økt. Andelen kalv i uttaket fra ca 25% på begynnelsen av 1990-tallet til ca 35% i perioden 1998-2005. Fra 2006 til 2010 har uttaket av kalv sunket og er nå på historisk lave 24 % som tilsvarer nesten 10% høyere uttak av ungdyr enn kalv i det totale uttaket av dyr. Frem til og med 1994 var avskytningen av kalv og ungdyr samlet på mellom 54 – 56% Fra 1995-2006 har den vært 60 – 65%. For 2007 og 2010 var avskytningen av kalv/ungdyr på ca 58%.

Skutte dyr prosent

Figur 2a. Prosentvis fordeling av skutte dyr etter alder og kjønn, samlet for Oslo og Akershus, i perioden 1990 – 2010.

Skutt dyr prosent

Figur 2b. Prosentvis fordeling av skutte dyr etter alder og kjønn, samlet for Oslo og Akershus, i perioden 1990-2010.

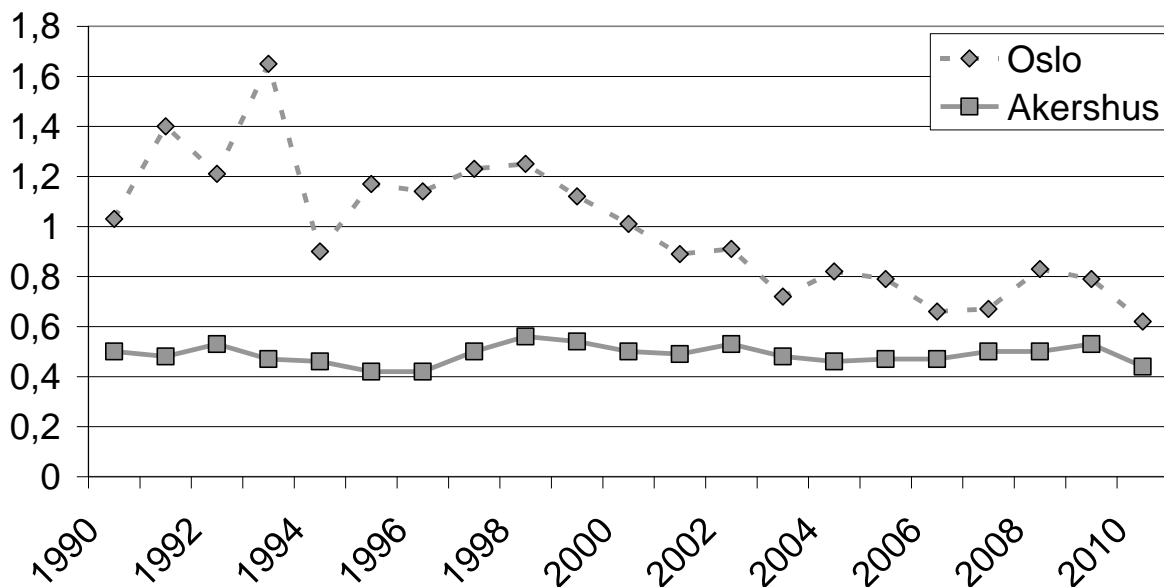
1.2.1 Sett elg per dagsverk

Forskjellen i antallet sett elg per jegerdagsverk (Fig.3) mellom de to fylkene har vært store gjennom perioden, 1990 – 2010. Mens Oslo på det meste har sett over 1,6 elg pr jegerdagsverk har Akershus vært stabile mellom 0,4 og 0,6. Av tallene for Oslo ser man helt klart at bestanden er redusert kraftig fram til 2003. Fra 2003 har sett elg per dagsverk variert

fra 0,6 til i overkant av 0,8 sett elg pr jegerdagsverk. Tallene for Akershus har vært stabile. Etter en svak økning fra 2007 – 2009 er det en nedgang til 0,44 i 2010. Forskjellen i antall observasjoner mellom fylkene skyldes trolig i all hovedsak store forskjeller i jaktform, men tallene gir likevel et riktig bilde av utviklingen som har vært i det enkelte fylke.

Antall sett elg per jegerdagsverk er for 2010 mellom 0,4 og 0,55 for alle regionene, en liten nedgang i forhold til 2009. Fram til 2009 har man hatt en lengre periode, 5-6 år, med tilnærmet stabil bestandsutviklingen i alle regioner. Nedgangen i 2010 er størst i region sørøst, vest og Romerikssletta øst, mens den er relativt liten i Østmarka/Follo og ØRE. Hva som skyldes denne nedgangen er usikkert. Det er mest naturlig å tro at uttaket de siste årene har ført til en nedgang, men inntrykket kan nok være noe forsterket av tilfeldigheter. Det har imidlertid vært et viktig mål for flere av områdene å senke bestandene uten at dette har resultert i dramatiske endringer i avskytningen i noen av områdene.

Sett elg pr. jegerdagsverk

Figur 3. Fylkesvis utvikling av antall sett elg pr dagsverk i Oslo og Akershus 1990-2010.

1.2.2 Kjønnssforhold

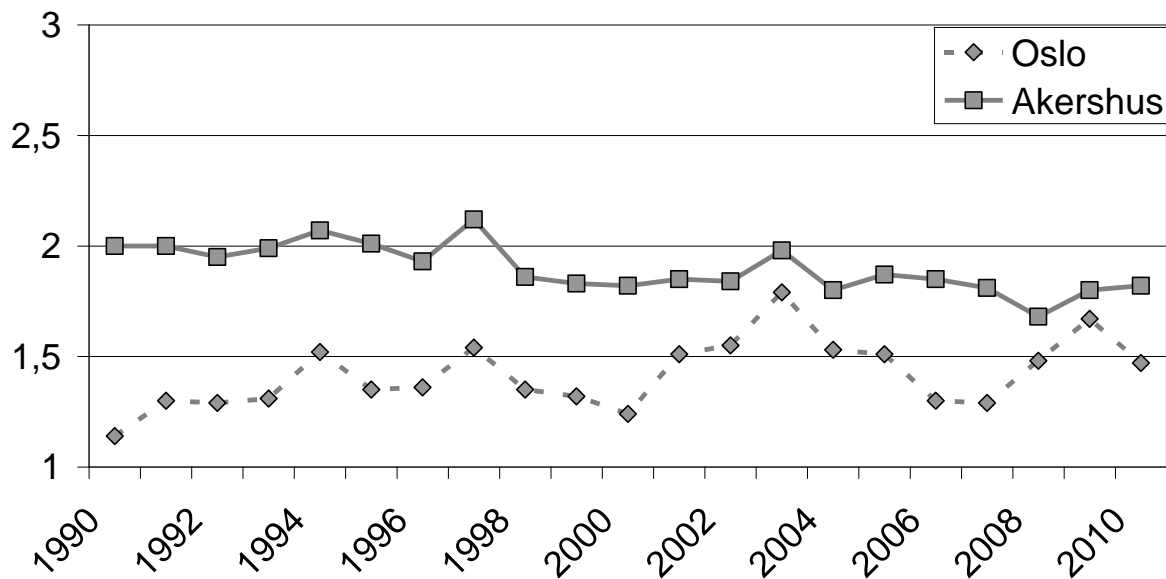
Kjønnssforholdet i bestanden mellom ku og okse har variert noe gjennom hele perioden for begge fylkene. Oslo har for hele perioden hatt høyere andel okse enn Akershus. Oslo hadde i 1990 nesten like mange okser som kuer. Fra 2007 til 2009 var det en nedgang i okseandelen før man i 2010 igjen fikk en økning til ca. 1,5 ku:okse (fig. 4).

Akershus hadde frem til 1997 ca 2 kuer pr. okse. Siden har forholdet i hovedsak stabilisert seg rundt 1,75 ku.okse. For 2009 og 2010 var det en liten nedgang i okseandelen, men utviklingen totalt sett er stabil.

Begge fylkene har et godt kjønnssforhold, men Oslo har på nytt økt okseandelen og man har om en unødig høy andel okse. Det har for hele perioden vært noe forskjell på fylkene, men man kan i hovedsak se de samme svingningene i kurvene for de ulike årene.

Det har vært noe ulik utvikling i ku:okse forholdet i de ulike regionene. I 2001 hadde alle regionene under 2 kuer per okse. Siden da har regionene hatt en forskjellig utvikling og det er bare region sørøst som har holdt et stabilt kjønnsforhold på ca 1,7 ku per okse. Perioden sett under ett er det region vest som har hatt størst andel okser. Gjennom hele perioden har Romerikssletta øst hatt lavest okseandel og de siste 4 årene har de ligget klart lavere enn de øvrige regionene. Romerikssletta øst har også en nedgang i andelen okse i 2010 til 2,2 ku per okse. De øvrige 4 regionen har de siste 3 årene hatt et ku:okse forhold mellom 1,5 og 1,8, noe som må regnes som optimalt.

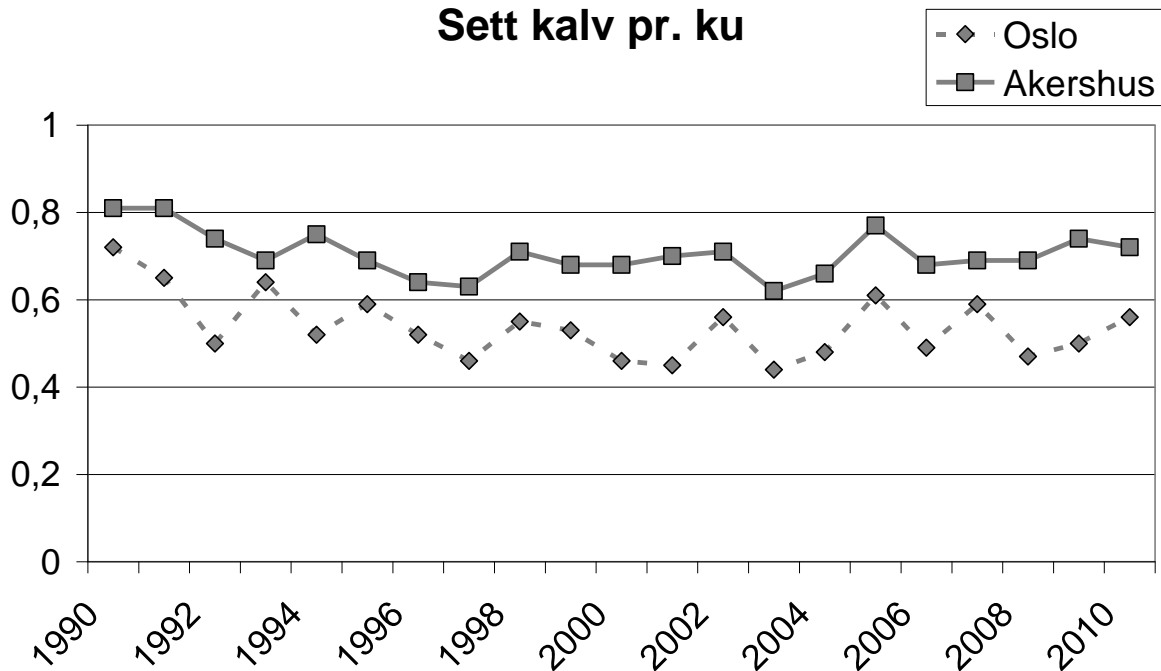
Sett ku pr. okse

Figur 4. Fylkesvis utvikling av antall sett ku pr okse i Oslo og Akershus 1990-2010.

1.2.3 Kalveproduksjon og slaktevekt

Gjennomgående har Akershus hatt en høyere kalveproduksjon enn Oslo, men man kan i store trekk se de samme svingningene for de to fylkene gjennom hele perioden. Mens det i Akershus har vært en produksjon på mellom 0,6 og 0,8 kalv pr. ku, har produksjonen i Oslo i hovedsak vært mellom 0,4 og 0,6 kalv pr ku (Fig. 5). Begge fylkene hadde en klar nedgang i produksjonen i 2006, noe som trolig skyldes den harde vinteren 05/06. I Akershus var utviklingen stabil i perioden 2006 – 2008. Det ble registrert en liten økning i 2009 og en svak nedgang i 2010 til 0,72 kalv per ku. Oslo hadde en økning fra 2006 til 2007 og en tilsvarende nedgang i 2008. I 2009 og 2010 har det vært en liten økning opp mot 0,6 kalv per ku i Oslo.

Figur 5. Fylkesvis utvikling av antall sett kalv pr ku i Oslo og Akershus 1990-2010.

Tvillingraten er klart mindre i Oslo enn i Akershus og har vært det gjennom hele perioden (Fig. 6). Mellom 20 og 30% av kuene i Akershus har hatt tvillingkalv gjennom hele perioden med unntak av 2003 og 2004. I Oslo har i underkant av 10% av kuene hatt tvillingkalv med unntak av to-tre år. Ser vi på utviklingen av kurvene for fylkene vises det at man har hatt en nedgang på ca. 10% i andelen tvillingkalv siden starten av 90-tallet. Begge fylkene hadde en svak nedgang siste år, men det er ingen tendens de siste årene av perioden. 21% av de kalvførende kuene i Akershus hadde tvillingkalv i 2010, mens bare 4% av kalvførende kuer hadde tvilling i Oslo.

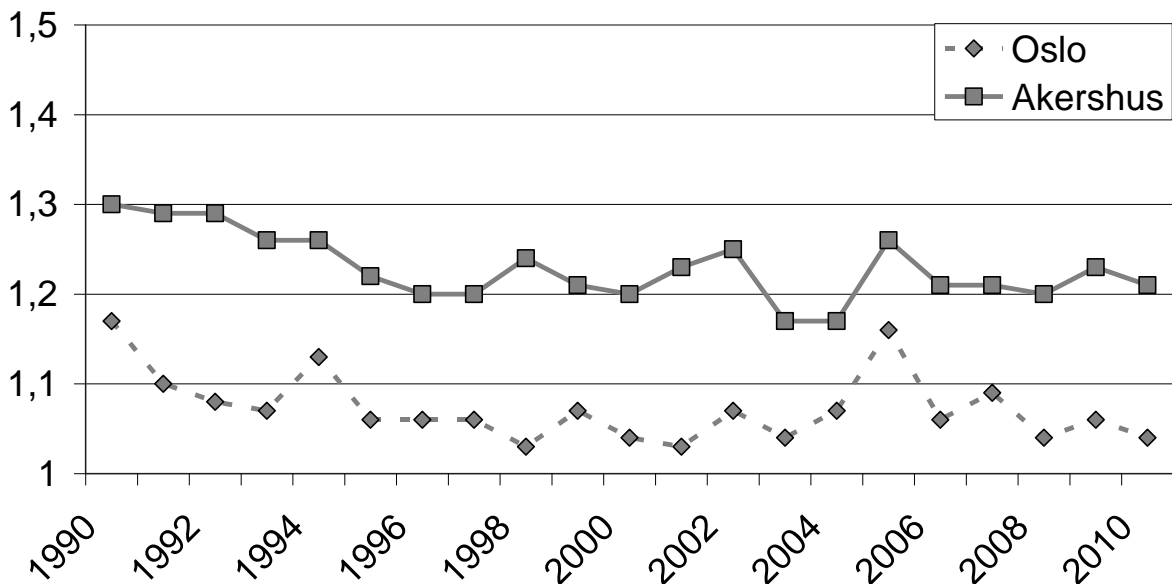
For de enkelte regionene har utviklingen vært noe annerledes enn for fylkene totalt. Alle regionene hadde en økning i kalvproduksjonen i 2005. Vinteren 2005/2006 var snørrik og man fikk en forventet nedgang i produksjonen. I 2007 fikk man en ny økning i produksjonen for alle regionene. Fra 2007 frem til i dag har utviklingen vært noe forskjellig i delregionene. ØRE, Region Sørøst og Østmarka/Follo hadde en økning frem til 2009. I 2010 hadde ØRE og Region Sørøst en liten nedgang, men har fortsatt en høyere produksjon enn tidlig i perioden. Østmarka/Follo hadde en klar nedgang siste år og har samlet for perioden hatt en nedgang, men her er det forskjeller innad i regionen. Romeriksletta øst har hatt en stabil utvikling i antall kalv per ku siden 2005. For 2010 hadde de en svak økning i produksjonen og er med det den regionen med høyest antall kalv per ku i 2010. Etter økning i 2007, fikk region Vest en nedgang til 2008 og forholdet var jevnt for 2009, men i 2010 var det en økning i produksjonen til nesten 0,6 kalv per ku. Region vest har hatt lavest produksjon gjennom hele perioden. Utviklingen for tvillingkalv er litt forskjellig fra kalvproduksjonen totalt, ved at de årlige variasjonene er langt større. Alle regionene har en nedgang i tvillingraten siste år, med unntak av region vest hvor andelen er lik med 2009. Region vest har hatt den laveste tvillingraten gjennom hele perioden. Den negative utviklingen i ØRE fra 2009 fortsetter i 2010 og bare 13% av kalvførende ku har nå tvillingkalv. Region sørøst hadde en økning i tvillingraten for 2009 og en svak nedgang i 2010, perioden sett under ett er utviklingen i region Sørøst stabil med en del årsvariasjoner. Romeriksletta øst har hatt en nedgang i tvillingraten siste år til ca.

23% og det har vært en negativ utvikling for siste 10 år. Østmarka/Follo har selv med en nedgang i 2010 den høyeste tvillingraten i fylkene med 27%.

Et påfallende trekk med figurene som illustrerer kalveproduksjon er graden av synkronitet mellom regionene. Dette kan tyde på at rekrutteringen påvirkes noe av klima og at klimaforholdene spesielt på sommertid er relativt like innenfor et geografisk område på størrelse med Oslo og Akershus.

Om vi ser bort fra årsvariasjonene ser det ut til at reproduksjonen i store trekk holder seg relativt stabil i de fleste av delregionene i fylkene. Det er ingen av regionene som har klart negativt utvikling.

Sett kalv pr. kalvku

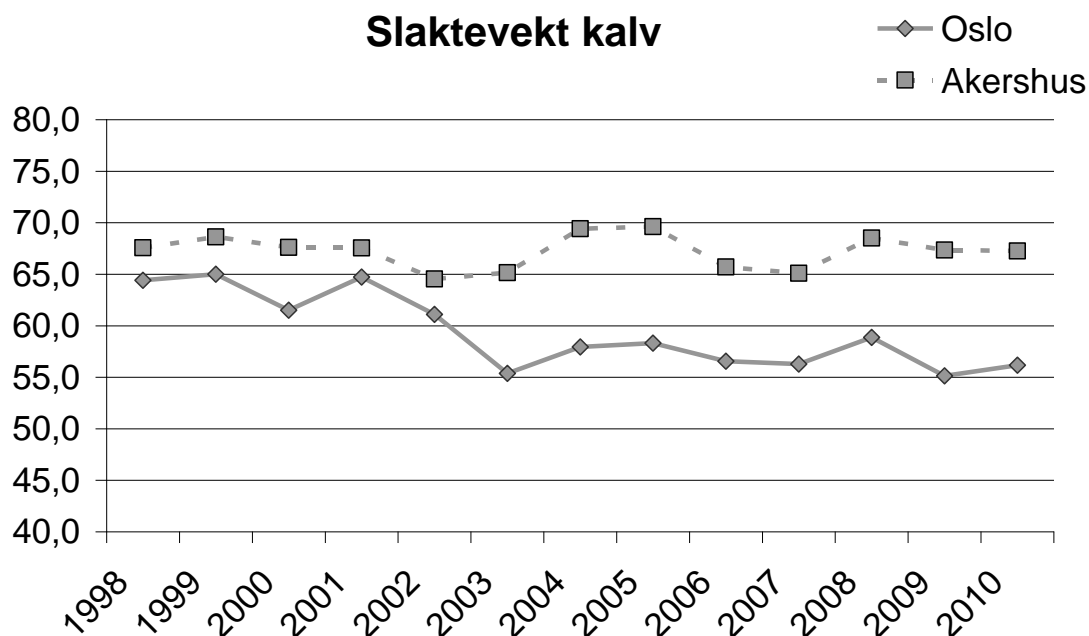
Figur 6. Fylkesvis utvikling av antall sett kalv pr kalvku i Oslo og Akershus 1990-2010.

Slaktevekter har i store trekk den samme utvikling som rekrutteringsratene i de ulike regionene. Utviklingen av kalvevektene i fylkene har vært noe forskjellige (Fig. 7). Oslo hadde nesten 65 kg i slaktevekt for klav i perioden 1998 – 2001, men fikk så en nedgang til 55 kg i 2003. Deretter har slaktevekten holdt seg i overkant av 55 kg ut perioden. Akershus har hatt noe mere stabile slaktevekter, mellom 70 og 65 kg, og det virker til å være relativt stabile svingninger i perioden. For siste år er vekten 67 kg, det samme som i 2009.

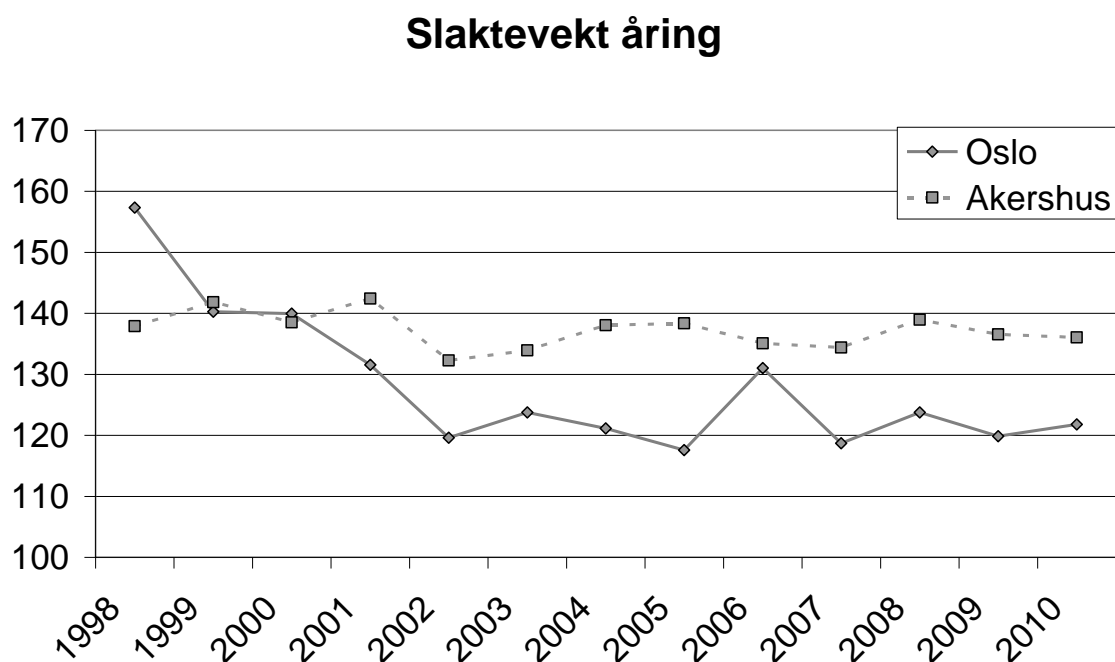
Utviklingen i vektene hos åringene (Fig. 8) er i store trekk lik som for kalvevektene. Vektene for Akershus har ligget relativt stabilt på mellom 130 og 140 kg gjennom perioden, med lignende svingninger som for kalv. Utviklingen for åringene er også tilnærmet uendret fra 137 kg i 2009 til 136 kg i 2010. Åringvektene i Oslo har enkelte større årssvingninger enn Akershus, noe som kan skyldes mindre datagrunnlag. Vektene for ungdyr i Oslo har også sunket i løpet av de siste 10 årene og har siden 2002 vært ca 120 kg med unntak av 2007. I Oslo er det en svak økning siste år.

Regionvis er det kun Region sørøst som fortsetter den positive utviklingen fra 2008. Sammen med Romeriksletta øst, som også har en økning siste år, har de to regionene de høyeste kalvevektene med 71 kg. Region Vest hadde en positiv økning på 2 kg i 2010, men har fortsatt de laveste vektene sammenlignet med de andre regionene. Utviklingen i

Østmarka/Follo var stabil siste året og har også vært relativt stabil perioden sett under ett med en kalvevekt mellom 65 og 70 kg. Men her er det store forskjeller på delregionen. ØRE forsetter den negative utviklingen fra 2009 og er nå på samme nivå som i starten av perioden, ca 57 kg. Det er store forskjeller på vekt mellom regionene. Romerikssletta øst og region sørøst har ca 70 kg i snittvekt for kalv, mens region vest og ØRE har i underkant av 60 kg i snittvekt.

Figur 7. Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv fordelt på Oslo og Akershus i perioden 1998-2010.

Figur 8. Gjennomsnittlig slaktevekt for ungdyr fordelt på Oslo og Akershus i perioden 1998-2010.

1.3 Elgen og beitegrunnlaget – økende interesse for elgbeitetaksering

Fokuset på elgbeite og beitenes produksjonsevne i forhold til elgbestanden blir stadig sterkere. Det er klart at den høye elgbestanden man har hatt i mange områder har krevd mer beite enn det som er blitt produsert. Fra forskjellige fagmiljøer både innenfor offentlig forvaltning og forskning konkluderes det med at næringsbegrensning som følge av høy elgstamme er den viktigste årsaken til nedgangen i elgens kondisjon i flere områder i Sør-Norge den senere tid. Senest i NINAs rapport *Elgen sett med jegerøyne - En analyse av jaktmateriale fra overvåkningsprogrammet for elg og det samlede sett elg – materialet for perioden 1966-2004* (Solberg m. fl. 2006) konkluderes det med at klima og kjønnsforhold i elgbestanden er underordnet overbeiting når nedgangen i rekrutteringsrater (sett kalv per ku, sett kalv per kalvku) skal forklares.

Det er svært positivt at flere elgregioner, og kommunale viltansvarlige i Oslo og Akershus har et økende fokus på overvåkning av elgens beiteuttak og beitebruk i skogen. Øvre Romerike elgregion har gjennomført både en full elgbeitetaksering og 2 oppfølgingstakst, den siste i 2008. Denne taksten viste at beiten hadde respondert positivt på senkingen av bestanden, men at man fortsatt bør holde bestanden lav for å bedre beiten ytterligere.

I Østmarka gikk elgvaldene og de berørte kommuner sammen om å gjennomføre en beitetaksering i 2005 og en oppfølgingstakst våren 2009. Også her så man en klar forbedring på beiten fra 2005 til 2009, et resultat av den endrete avskytingspolicy som ble iverksatt i regionen. I Aurskog-Høland gjennomført man et elgprosjekt i 2006 i regi av Universitetet for Miljø og Biovitenskap, hvor elgbeitetaksering inngikk. Gjennom Elgregionråd øst arbeider man med et innheimingsprosjekt for registrering av sommerbeite og elgens påvirkning av skogbestandene. NINA ^v/ Erling Solberg er prosjektleder for prosjektet. Innhegningene skal være klare i løpet av 2011 og følges opp jevnlig i årene fremover for registrering av utviklingen av beiteplantene. Man ønsker å sette disse resultatene sammen med data over blaktutviklingen til felte dyr.

I 2009 ble det også gjennomført beitetaksering i Vorma – Storsjøen Elgregion som dekker områdene nord for Glomma og øst for Vorma til Storsjøen i Odalen. Under beitetakseringen fant man et klart overbeite på ROS og furu og anbefalte en kraftig reduksjon i elgbestanden for å kunne opprettholde beitet over tid.

Selv om det nå er gjennomført mange elgbeitetakseringer tror vi likevel det er viktig med fokus på dette feltet i årene framover slik at man får et enda bedre grunnlag for en bærekraftig forvaltning av elgbestandene i Oslo og Akershus.

2 Regionvis vurdering av elgbestanden

2.1 Øvre Romerike Elgregion

2.1.1 Områdebeskrivelse

Området er avgrenset av E6 i øst og Rv4 i vest, og inkluderer de deler av Gran og Lunner kommuner i Oppland som er organisert i Øvre Romerike Elgregion (ØRE). Akershus kommunene som inngår er hele Hurdal, Nannestad og Gjerdrum, samt deler av Eidsvoll, Ullensaker og Nittedal.

ØRE er et stort geografisk område. Det er langt fra Nittedal til nord i Hurdal. Vi har derfor sett på om det er forskjeller i utviklingen i de forskjellige deler av regionen og har plukket ut følgende tre delområder innen regionen:

1. Nordre del inkluderer Hurdal og vestre del av Eidsvoll samt østre del av Gran kommune i Oppland.
2. Midtre del inkluderer Nannestad kommune, vestre del av Ullensaker samt østre del av Lunner kommune i Oppland.
3. Søndre del inkluderer østre del av Nittedal, hele Gjerdrum, og Kløfta jaktfelt i Ullensaker grunneierlag.

2.1.2 Avskytingen

Etter at man nådde toppen i avskytingen for regionen i 2003 med 538 dyr, sank avskytingen veldig kraftig i 2004 med hele 27%. Avskytingen har fortsatt å synke frem til 2008. For 2009 økte avskytingen minimalt med kun 1 dyr, mens den for 2010 økte svakt til 310 dyr. 2008 og 2009 har det klart laveste antall skutte dyr gjennom siste 10 år med 292 dyr. Perioden sett under ett har man hatt nedgang i avskytingen på 165 dyr fra første til siste år.

Utviklingen i delregionene er noe forskjellige, i grove trekk følger delregionene utviklingen i hovedregionen med enkelte årlige unntak. Kraftigst nedgang i avskytingen fra 2003 til 2004 hadde man i midtre delregion hvor avskytingen sank med i overkant av 100 dyr fra 250 felte i 2003 til 150 felte i 2004. Her har nedgangen i avskytingen fortsatt frem til 2009 før en nn liten økning i 2010 til 109 dyr. I nord har også avskytingen sunket drastisk og var på laveste nivå i 2008 med 136 dyr, for 2009 og 2010 har avskytingen økt svakt til 150 dyr siste år. I sør har man relativt lik utvikling som i nord, men her skjedde nedgangen i avskyting i 2003. 2006 er året hvor man felte færrest dyr i sør med 34 dyr, dette gir en nedgang i perioden på ca 50% fra topp til bunn i avskyting. Siden 2006 har avskytingen økt noe i sør og i 2010 felte man 51 elger.

Frem til 2003 felte man en stadig større andel av sett elg for alle kategorier samlet i regionen. Siden 2003 har man hatt en nedgang i andelen felt av sett, men for de siste 4 årene har man felt en noe høyere andel av sett okse enn man gjorde for 2004 – 2006. For ku virker uttaket å være stabilisert rett i overkant av 10% av sett ku, men uttaket har økt siste år. Den største nedgangen er i andelen felt av sett kalv, fra at man i 2003 felte ca 33% av observerte kalver til at man i 2009 felte 16,5% av observerte kalver, for 2010 økte dette igjen til over 20%. Det er relativt små forskjeller i uttaksprosenten mellom delregionene og variasjonen i uttaket følger de samme linjene for delregionene, men det er et noe høyere uttak av okse i sør enn i de to andre delregionene.

Figuren over uttaksprosent for ØRE viser at det frem til 2010 ble tatt ut mindre elg enn rundt 2003 hvor det var en topp. Med endringen for siste år har uttaket av ku og okse økt til samme nivå som i 2003. Dette viser at man nå tar ut en høyere andel dyr av bestanden enn man har gjort de siste årene. Noe av endringen i uttaksprosenten vil nok skyldes et økende uttak av ungdyr og synkende uttak av kalv.

Prosentfordelingen av uttaket viser at andelen voksne dyr i uttaket var noe over 40% de første årene i perioden, det sank svakt til ca 40% før man i perioden 2007- 2009 hadde en økende andel voksne dyr i uttaket. I 2009 var 47% av felte dyr 2,5 år og eldre, men man felte noe høyere andel ungdyr kalv i 2010 da 55% av uttaket var ungdyr/kalv. Andelen ungdyr i avskytingen har vært økende i forhold til kalv og det er et noe høyere uttak av årsokse i forhold til kvige. Man bør følge utviklingen i uttaket nøye, det vil over tid være lite gunstig med for høyt uttak av eldre dyr. Dette vil på sikt senke produksjonen i bestanden ved at gjennomsnittsalderen vil synke.

Andelen hanndyr i uttaket har vært stabilt i overkant av 50% frem til 2006, men økte for 2007 og 2008 til nesten 60% i takt med det økte uttak av årsokse. For 2009 sank uttaket noe og det har vært en kraftig nedgang i 2010 hvor uttaket var 50%.

Innen delregionene varierer hanndyrandelen en del mellom årene. Sør har hatt en generell økning av hanndyr i uttaket perioden sett under ett og økte svakt i 2010 til 55% etter en nedgang i 2009. Nord har hatt noe variasjon i uttaket, nedgang til 2003, økning til 2005, nedgang til 2006, økning til 2008 og klar nedgang til 2010 hvor kun 45% var hanndyr. I midtre område hadde man en liten økning til og med 2006 med unntak av 2005. Uttaket siden 2006 har vært ganske jevnt i overkant av 50% med unntak av 2009. Perioden sett under ett i midtre delregion har andelen hanndyr i uttaket vært økende.

Det vil være viktig å stabilisere fordelingen i uttaket slik at man tilstreber å ligge mellom 50-55% hanndyr. Dersom man ønsker å senke andelen kalv i uttaket vil det derfor være viktig å opprettholde en jevn avskyting i forhold til kjønn på ungdyrene for å unngå et skjevt kjønnsforhold i uttaket. For å bevare produksjonen i bestanden vil det også være veldig viktig at det skytes kvige slik at man opprettholder andelen voksen ku.

2.1.3 Bestandsutviklingen

Bestandstetthet og sammensetning

I perioden 1998-2004 ble sett elg pr dagsverk halvert fra nesten 0,8 til i underkant av 0,4 Det ser nå ut til at bestanden har stabilisert seg totalt sett i perioden 2004-2010 på ca 0,4 sett elg pr dagsverk.

Innen regionen er utviklingen litt forskjellig og årsvariasjonene kan skyldes tilfeldigheter. I nord hadde man en økning i antall observasjoner per jegerdagsverk i 2008, men man fikk en nedgang i 2009 og 2010. I 2004 hadde man under 0,4 observasjoner per jegerdøgn i nord og det virker til at bestanden var noe lavere midt i perioden enn den var i starten og de siste 3 årene. I midtre delområde har man hatt en stabil utvikling med enkelte små årsvariasjoner siden 2004 i underkant av 0,4 sett elg per jegerdagsverk. For søndre delregion har man også sett i underkant av 0,4 elg per jegerdøgn siden 2004, dette forholdet har vært stabilt med unntak av en økende trend i perioden 2006 – 2008. I 2010 ble det observert 0,35 elg per jegerdagsverk.

Okseandelen totalt i regionen er og har vært på et godt nivå gjennom hele 10 årsperioden og for 2009 og 2010 hadde man en liten nedgang i okseandelen og er nå på 1,7 ku per okse, noe som regnes som ideelt. Midtre delregion har hatt en svært høy andel okse de siste 3 årene med

under 1,5 ku per okse. I sør har andelen okse igjen økt siste år etter en nedgang i 3 år. Nord har hatt en nedgang i andelen okse siste 2 år og har nå i underkant av 2 kuper okse.

Reproduksjon

Siden nedgangen i 2006 har man hatt en økning i antall kalv per ku for regionen samlet sett har holdt seg mellom 0,6 og 0,7. Siste år er det en svak nedgang i antall kalv per ku. I 2009 hadde man 0,7 kalv per ku som er det høyeste antall gjennom perioden. Totalt sett er det en økning i produksjonen gjennom de siste 10 årene. Andelen kalv per kalvku fikk en nedgang i 2009 som fortsatte i 2010 og tvillingraten er nå 13%. Tvillingraten er svakt økende sett perioden under ett, men utviklingen for siste 2 år bør endres.

I nordre delregion har man hatt en svakt økende produksjon gjennom perioden og andelen kalv per ku har en positiv økning også for 2010 til 0,67 som er det høyeste for perioden. Tvillingraten i nord hadde en nedgang fra 2007 til 2008 og det er ingen endringer for 2009 og 2010. I nord er det i underkant av 10% av kalveførende ku som har tvillingkalv.

I midtre delregion har man hatt en økning i antall kalv per ku gjennom perioden og man har for siste 4 år mellom 0,6 og 0,7 kalv per ku. Tvillingraten i midtre delregion har økt siste år, men tallene for perioden varierer fra 5 – 20% tvillingrate. Samlet er det en høyere tvillingrate i siste halvdel av perioden sammenlignet med første halvdel.

For sørområdet er det en del årsvariasjoner, men for perioden samlet har andelen kalv per ku variert mellom 0,6 og 0,9. Det er en noe høyere produksjon her sammenlignet med de to andre delregionene.. For siste år er det en nedgang i andelen kalv og andelen tvillingkalv, hvor nedgangen i tvillingraten er spesielt stor.

Slaktevekt

For kalv har slaktevektene svingt noe gjennom siste 10 år, man hadde en topp i 2004 og 2005 med ca 64 kg. Deretter var det nedgang i kalvevektene i 2 år før en gledelig økning til over 60 kg igjen i 2008. I 2009 sank kalvevekten med ca 2 kg, noe som vedvarte i 2010 og gjennomsnittsvekten for kalv er nå 58 kg. Ungdyrvektene har også variert noe, men var relativt stabile for årsokse fra 2005 til 2008 i overkant av 130 kg. For kvige har gjennomsnittsvekten vært i overkant av 120 kg opp mot 130 kg for perioden 2005 – 2008.

Begge kjønn har hatt en nedgang siste 2 år, med 10 kg for årsokse og 8 kg for kvige.

Nedgangen i vekt for både åring og kalv siste 2 år kan skyldes relativt hard vinter og man ser til dels denne utviklingen også i de øvrige regionene i fylkene. Kalvevekten i sør har vært klart høyere enn i de 2 andre delregionen og det virker til at vekten synker jo lenger nord man kommer. Men med en kraftig nedgang i sør på ca 10 kg siste år er det mindre forskjeller. Om dette skyldes vinteren, en dårlig sommer eller en faktisk nedgang er usikkert.

Etter at alle tre delregionen hadde nedgang i vektene i 2009. For kalv har denne nedgangen vedvart i spesielt i sør, men også i nord. I midtre delregion er det en liten økning i kalvevekten siste år. Ungdyrene har hatt en økning i midtre område, ungoke har økt i nord og snittvekten for kvige opprettholdes mens ungoxen synker i vekt i sør.

2.1.4 Beitegrunlaget

Den siste beitetaksering som ble foretatt våren 2008, konkluderte med at beitepresset totalt sett er redusert i forhold til takstene i 2003 og 2005. For furu er man nå nede i et beiteuttak på 36% og 12% for bjørk noe som er bra, men rogn, osp og selje har ikke hatt samme utvikling ved at man der hadde en uttaksprosent på 65% i 2003, 42% i 2005 og 58% i 2008. Det er også lokale forskjeller innenfor regionen. Rapporten peker på at det fortsatt er overbeite totalt og i enkelte områder spesielt nord på Romerikssletta og at man derfor bør senke elgbestanden i områdene som har vinterelg til dette området ytterligere. Man konkluderer derfor med at

elgtettheten bør holdes stabil og senkes noe i nord. Det pekes også på at store endringer i infrastruktur trolig kan ha ført til at områdene lenger sør ikke er så tilgjengelige for vinterbeite lenger og at beiteområdene da er blitt mindre. For å kartlegge elgens områdebruk og bruk av tilrettelagte kryssingspunkter har man startet opp et merkeprosjekt hvor man følger en del merkede dyr i området. Dette merkeprosjektet vil kunne gi mange svar i forhold til både hvordan elgen bruker området og hvordan beiteressursene utnyttes og det vil kunne gi nyttige erfaringer i forhold til hvordan elgen bruker ulike type kryssingspunkter.

2.1.5 Oppsummering og diskusjon

Avskytingen i 2010 er økt svakt i forhold til 2008 og 2009, men den er lav sett perioden under ett. Gjennom utviklingen i antall observasjoner per jegerdøgn virker bestanden totalt å ha en stabil utvikling og ingen av delregionene har tydelige tegn på bestandsendring.

Tallene for reproduksjon viser en positiv utvikling for antall kalv per ku. Det samme er tilfelle for tvillingraten perioden sett under ett, men denne trenden er mer ujevn. Det er en negativ utvikling i ungdyrvektene siste år, mens det er mindre endringer i kalvevektene. Både tallene for reproduksjon og vekt er lave sammenlignet med de fleste andre regionen i fylkene.

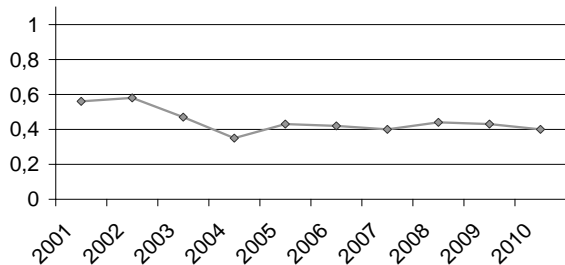
Gjennom beitetakseringen og sett elg parametrene vil det være fornuftig å holde elgbestanden på et lavt til moderat nivå og se hvordan vekter og produksjon vil respondere på dette over tid.

Totalt sett har regionen trolig potensial til å produsere noe mer kalv og oppnå noe høyere slaktevekt for både kalv og ungdyr. For å oppnå denne målsetningen må en trolig lykkes i å holde bestanden på et lavt/moderat nivå slik at det igjen bygges opp et kvalitativt godt beite for elgen.

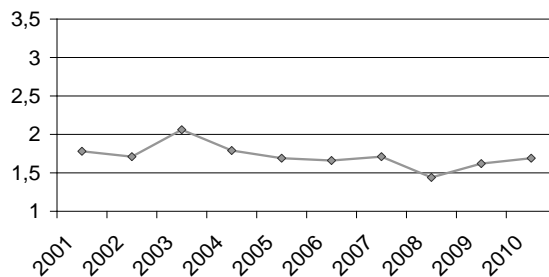
For høsten 2011 anbefaler vi å opprettholde avskytingen for hele regionen på dagens nivå. Man bør ha fokus på et jevnt kjønnsuttak blant ungdyrene og ikke felle for stor andel eldre dyr.

2.1.6 Figurer ØRE

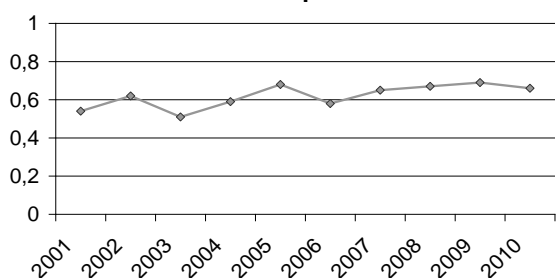
Sett elg pr. jegerdagsverk

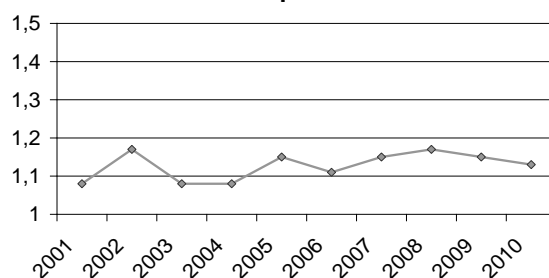
Sett ku pr. okse

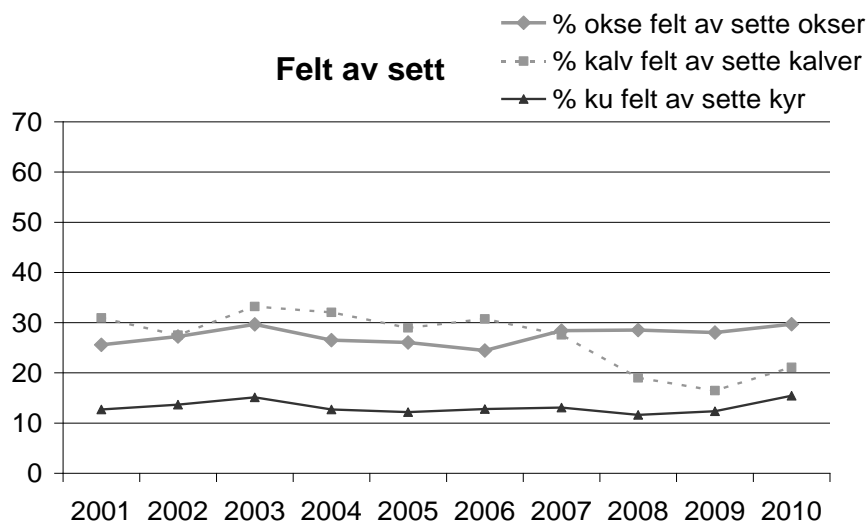
Sett kalv pr. ku

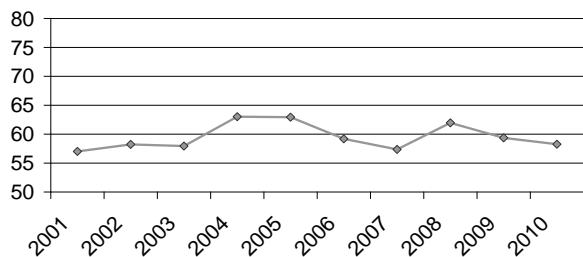
Sett kalv pr. kalvku

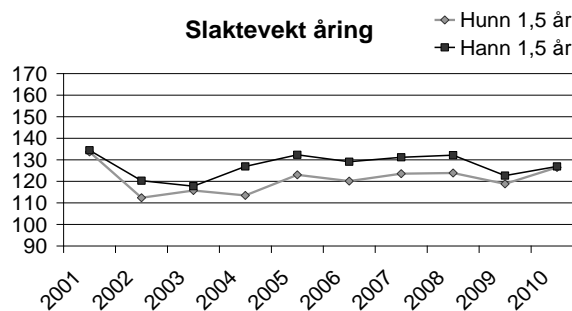
Felt av sett

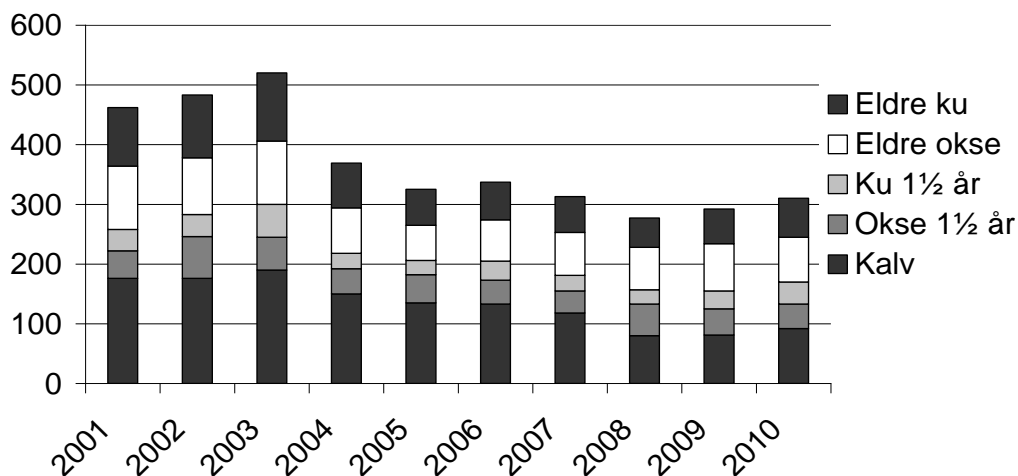
Slaktevekt kalv

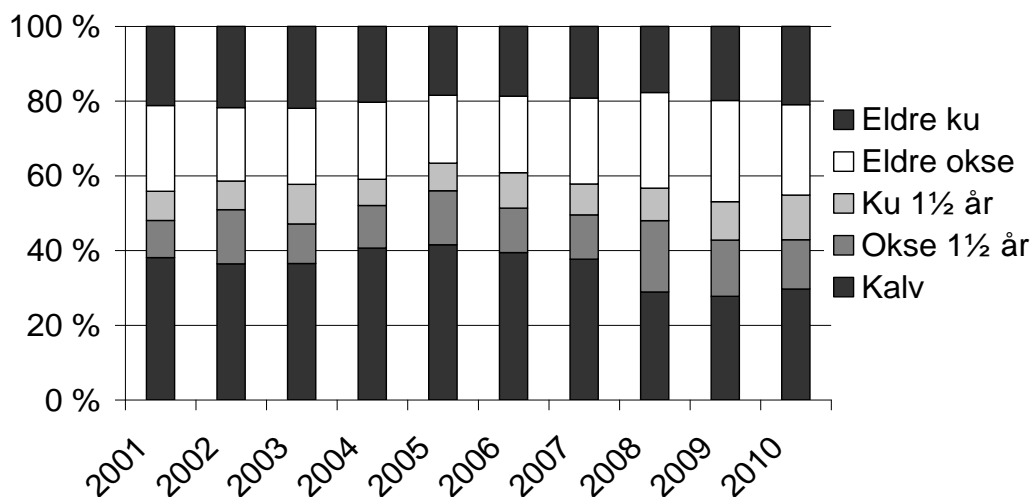
Slaktevekt åring

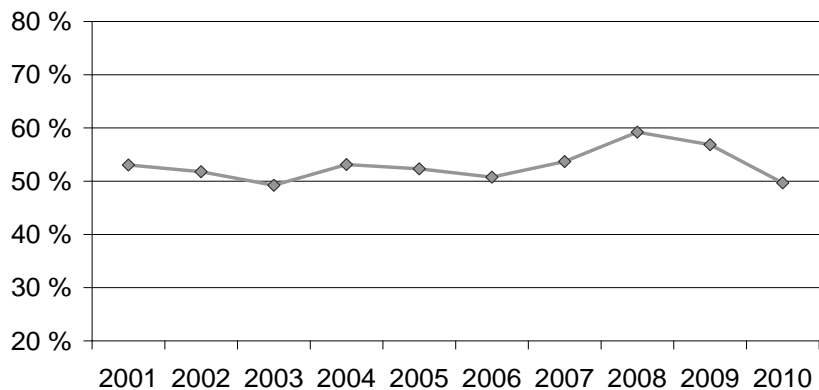
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

2.2 Region Romerikssletta øst – mellom E6 og Glomma

2.2.1 Områdebeskrivelse

Området er avgrenset av Hedmark i nordøst, E6 og Mjøsa i vest, og Glomma i sørøst. Det omfatter deler av Eidsvoll og Ullensaker øst for E6, og deler av Nes, Sørumsund og Fet nordvest for Glomma, samt hele Skedsmo.

For å se på forskjeller innen denne regionen har vi delt området i to:

1. Delregion øst: nord for Glomma og øst for Vorms. Omfatter deler av Eidsvoll og Nes.
2. Delregion vest: Romerikssletta øst Elgregion, området mellom E6 og Glomma/Vorms. Omfatter deler av Eidsvoll, Ullensaker, Sørumsund og Fet, samt hele Skedsmo.

2.2.2 Avskytingen

Avskytingen i regionen har vært mellom 300 og 350 elg fra 2001 og frem til 2010. Avskytingen har vært økende siden 2005 og man har den nest høyeste avskytingen gjennom 10 årsperioden i 2010 med 345 dyr. Denne økningen skyldes en økning i østre delregion hvor avskytingen har økt med 8 elg i 2009 og ytterligere 5 elger i 2010 i forhold til 2008, mens man i vest skjøt 4 elger færre siste år. Denne utviklingen er i tråd med ønskene man har i valdene i de ulike delregionene.

Andelen felt av sett kalv og ku har vært stabil gjennom perioden. For kalv har man ingen endring siste år, mens man har en klar økning for ku. Felt av sett ku er det høyeste man har hatt gjennom perioden med nesten 16% og begge delregionen har denne utviklingen. Andelen skutt av sett okse fortsetter å øke samlet for regionen. I 2010 var det nedgang i felt av sett okse i vestre delregion, men en klar økning i øst. Generelt er utviklingen i felt av sett relativt stabil perioden sett under ett, men man har en svakt synkende tendens i antall skutt av sett kalv i øst.

Etter at andelen hanndyr i avskytingen økte opp mot 60% i perioden 2007 – 2009 var det for 2010 en positiv nedgang i andelen hanndyr til 54%. Man har siste år en nedgang i andelen hanndyr i uttaket i begge delregionene, noe som er spesielt positivt i øst hvor andelen var økende frem til 2009.

Totalt sett er andelen kalv og ungdyr i avskytingen i overkant av 60% gjennom siste 10 år. Det er litt forskjell på delregionen hvor man i øst har skutt en noe høyere andel voksne dyr enn i vest. Samlet er uttaket av kalv stabilt med 2009 og dette er noe under uttaket for kalv tidligere i perioden. Etter et litt skjevt kjønnsuttak av ungdyr i 2009 er dette jevnere fordelt i 2010. I delregionene har man gjennom hele perioden hatt et høyere uttak av kalv i øst i forhold til vest.

Totalt sett er ungdyr/kalv avskyting i denne regionen lik de øvrige regionene i Oslo og Akershus, men andelen kalv som blir skutt er lav i forhold til resten av fylket totalt sett og da spesielt for vestre delregion. I rapporten for 2009 ønsket man jevnere fordeling i uttaket av ungdyr og slik et jevnere kjønnsuttak totalt. Dette ble gjennomført i 2010.

2.2.3 Bestandsutviklingen

Bestandstetthet og sammensetning

Sett elg per jegerdagsverk har hatt en stabil utvikling i perioden 2004 – 2008 etter en nedgang i observasjonene fra 2001 til 2004. I 2009 økte antallet observasjoner noe, men i 2010 fikk man en klar nedgang i antall observasjoner. Sammen med en svakt økende avskyting fra 2004 kan dette tyde på at man har en nedgang i bestandene spesielt i østre delregion. Begge

delregionene har en nedgang i antall observasjoner for 2010, men den er størst i øst. Andelen okse i regionen har vært ganske stabil gjennom perioden, men for siste 2 år har man hatt en klar nedgang i okseandelen. For 2010 er det 2,2 ku per okse noe som er det nest høyeste perioden sett under ett. Dette er i overkant av hva man regner som optimalt og man bør forsøke å øke andelen okse noe igjen. Utviklingen i andelen okse har vært noe forskjellig i de to delregionene. I vest har man hatt ca 2 ku per okse gjennom siste 10 år med unntak av enkelte år. Øst har samlet sett hatt en nedgang i andelen okse frem til og med 2007. For 2008 og 2009 var det ca 2 ku per okse, i 2010 sank andelen okse igjen. Årsaken til situasjonen i tidligere år kan skyldes at det tidligere har vært flere år med et litt for høyt uttak av hanndyr sammenlignet med tilførselen i form av fødte oksekalver.

Det vil være en utfordring å snu siste års utvikling og stabilisere andelen voksen okser på et noe høyere nivå enn i dag.

Reproduksjon

Kalveproduksjonen har med unntak av enkelte år vært relativt stabil for regionen samlet, men det er en svak nedgang perioden sett under ett spesielt i andelen tvillingkalv. Siden 2006 har man sett ca 0,75 kalv per ku for regionen samlet og man har en positiv utvikling for 2010 hvor man så 0,8 kalv per ku. Det er noe forskjell på delregionene hvor man gjennomgående har en noe høyere produksjon i vest enn i øst. Men nedgangen i andelen kalv per ku har vært større og jevnere i vest sammenlignet med utviklingen i øst og det er noe flere årsvariasjoner i øst. I 2010 så man 0,82 kalv per ku i vest, mens man i øst hadde en god økning fra 0,65 i 2009 til 0,74 i 2010.

Tvillingraten har noe større årsvariasjoner enn andelen kalv per ku noe som trolig skyldes mindre datagrunnlag og naturlig større årsvariasjoner pga klima osv. For regionen samlet har man en nedgang i andelen tvillingkalv på ca 5% for perioden sett under ett. I starten av perioden hadde ca 32% av kalveførendeku tvilling, mens det de siste 2 årene har vært ca 25% som har hatt tvillingkalv etter en nedgang også i 2010. Nedgangen fra 2001 til 2004 var veldig tydelig og på nesten 15%, fra 2004 har tvillingraten økt frem til og med 2008 og man har hatt ny nedgang siste 2 år. Det vil trolig være et potensial for regionen å ha enda høyere tvillingrate over tid. Delregionene har en noe forskjellig utvikling, med en nedgang på ca 10% i vest og en relativt lik tvillingrate for første og siste del av perioden i øst. Det har vært større forskjeller mellom årene gjennom perioden i øst enn i vest.

Sammenligner man status for produksjonen med resten av Oslo og Akershus ligger denne regionen i det øvre sjiktet.

Slaktevekt

Slaktevektene hadde en økning fra 2006 til 2008 for både åring og kalv, i 2009 hadde alle grupper en nedgang. For 2010 har kalv og kvige økt, mens årsoksen forsetter nedgangen. I 2010 økte kalvevekten til 72 kg som er på samme nivå som i starten av perioden og man har med det fortsatt økningen fra 2008.

Etter at begge delregionene hadde en nedgang i kalvevektene for 2009 økte de i 2010.

Økningen var størst i vest hvor man nå igjen har kalvevekt over 75 kg.

Vekten for åring følger hverandre relativt jevnt gjennom perioden sett under ett og gjennomsnittlig er kvigene ca 5 kg lettere enn årsoksene. Kvigene økte i vekt i 2010, men ikke tilstrekkelig til å fortsette økningen fra 2005. Etter en økning fra 2006 – 2008 har årsoksene hatt en nedgang i vekt for både 2009 og 2010. Vekten på kvige er ca 140 kg sett perioden samlet, mens årsoksene veier nesten 150 kg. Forskjellen mellom kjønn er noe større i vest enn i øst og åringene har også en noe høyere vekt i vest. Vektenes utvikling er relativt stabile sett perioden under ett for begge delregionen.

Med siste års utvikling hvor andelen kalv per ku og slaktevekten for kalv og kvige øker, tyder dette på at kondisjon holder seg i elgstammen. Det vil være viktig å følge utviklingen i kommende år slik at kondisjonen kan øke noe og man ikke får nedgang i disse parametrene.

2.2.4 Oppsummering og diskusjon

Totalt ble avskytingen for 2010 på samme nivå som i 2009 til tross for en anbefaling om økt uttak. I vestre delregion hvor man anbefalte en økning på 10% sank avskytingen. Østre delregion har økt avskytingen tilsvarende anbefalingen som også ble anbefalt i beitetakseringen man gjennomførte i 2009.

For vestre delregion ønsket man å gjennomføre en beitetaksering våren 2011 gjennom Romerikssletta øst elgregion, men pga finansiering må dette utsettes til 2012. Gjennom dette vil man få et langt bedre grunnlag for videre forvaltning av bestanden i vestre delregion. Det later til at bestanden i vestre delregion er stabil, mens man siste år hadde en klar nedgang i sett elg per jegerdagsverk i østre delregion. Det vil være naturlig at dette skyldes økningen man har hatt i kvote de siste årene, men hvor stor nedgangen i bestanden faktisk er vil være vanskelig å si. Tallene for andelen skutte av sette dyr øker spesielt for okse og er relativt stabile for ku og kalv. Utviklingen her kan tyde på en liten positiv effekt av den økte kvoten gjennom de siste årene.

Når man ser utviklingen i beitesituasjonen i mange områder og hvilke utfordringer dette gir elgbestanden vil det være fornuftig å inneha en førevarholdning med tanke på beitepresset.

Det er ingen store endringer i kondisjonsparametrene, reproduksjon og slaktevekt, og det har vært en positiv utvikling siste år. Med den positive utviklingen siste år er det ingen klare endringer i perioden sett under ett.

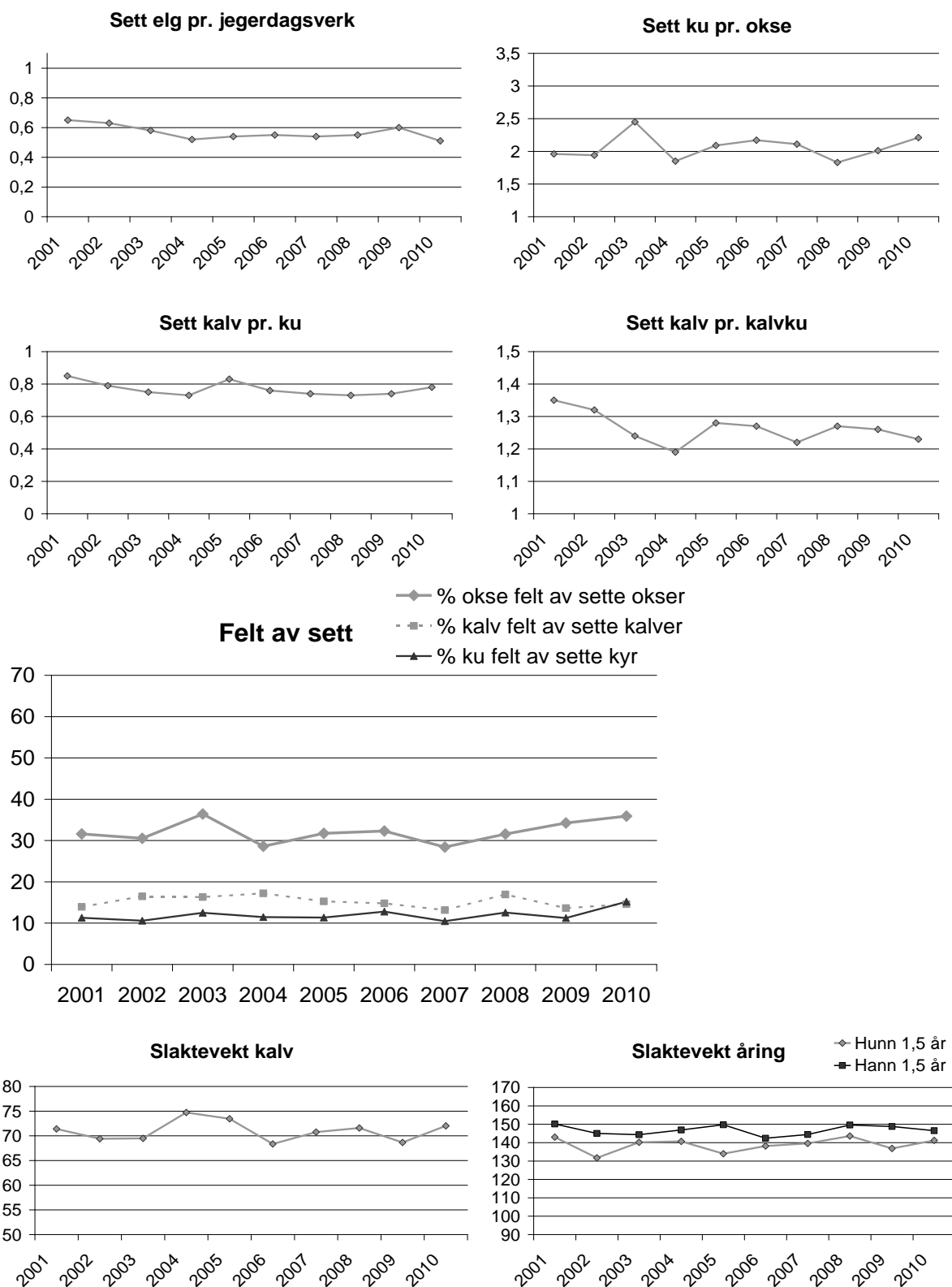
For å opprettholde et godt kjønnsforhold i bestanden er det viktig å opprettholde et ønsket ku:okse forhold. Ved et bra ku:okse forhold vil de største oksene pare de fleste kuene, færre årsokser tillates å pare kuene, kuene blir paret ved første brunst og nedkommer dermed til normal tid neste vår, kalvene får dermed en normal beitesesong og oppnår ønsket vekt til første høst.

Det vil være viktig å oppnå et ku:okse forhold mellom 1,5-2 og det vil være viktig for begge delregionene å stabilisere forholdet. Utviklingen for siste 2 år må derfor snus. Det vil derfor være viktig å bremse uttaket av okse slik at man oppnår tilnærmet lik kjønnsfordeling i uttaket. Forskjellen man i dag har skyldes i hovedsak forskjell i uttaket av ungdyr.

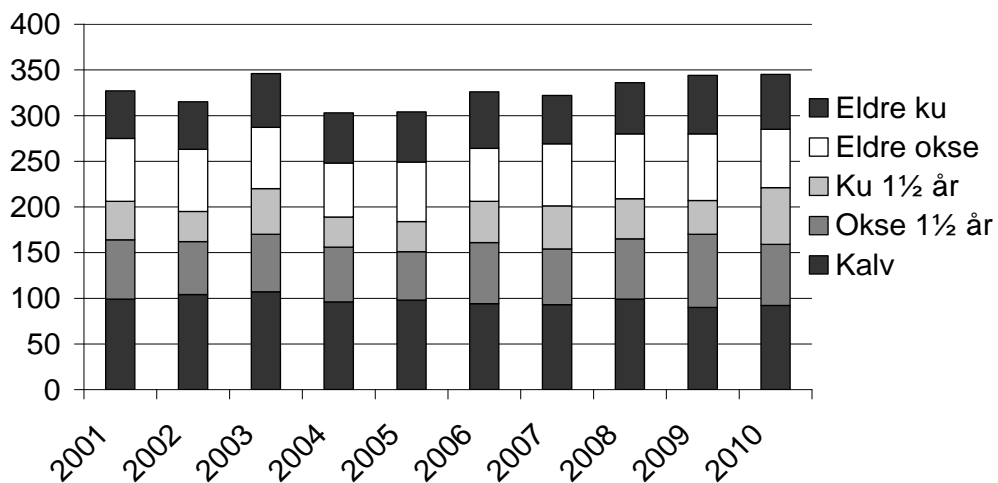
Vi anbefaler tilsvarende uttak i 2011 som i 2010 for østre delregione og en økning til 2009 nivå i vestre delregion.

Videre anbefales en tilsvarende eller noe lavere andel okse i uttaket sammenlignet med 2010.

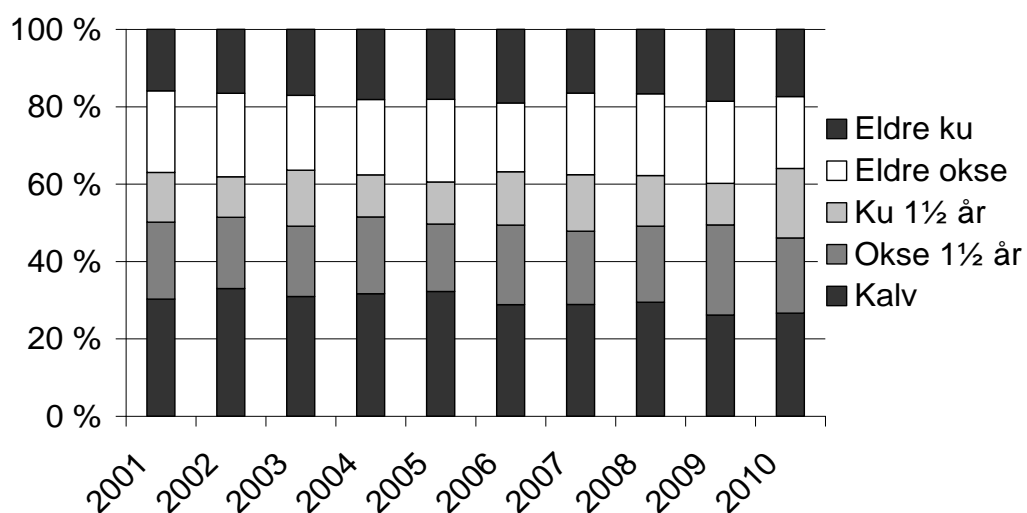
2.2.5 Figurer for Region Romerikssletta – mellom E6 og Glomma

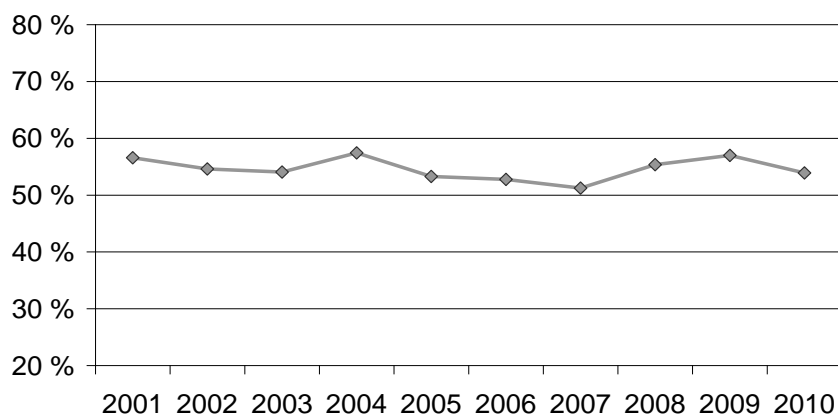
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanner i avskytingen (av alle dyr)

2.3 Region Sørøst – øst for Glomma og Øyeren

2.3.1 Områdebeskrivelse

Området er avgrenset av Glommavassdraget i vest, Hedmark i øst og Østfold i sør. Det omfatter hele Aurskog-Høland kommune, og deler av Fet, Sørum og Nes øst og sør for Glomma/Øyeren.

Region Sørøst er det eneste området i Akershus hvor elgbestanden er påvirket av predasjon fra ulv.

Regionen er sammenhengende og godt arrondert. Vi har derfor i hovedsak vurdert området samlet, men har også undersøkt om det er forskjeller mellom det indre området (Aurskog – Høland) og de ytre delene nærmest Glomma og Øyeren (Fet, Sørum og Nes).

2.3.2 Avskytingen

Avskytingen har hatt en jevn økning gjennom hele perioden fra 2001 til 2010, med størst økning fra 2005 -2008. Siden 2008 til 2010 er det mindre forskjell og man felte 661 elger i 2010. Avskytingen har økt med 183 dyr fra 2001 til 2010, noe som tilsvarer en økning i avskytingen på 38%.

Utviklingen i avskyting har vært relativt lik i de to delregionene, men for 2010 økte avskytingen med bare 2 dyr i indre delregion mens man økte med 11 dyr(7%) i ytre delregion. Begge delregionene økt avskytingen i siste halvdel av perioden med 10 - 15%. Andelen ungdyr kalv i uttaket for regionen som helhet og i begge delregionene har variert noe rundt 60% gjennom hele perioden. Siden 2007 har man felt noe over 40% voksne dyr og for 2010 ble det felt 45% eldre dyr med en svak overvekt av ku. Uttaket av kalv var for perioden 2007 - 2009 ca 25%, mens det for 2010 har sunket til 18%. Dette er klart lavere enn tidligere i perioden og lavt sammenlignet med resten av fylket. I ytre delregion har man frem til 2010 skutt noe mer kalv og eldre dyr enn indre delregion. I 2010 felte man fortsatt mer klav i ytre, men avskytingen av voksne dyr var 40%. Indre delregion felte kun 13% kalv i 2010, men andelen eldre dyr økte klart. Man har her innført en felles kvote for enslig hodyr og ikke delt på ku og kvige i kvote. Med årets utvikling vil man ha en utfordring med å oppnå tilstrekkelig uttak av kvige.

Uttaket av hanndyr virker noe lavere i siste del av perioden sammenlignet med første del, men det er små forskjeller og i 2010 felte man 51% handyr. For delregionene har det vært en relativ lik utvikling med noe større årsvariasjoner i ytre del sammenlignet med indre område. Mens man i ytre delregion hadde et uttak av hanndyr på over 60% i 2000 og 2001 har andelen hanndyr i uttaket for resten av perioden vært mellom 50 og 60%. I indre delregion har man for hele perioden hatt mellom 50 og 56% med mindre årsvariasjoner.

For å stabilisere kjønnsforholdet i bestanden er det viktig å stabilisere uttaket av okse mellom 50 og 55%. Dette må sees på over en periode og ikke direkte mellom år.

2.3.3 Bestandsutviklingen

Bestandstetthet og sammensetning

Antall sett elg pr. jegerdagsverk hadde en jevn økning gjennom perioden frem til 2009, for 2010 har man hatt en klar nedgang. I 2001 og 2010 så man rett i overkant av 0,4 elg per jegerdagsverk, mens man i 2009 observerte 0,55 elg per jegerdagsverk. Det er noe forskjell på

delregionene hvor man i ytre delregion har hatt en noe større økning frem til 2009 enn i indre delregion. For siste år hadde ytre delregion en større nedgang enn indre delregion og man har gjennom hele perioden hatt noe færre observasjoner i ytre delregion. Begge delregionene hadde en svært jevn utvikling frem til siste år. I 2010 så man henholdsvis 0,33 elg i ytre delregion og 0,46 elg i indre delregion per jegerdagsverk.

Frem til 2009 viste utviklingen tilnærmet en fordobling i observasjonstallene i ytre delregion og en økning på ca 30% i indre delregion, men med tallene for 2010 er man tilbake på tilnærmet samme antall observasjoner som i 2001. Om denne nedgangen skyldes økningen i kvote over tid slik at bestanden er på vei ned er naturlig å tro, men det vil være vanskelig å si hvor stor den faktiske nedgangen er og om noe av utviklingen kan skyldes tilfeldigheter.

Andelen felt av sett hadde også en synkende tendens frem til 2009, men har for 2010 økt for ku og okse, mens kalv fortsetter å synke. For siste år økte andelen felt av sett fra ca 20% til 23% av voksen okse, og fra ca 10% tidligere i perioden til 13% av kuene. Andelen felt av sett ku har vært stabil rundt 10% gjennom hele perioden, mens det har vært noe variasjon for kalv og okse.

Andelen felt av sett elg svinger noe mer i ytre delregion enn i indre delregion. I ytre delregion har man hatt et stabilt uttak av kalv og ku i forhold til observert, mens man har hatt en klar nedgang i felt av sett okse perioden sett under ett. For siste år har man en stabil utvikling for kalv og okse, mens andelen felt av sett ku øker klart. I indre delregion har man hatt en stabil utvikling i andel felt av sett okse og ku frem til 2009, da økte uttaket i forhold til observasjonene av begge kjønn. For kalv har det vært en tydelig nedgang de siste årene og det felles nå kun 5% av observert kalv, noe som er svært lavt sammenlignet med resten av fylket. Siste års endring virker dermed ganske klar, ved at antall sett elg per jegerdagsverk synker og antallet felt av sett øker. Slik tyder det på en nedgang i bestanden og det er i forhold til målsetningen, men det vil være spennende å se utviklingen kommende år for hvordan bestanden utvikler seg videre.

Andelen okse i bestanden hadde en sammenhengende økning i perioden frem til 2004, deretter har den stabilisert seg frem til 2010. Fra 2009 til 2010 økte andelen okse svakt, men man har gjennom hele perioden holdt forholdet innenfor 1,5 – 2 ku per okse noe som regnes for optimalt.

Det er også her noe forskjell på de to delregionene, hvor man i indre delregion har ligget stabilt på ca 1,8 ku pr okse med en klar nedgang for 2009 og 2010 til ca 2 ku per okse. I ytre delregion har man hatt en økning i okseandelen helt til 2010 og der er det nå under 1,3 ku per okse. I ytre delregion har man med unntak av 2001 og 2005 hatt under 1,5 ku per okse. I underkant av 1,5 ku pr okse er en uvanlig høy okseandel. Har man et mål om høy okseandel oppfylles dette, men det vil normalt ikke være nødvendig for å opprettholde tilstrekkelig god kjønnsfordeling.

Å opprettholde en okseandel tilsvarende 1,5 og 2 ku per okse gir fordeler ved at det blir mange okse å velge blant for kuene og hovedsakelig får de største oksene føre sine gener videre. Det gjør også at kuene blir bedekket ved første brunst og dermed kan få kalven i rett tid kommende vår. Så lenge ku:okse forholdet ikke overstiger 2 vil det ikke oppstå problemer i forhold til utsatt bedekning av kuene.

Reproduksjon

I likhet med de andre regionene i Oslo og Akershus sank reproduksjonen i 2006 etter den harde vinteren 2005/2006. For både andelen kalv per ku og andelen kalv per kalvku hadde man en stabil utvikling for 2006 – 2008, og begge grupper hadde en positiv utvikling i 2009. For 2010 sank produksjonen svakt for både andelen kalv og tvillingraten, men det er kun små endringer. Ca 70% av kuene har kalv og 20% av kalveførende ku har tvillingkalv.

Det er små forskjeller i produksjonen gjennom perioden for begge delregioner, andelen kalv per ku er mellom 0,6 og 0,8 for begge områdene og tvillingraten er ca 20%. Det er en tendens til at ytre delregion har en svak positiv økning i tvillingraten gjennom perioden. Begge delregionene har en tilnærmet stabil utvikling siste år for både kalv per ku og kalv per kalvku. Sammenlignet med de øvrige regionene i Oslo og Akershus er nivået på reproduksjon på et middels nivå.

For indre delregion virker dette produksjonsnivået å være omtrent det som kan forventes, mens det trolig kan være potensial for en liten økning i ytre delregion. Det vil kunne være potensial for noe økning i tvillingraten for begge områdene.

Slaktevekter

Slaktevekt for kalv har vært stabile ca. 70 kg gjennom hele perioden og den positive utviklingen fra 2008 fortsetter frem til 2010. Gjennomsnittsvekten er i overkant av 70 kg i 2010. Det er kun små forskjeller på delregionene, men det er naturlig noen flere årsvariasjoner. I ytre del har vekten vært ganske stabil fra 2008, mens den i indre delregion fortsatt øker.

For ungdyrene har vekten sunket noe i perioden sett under ett og det er kun små endringer siste år. Nedgangen for hanndyr fortsetter, men den er svært liten og for kvige har man hatt en nedgang for siste år.

Gjennomsnittsvektene for årsokse i siste del av perioden er i underkant av 140 kg, mens kvigen veier ca 130 kg. Utviklingen i delregionene er noe forskjellig gjennom perioden, men begge delregionen har lavere vekter i slutten enn i starten av perioden. Etter at ytre delregion hadde en positiv utvikling for 2009 har begge kjønn sunket i vekt for 2010. I indre delregion er vekten for kvige svakt synkende, mens årsokse øker noe. Det er kun små forskjeller for begge delregionen, men det vil trolig være et potensial for noe økt vekt for begge grupper av ungdyr.

2.3.4 Oppsummering og diskusjon

Det har vært en jevn økning i bestandstettheten i regionen frem til 2010 da man fikk en klar nedgang i antall sett elg per jegerdagsverk. Avskytingen har økt gjennom hele perioden og det skytes nå ca 180 elger flere enn i 2001 noe som tilsvarer en økning i avskytingen på 38%. Det er naturlig å tro at de økte kvotene nå har ført til en nedgang i bestanden siste år, men hvor stor nedgangen er vil være vanskelig å si.

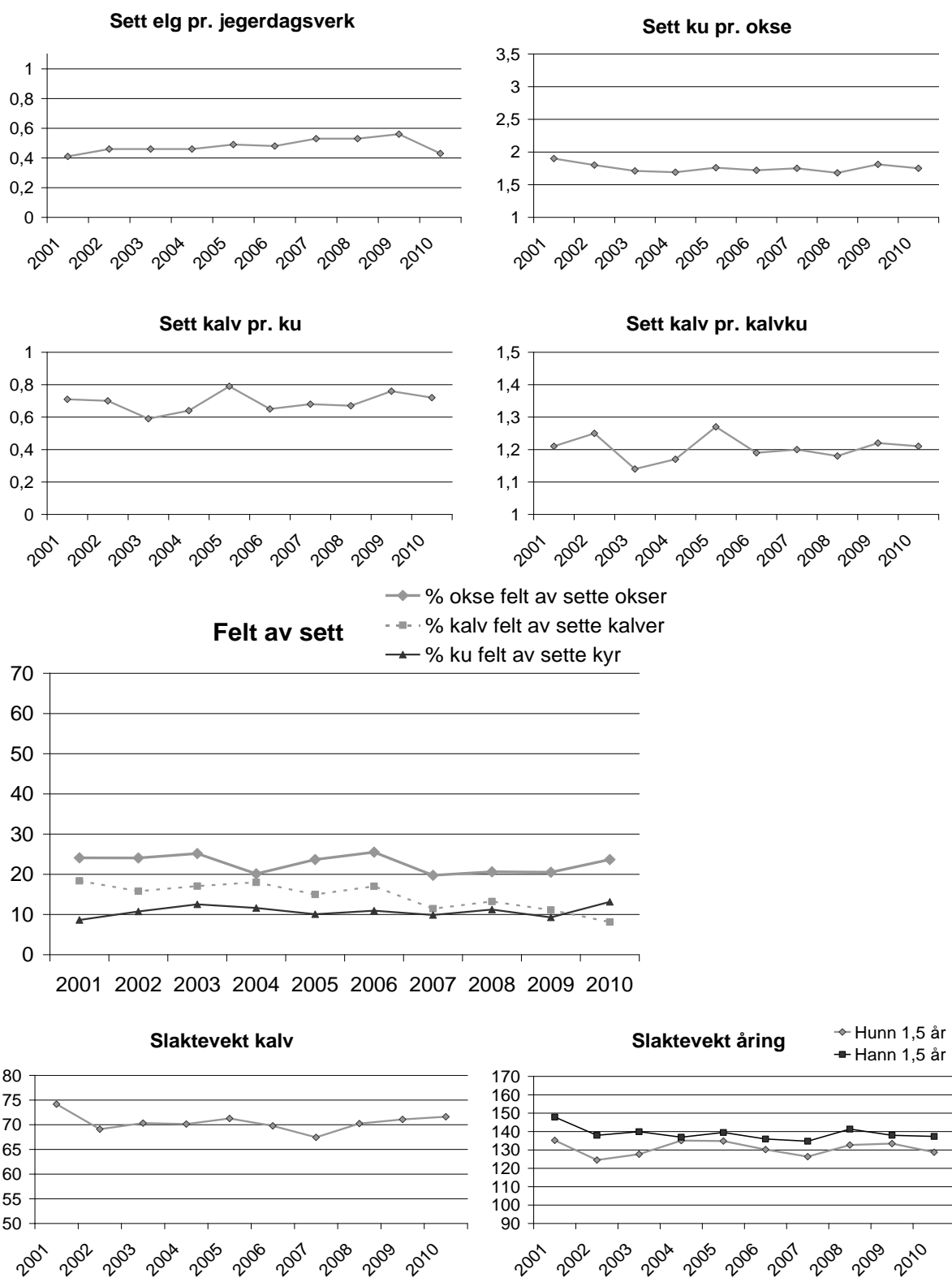
Kalveproduksjonen og slaktevektene har en jevn utvikling i hele regionen, men det er en noe synkende tendens i åringvektene fra første til siste år for siste 10 år. Utviklingen i vekt for kalv er fortsatt positiv siste år, mens man har en svak nedgang for ungdyr. Sett i forhold til de andre regionene i fylkene er nivået middels og totalt sett relativt likt for begge delregionene. Slaktevekter for kalv i overkant av 70 kg er trolig det som kan forventes i indre delregion, men det er trolig mulig å øke vektene noe i ytre delregion. Det bør også være mulig å øke reproduksjonen noe, spesielt med tanke på tvillingraten for hele regionen.

Sett elg parametrene viste en økning i antall observasjoner frem til 2009 og nedgang siste år. Det er ingen klare endringer for de øvrige parametrene. Det ser dermed ut til at bestandsveksten har snudd, noe som har vært målet da man har økt kvotene mye gjennom siste 10 år. I rapporten etter jakta 2008 mente man at man trolig var i ferd med å stabilisere bestanden, men antall observasjoner per jegerdagsverk økte noe igjen for 2009 og man anbefalte en svak økning i kvoten. Når man nå har en tydelig nedgang i antall observasjoner anbefales det at avskytingen opprettholdes på nivå med 2009 og 2010 for neste år og man vil se den videre utviklingen. Dersom det også etter jakta 2011 fortsetter med nedgang i antall sett elg per jegerdagsverk bør man vurdere om hvor mye man ønsker å senke bestanden og

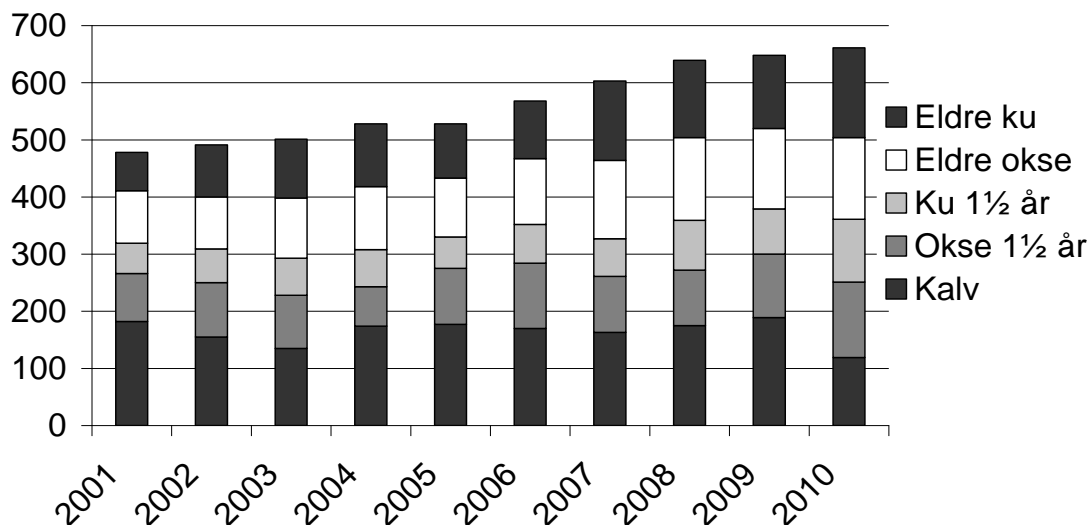
over hvor lang tid dette evt bør gjøres. Problemet med Sett elg og avskytingen er at man kommer inn etter at utviklingen har skjedd og man kan ikke se hva som skjer før etter jakta. Slik at når skaden har skjedd kan det allerede være for seint.

Det anbefales at avskytingen opprettholdes på 2010 nivå for begge delregionen.

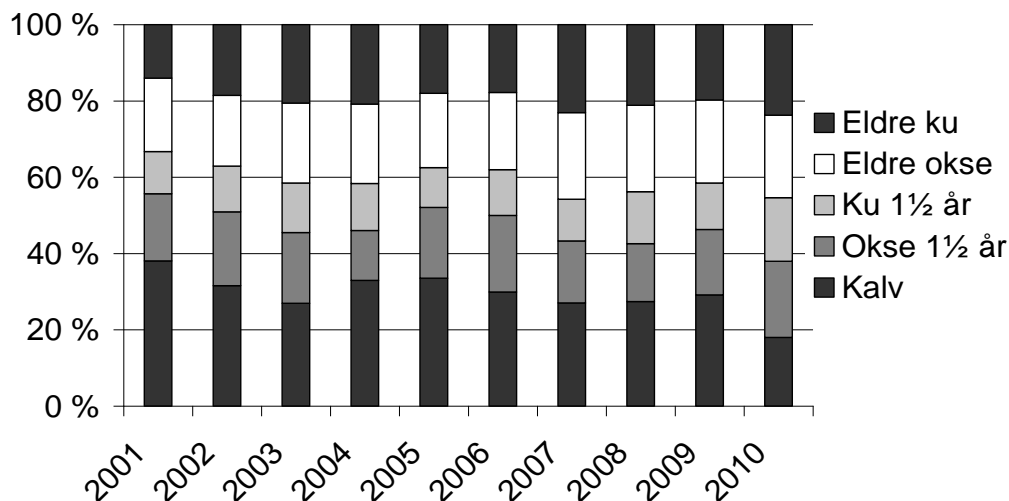
2.3.5 Figurer Region Sørøst – øst for Glomma og Øyeren

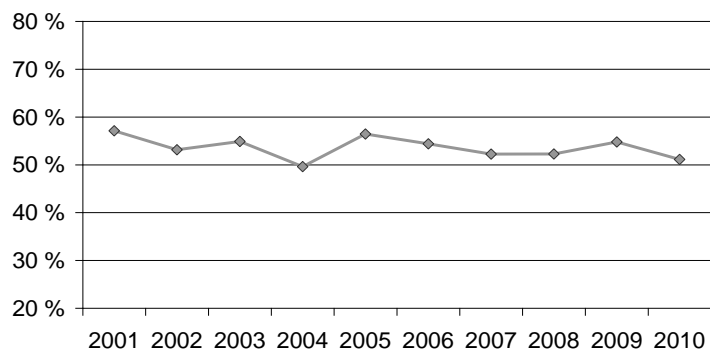
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

2.4 Region Østmarka og Follo

2.4.1 Områdebeskrivelse

Regionen Østmarka og Follo er avgrenset av tettbebyggelsen i Oslo og Lillestrøm i nord, Oslofjorden i vest, Østfold i sør og Øyeren i øst. Området omfatter kommunene Vestby, Frogn, Nesodden, Ås, Ski, Enebakk, Rælingen, Lørenskog og Oppegård, samt Oslo kommune sør for E6.

Regionen er mangfoldig. Den spenner fra karrig furudominert skog i Østmarka i nord til frodige kulturlandskap og grandominert skog i Follo i sør. Vi har derfor delt opp regionen i 2 delregioner:

- Østmarka – tilsvarende området til Østmarka Elgregion som er en sammenslutning av elgvaldene i Østmarka. Det omfatter hele Rælingen, Lørenskog, og Enebakk kommuner, samt deler av Oslo og Ski kommune.
- Follo – omfatter hoveddelen av Ski kommune, samt hele Vestby, Ås, Frogn, Nesodden og Oppegård kommune.

2.4.2 Avskytingen

Fra 1999 og frem til toppen i avskytingen i 2002 felte man fra 300 til i overkant av 320 dyr. Fra 2002 og frem til i dag har avskytingen sunket betraktelig. Den stabilisert seg rundt 290 dyr i perioden 2004-2007 før man fikk en ny nedgang i avskytingen til ca 260 dyr for 2008 – 2010. Utviklingen for de to delregionene har vært ulik. Østmarka hadde en topp i avskytingen i 2002, deretter var det en jevn nedgang i avskytingen frem til 2009. For siste år økte avskytingen til 122 dyr etter at den i 2009 var på det laveste gjennom perioden med 108 felte dyr.

Utviklingen i Follo har vært jevnere enn i Østmarka, der har man skutt mellom 138 og 160 dyr gjennom hele perioden. Man hadde en liten topp i avskytingen i 2006 og 2007 med 160 dyr siden har det vært nedgang med noe forskjell mellom årene. For 2010 er det en klar nedgang i avskytingen til 138 felte elg som er det nest laveste gjennom perioden.

Andelen ungdyr/kalv i avskytingen har i hovedsak svingt rundt 60% gjennom den siste 10 årsperioden og av dette har kalveuttaket vært 20-30% totalt. Det har vært en nedgang i andelen kalv i uttaket fra 2006 til 2008 og siden 2007 har man hatt et uttak av ca 25% kalv. For siste år er uttaket av kalv på 23% og for kalv ungdyr er uttaket på 63%. Det er kun små forskjeller på delregionene, men det har vært felt noe mer kalv i Østmarka i forhold til i Follo.

Kjønnsfordelingen i avskytingen har vært stabil på ca 50% hanndyr totalt sett for regionen i perioden 2003-2006, mens den for de siste 4 årene har vært ca. 55%. De siste 4 årene har Follo et stabilt uttak på ca 55% hanndyr. I Østmarka har det vært en økning fra 47 % i 2006 til ca 55% hanndyr i uttaket i 2010.

Bestandstetthet og sammensetning

Utviklingen for regionen samlet sett er relativt stabil siste 10 år, men det virker til at bestanden var noe lavere midt i perioden i forhold til i starten og siste 2 år selv om man hadde en svak nedgang i sett elg per jegerdagsverk siste år. Det er viktig å presisere at det er små forskjeller i perioden samlet sett. For 2010 så man ca 0,4 elg per jegerdagsverk, noe som er på

samme nivå som 2008. Det kan slik vurderes at bestanden er relativt stabil og at den svake økningen i 2009 var tilfeldig.

I delregionene har det vært litt ulik utvikling siste 10 år. Østmarka hadde en topp i avskytingen og antall sett elg i 2002, før en klar nedgang til 2003. Deretter har utviklingen vært stabil med en liten antydning til økning i antall observasjoner per jegerdagsverk fra 2005 til 2010. I Follo fikk man en ny topp i antall sett elg per jegerdagsverk i 2009. Det er eneste gang i løpet av siste 10 år man registrerte over 0,6 elg per jegerdagsverk. Utviklingen frem til siste 10 år har vært relativt stabil med en liten topp i 2003 og en ny topp i 2009. I 2010 ble det en nedgang i antall observasjoner, men man observerte noe mer elg per jegerdagsverk enn i 2008. Dette kan tyde på at man feller noe under tilveksten i Follo.

Andelen okse i bestanden i regionen har for perioden 2000 – 2006 ligget rundt 2 ku per okse. I 2007 og 2008 økte okseandelen til ca 1,5 ku per okse. De to siste årene har andelen okse sunket noe og forholdet sett ku pr. okse var i 2010 ca 1,75, som regnes som ideelt nivå. Kjønnfordeling har for regionen samlet vært god gjennom hele perioden og for siste 4 år må den regnes som optimal. Utviklingen i okseandelen tyder på at den lave avskytingen av okse i noen år har gitt resultater.

Kjønnforholdet varierer noe mellom delregionene. I Follo har sett ku pr. okse variert mellom 1,5 og 2,0 fra 2003 til 2008 da man registrerte mindre enn 1,5 ku per okse. For 2009 og 2010 ble det registrert en nedgang i okseandelen, og man har nå ca 1,8 ku per okse i elgbestanden i Follo.

I Østmarka ble det registret en litt lav andel okse fra 2003 til 2006. Fra og med 2007 har okseandelen økt og tilsvarer nå ca 1,75 ku per okse. Det vil her være viktig å stabilisere andelen okse i bestanden på dette nivået.

Reproduksjon

Etter en topp i antall sett kalv per ku i 2005 fikk man en nedgang til 2007. I 2008 fikk man en økning som har vedvart til 2009, men for 2010 sank andelen kalv per ku klart til 0,68. Dette gjør at kalv per ku er på linje med 2003 og 2007 som er av det laveste gjennom perioden. Utviklingen for kalv per kalvku har vært annerledes gjennom perioden, hvor over 30% av kuene har tvillingkalv for årene 2002, 2005 og 2009. Utviklingen gjennom perioden har variert rundt 30% med unntak av 2008 hvor man hadde et klart dropp i tvillingraten før man i 2009 fikk en klar økning. Tvillingraten sank i 2010 til 27%. Samlet for regionene kan man trolig forvente i produksjon med ca 0,8 kalv per ku og en tvillingrate i overkant av 30%.

For delregionene er det forskjeller både i produksjon og utvikling gjennom perioden. I Østmarka økte antall kalv per ku i 2008 og 2009 til det høyeste gjennom perioden med nesten 0,8 kalv per ku, mens det er et dropp i antall kalv per ku siste år til ca 0,6. Denne sterke tilbakegangen kan muligens skyldes den harde vinteren 2009/2010. En tilsvarende nedgang i reproduksjonen for hele fylket siste år, styrker nok denne forklaringen. Med nedgangen i 2010 er man på samme nivå som i midten av perioden.

For tvillingraten i Østmarka har utviklingen vært noe mer ujevn og med større variasjoner. Samlet for perioden har ca 20% av kuene hatt tvillingkalv med unntak av 3 år. I 2006 hadde kun 10% tvillingkalv, mens 2002 og 2009 hadde ca 30% tvillingkalv. For 2010 sank også tvillingraten, men ikke like strekt som andelen kalv per ku. Og man er tilbake på en tvillingrate i overkant av 20%.

I Follo har antall kalv per ku i hovedsak vært mellom 0,7 og 0,9 og forholdet for siste 4 år er stabilt i underkant av 0,8 og man har ingen endring siste år som i øvrige deler av fylket. Man

hadde en nedgang på ca. 10 % i antall kalv per ku i 2007. Det bør være et mål å kunne øke andelen kalv per ku til over 0,8 og opp mot 0,9 igjen. Andelen tvillingkalv har naturlig hatt noe større svingninger, men konturene på kurvene for kalv per ku og tvillingkalv er mye like. I Follo hadde man en nedgang i andelen tvillingkalv fra 2005 til 2008 hvor man nådde en klar bunn på i overkant av 20%. For 2009 økte tvillingraten klart igjen, før den på nytt sank til ca. 30 % i 2010. Trolig vil det være potensial for å kunne øke andelen tvillingkalv ytterligere opp til 40% i Follo.

Slaktevekter

Samlet for regionen har slaktevektene for kalv vært tilnærmet stabile av på drøyt 65 kg siden 2006 når vi utelater økningen i 2008. Det har likevel vært en svak nedgang i slaktevektene for kalv i regionen gjennom siste 10 år. Dette gjelder også åring av begge kjønn perioden sett under ett. For åringen er det en liten nedgang siste år for årsokse, mens kvigevekten har en svak økning. Gjennomsnittsvekten for kalv i perioden er ca 67,5 kg, for kvige er den ca 137 kg og for årsokse ca 142 kg.

Østmarka har hatt en relativt stabil kalvevekt på drøyt 65 kg gjennom perioden, med unntak av 2004 og 2005 hvor gjennomsnittsvekten var over 70 kg. Ungdyrvektene har variert mellom 130 og 140 kg. For siste år har kvigevekten økt med over 10 kg og oversteget vekten til årsoksene som har hatt en vektreduksjon. Det er usikkert hvor reel denne økningen i kvigevektene er. Normalt er ikke kvigevektene høyere enn vektene på årsoksene. Follo har hatt en klar nedgang i kalvevektene fra over 70 kg i starten av perioden til ca 65 kg siste år. Bunnen for kalvevektene var i 2007 med ca 62 kg. Man har også hatt en nedgang i ungdyrvektene perioden sett under ett, men den er ikke like stor som for kalv. For ungdyr hadde man en jevn nedgang fra 2004 til 2007, i 2008 økte vektene med ca 10 kg, noe som holdt seg for 2009 før man fikk en nedgang i 2010.

2.4.3 Oppsummering og diskusjon

2.4.3.1 Østmarka

Avskytningen i Østmarka delregion var hard frem til 2002 da den sank gradvis til 2004 og sank videre fra 2006 til 2010. Dette har resultert i en jevn nedgang i elgbestanden frem til 2003 og deretter har bestanden stabilisert seg. Det virker som et avskytningsnivå på 130-140 dyr er omtrent i samsvar med tilveksten i bestanden.

Gjennom elgbeitetakseringen i 2005 ble det avdekket et relativt høyt beitepress på alle typer beiteplanter. Våren 2009 ble det gjennomført en ny beitetaksering hvor man så at beiteforholdene hadde endret seg betydelig og at man nå er godt under maksimalt beiteuttak. Dette gjør at Østmarka kan øke bestanden noe, men det må skje kontrollert og forsiktig. Man anbefaler likevel at bestanden holdes på dagens nivå for å følge utviklingen nærmere og se om dette fører til bedring i vekter og reproduksjon. Med bakgrunn i beitetakseringen, økningen i sett elg per jegerdagsverk frem til 2009 og manglende positiv utvikling i de øvrige parametrene gis følgende anbefaling for Østmarka delregion i 2011:

Det anbefales at uttaket stabiliseres på 2010 nivå. Dette synes spesielt viktig på grensen mot Østfold hvor det er mer elg enn nord i regionen.

Det anbefales at man opprettholder et høyt uttak av ungdyr/kalv og har fokus på å spare voksne produksjonsdyr.

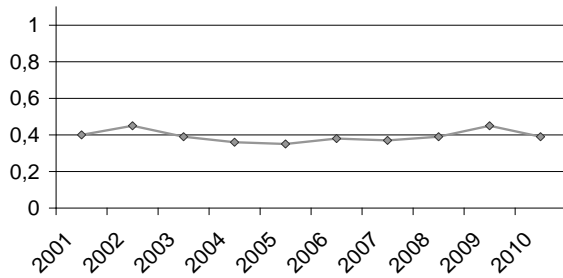
2.4.3.2 Follo

Tallene for Follo virker relativt stabile, men det er litt skremmende med nedgangen i kalveproduksjonen og nedgangen i slaktevektene. Det bør antas at et område som Follo med en del rikere vegetasjon og godt beite i utgangspunktet bør kunne ha en større kalveproduksjon og en høyere slaktevekt spesielt for kalv enn man har i Østmarka. Med de rådene som er gitt tidligere år om en opprettholdelse av avskytingen på ca 160 dyr (minimum 150 dyr) har utviklingen i sett elg vært stabil med unntak av 2009. Med utgangspunkt i kalvevekter og reproduksjon anbefales det at man fortsetter å ha en førevarholding med tanke på beitenes utvikling. Det anbefales i tillegg at man opprettholder fokus på å ha et kjønnsnøytralt uttak i bestanden, selv om andelen okse er høyt. Dette kan og bør gjøres gjennom en mer kjønnsnøytral avskyting blant ungdyrene.

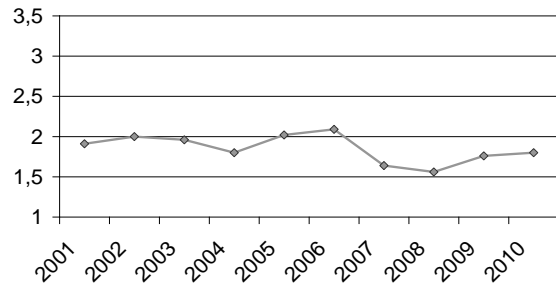
Vi anbefaler at avskytingen økes noe i forhold til 2010 og foreslår minimum 160 dyr i 2011. Det oppfordres også til å holde kjønnsfordelingen i uttaket på ca. 50%.

2.4.4 Figurer Østmarka og Follo

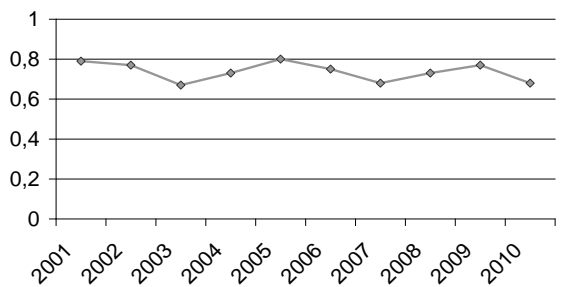
Sett elg pr. jegerdagsverk

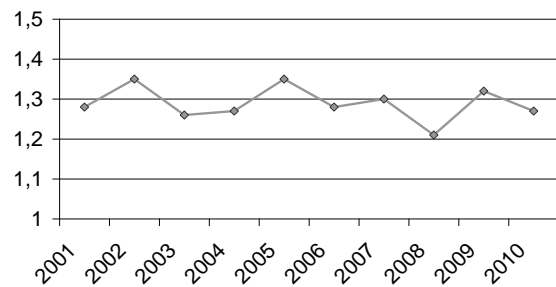
Sett ku pr. okse

Sett kalv pr. ku

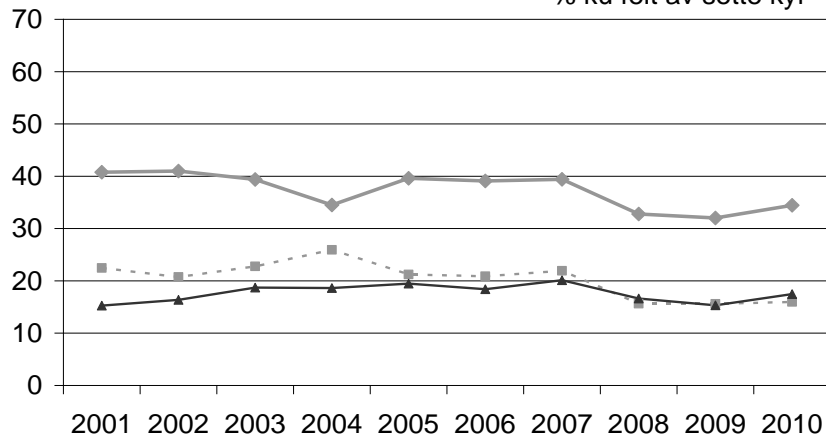

Sett kalv pr. kalvku

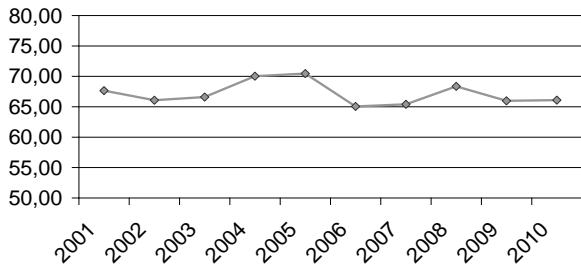

Felt av sett

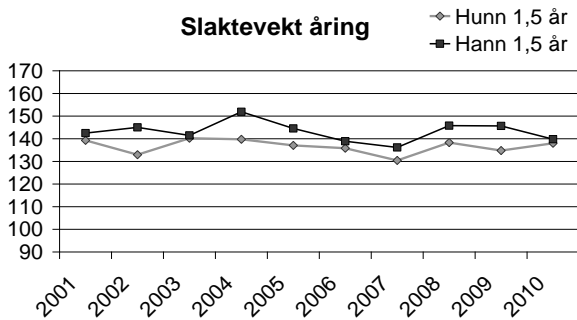
- ◆ % okse felt av sette okser
- % kalv felt av sette kalver
- ▲ % ku felt av sette kyr

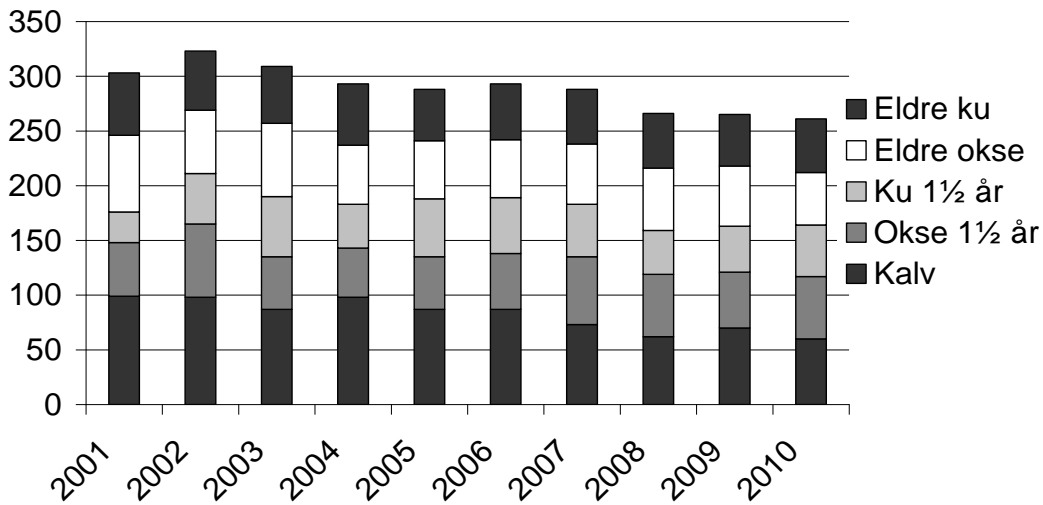
Slaktevekt kalv

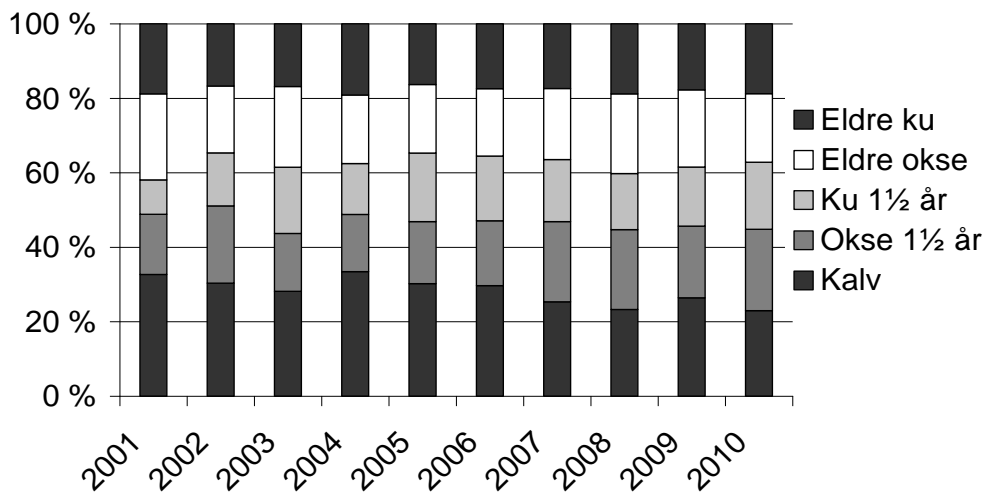
Slaktevekt åring

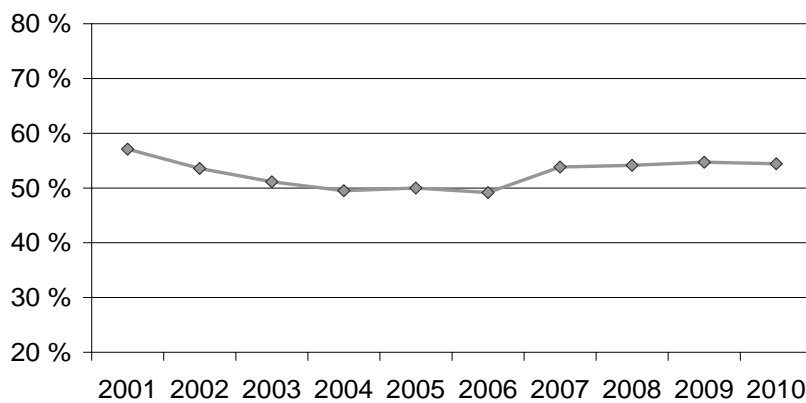
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

2.5 Region Vest – Nordmarka, Asker og Bærum

2.5.1 Områdebeskrivelse

Området omfatter vestre del av Nittedal kommune, Oslo kommune nord for Oslo samt hele Asker og Bærum.

Region Vest er relativt sammenhengende og vi vil kun se på elgstatistikken for regionen samlet. Asker og vestre Bærum kunne være aktuelle å skille ut, men blir for små til at dette er hensiktsmessig. Det er knyttet noen kommentarer til forskjellene mellom Løvenskiold og resten av området.

2.5.2 Avskytingen

Fram til 2003 økte avskytingen til en topp på 318 dyr. I 2004 fikk man en kraftig nedgang på 76 dyr, nesten 25%. Uttaket fortsatte å synke frem til 2006 og stabiliserte seg på ca 215 dyr fram til 2009. I 2010 sank avskytingen til 196 dyr som er den laveste avskytingen gjennom perioden.

Andelen ungdyr/kalv i uttaket har vært tilnærmet 60% fram til 2008. Uttaket av eldre dyr har økt de siste 2 årene og i 2010 ble det felt 49% eldre dyr. Kalveandelen har i hovedsak svingt mellom 35-40% i perioden, men har sunket noe de siste årene og er for 2010 på 31%. Kalveuttaket tidlig i perioden var høyt sammenlignet med resten av fylket, men man er nå tilnærmet på gjennomsnittet for fylkene.

Andelen hanndyr i uttaket har variert en del mellom år, men har i hovedsak holdt seg rundt 50%. Etter 2009, hvor 46% av felte dyr var hanndyr, felte man i 2010 54% hanndyr.

2.5.3 Bestandsutviklingen

Bestandstetthet og sammensetning

Ser man hele perioden under et har bestandstettheten sunket gjennom perioden. Observasjonene av sett elg pr. jegerdagsverk svingte noe de første årene, med en kraftig nedgang frem til 2003. I 2004 var det en økning før en ny nedgang i 2005 og 2006. Deretter en liten økning i 2007 og 2008 og igjen en nedgang i 2009 og 2010. For 2010 ble det en ganske klar nedgang i antallet observasjoner per jegerdagsverk. Siste års utvikling er felles med resten av fylket. Det meste av variasjonen i første halvdel av perioden skyldes trolig årsvariasjoner, mens det er mindre årsvariasjoner fra 2006 til 2009.

Det er en klar forskjell mellom Løvenskiold og resten av regionen i antall observasjoner per jegerdagsverk. Løvenskiold har en økning i antall observasjoner fra 2006 – 2008. For 2009 og 2010 har det vært en nedgang i observasjonene. Man registrerte i 2010 ca. 0,65 elg per jegerdagsverk som er det laveste for Løvenskiold i hele perioden 2001-2010. I resten av området i regionen har man hatt en klar nedgang i bestanden siden 2004 og registrerte i 2010 kun 0,4 elg per jegerdagsverk.

Andelen felt av sett elg har relativt jevne kurver med enkelte jevne svingninger, noe som tyder på at man gjennom perioden har skutt en jevn andel av dyrene. De siste 2 – 4 årene har imidlertid andelen felt ku og okse økt noe og man er nå på det høyeste uttaket av ku gjennom perioden med 20% av observerte dyr. Uttaket av okse har vært mellom 20 og 30 % av observerte okser gjennom hele perioden, med en markert økning til 35 % siste år.

Man ser nå ca 0,52 elg per jegerdagsverk i regionen tross at over halvparten av jegerdagsverkene i Region Vest skjer på Løvenskiolds eiendom hvor det i hovedsak jaktes i mindre lag med løshund. Denne jaktformen fører til flere observasjoner pr jegerdøgn enn ved posteringsjakt i større lag.

Okseandelen i regionen har vært blant de høyeste gjennom hele perioden og for 2010 økte andelen okse igjen etter at den for 2008 og 2009 hadde sunket noe. I 2010 er ku:okse forholdet 1,5. I 2000 hadde man bare 1,2 kuer per okse. Gjennom et tilnærmet likt uttak av kjønn i perioden vil også andelen okse holdes stabilt høy.

Slaktevekt

Slaktevektene for kalv i hele regionen hadde en svak økning fra 2006 til 2008. Det var en nedgang i kalvevektene i 2009, mens de økte svakt i 2010. Nedgangen i 2009 ga den laveste vekten, 55 kg, som er registrert gjennom siste 10 år. Perioden sett under ett har man hatt en negativ utvikling i vektene for kalv fra ca 64 kg i 2001 til ca. 55 kg i 2010. Noe av forklaringen kan være at vektene fra Løvenskiold først kom med i materialet i 2003. Dette gjør at vektnevdgangen virker større enn den faktisk er selv om man også uten vekten fra Løvenskiold har hatt en nedgang. Man kan si at forskjellen i snittvekt med og uten vektene fra Løvenskiold er på ca 3 kg, men for 2009 hadde hele området en nedgang i vektene. Årsaken til denne forskjellen i vekt er trolig at Løvenskiold Skog har i hovedsak høyereliggende, snørike områder hvor markene er relativt skrinne. Datagrunnlaget for både Løvenskiold og det resterende området blir relativt lite og vil kunne inneholde en del tilfeldigheter.

For Løvenskiold er snittvektene for kalv ca 55 kg gjennom perioden. For resten av området ligger snittvektene noe høyere, og det har vært en økning siste år til ca 60 kg. Men det er trolig potensial for å øke kalvevektene noe mer.

For åringene er utviklingen i slaktevekt mye lik utviklingen for kalv, men det er noe større variasjon mellom år. Også for ungdyr er utviklingen negativ perioden sett under, men det er noe forskjell innad i regionen. Siden 2002 har årsoksene ligget i underkant av 130 kg. Utviklingen for kvigene er litt forskjellig fra årsoksene ved at kvigene hadde en stabil snittvekt på nesten 120 kg i perioden 2003-2006. Deretter gikk vektene ned mot 110 kg i 2008, økte opp mot 120 kg i 2009 og sank på nytt til 113 kg i 2010. Hos Løvenskiold er vekten for kvige nå nede i 100 kg etter en nedgang på nesten 10 kg siste år. For årsoksene har utviklingen siste året vært stabil og er nå på 130 kg. For resten av regionen har vekten for årsoksene økt til nesten 130 kg. Kvigene i dette området har ingen endring siste år og veier i 2010 det samme som årsoksene.

Reproduksjon

Endringen i antall sett kalv per ku er svakt økende siste år. Årets utvikling kan tyde på en svakt økende tendens perioden sett under ett, men det er veldig små endringer. For 2010 observerte man nesten 0,6 kalv per ku. Tvillingraten hadde en negativ utvikling fra 2007 til 2008 og har holdt seg på 2008 nivå både i 2009 og 2010 med 7% av kalveførende ku som har tvillingkalv. Tvillingraten har heller ingen klar utvikling sett perioden under ett, men det siste året gir utviklingen et negativt preg.

Det er relativt liten forskjell mellom Løvenskiold og resten av regionen, men reproduksjonen virker noe høyere i de andre områdene.

Hvor stort produksjonspotensialet er, vil være vanskelig å si, men det er trolig potensial for å øke produksjonen i hele regionen.

2.5.4 Oppsummering og diskusjon

Bestanden så ut til å ha stabilisert seg i overkant av 0,6 sett elg pr jegerdagsverk i 2009. I 2010 fikk en derimot en nedgang. Etter en hard avskytning i perioden 1998-2003, fortsatte bestanden å synke frem til 2006. I perioden 2006-2009 hadde bestanden stabilisert seg i overkant av 0,6 sett elg pr. jegerdagsverk, for så å reduseres til 0,52 i 2010. Nedgangen er en ønsket utvikling og skyldes hovedsaklig valgt avskytingspolicy. Om man nå har redusert bestanden tilstrekkelig i forhold til beitegrunnet er fortsatt usikkert. Det kan også være noen tilfeldigheter i materialet og fjorårets vinter kan ha medført større nedgang i bestanden enn avskytningen skulle tilsi.

Lave slaktevekter for kalv og ungdyr, sammen med lave produksjonstall kan tyde på at man fortsatt har for høy bestand i forhold til beitegrunnet og dermed en overbeskattung av beitene. Ved å se på tidligere data virker dette å ha vedvart over en periode fra slutten av 1990 tallet. Selv om Nordmarka med lange snørike vintre og relativt skrinne markslag naturlig vil ha relativt lave slaktevekter, er både slaktevekter og reproduksjon lav i forhold til de andre regionene i fylket.

Om dagens bestandsnivå er lavt nok til at beitene kan restitueres er vanskelig å si. Det er, ut fra det vi kjenner til, ikke gjennomført noen beitetaksering eller annet arbeid som kan gi entydige svar for området. Siden slike data ikke foreligger, er det ønskelig at det foretas en beitetaksering for slik å finne svar på hvordan beitegrunnet i området er. Et slikt materiale, sammen med tall for sette elg og slaktevekter, vil kunne gi et vesentlig bedre grunnlag for å forvalte elgbestanden mot ønsket mål.

I 2009 hadde man en nedgang i avskytningen på 10% fra 2008, og man anbefalte å opprettholde avskytningen på 2008 nivå. Avskytningen i 2010 sank ytterligere med 8%. Med en relativt stabil utvikling i antall sett elg per jegerdagsverk i siste del av perioden, selv med en nedgang siste år, bør man opprettholde avskytningen minimum på 2010 nivå eller øke til 2009 nivå. Med vinteren man nå har lagt bak seg vil det være spennende å følge utviklingen for kommende år.

Lave slaktevekter på både kalv og ungdyr og lav produksjon gjør at det vil være lurt å innta en førevarholding. Ved å holde en lav bestand vil man kunne bedre beitene og dermed produksjonen og vektene.

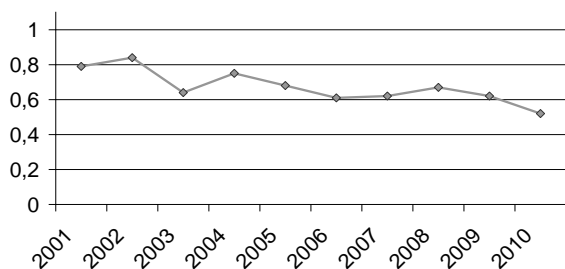
Det vil være en klar fordel å gjennomføre en beitetaksering i dette området for å få bedre oversikt over forekomsten av beitet og hvilket beitetrykk det nå er. Det er gode erfaringer med bruk av resultater fra elgbeitetakseringer i andre regioner i fylkene.

Det anbefales å opprettholde avskytningen på minimum 2010 nivå.

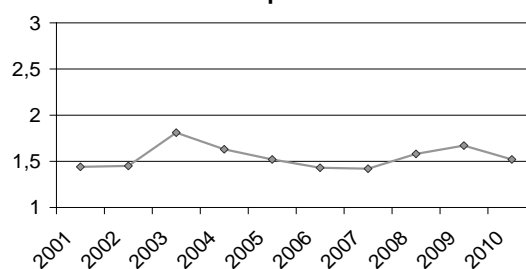
Det anbefales sterkt at det gjennomføres en beitetaksering i regionen for å bedre forvaltningsgrunnet.

2.5.5 Figurer Region Vest

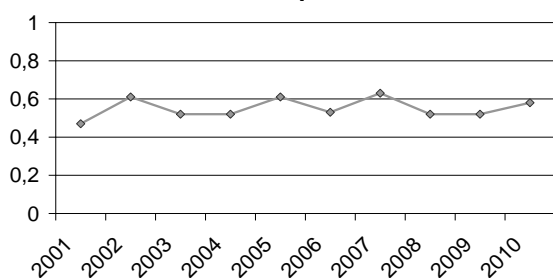
Sett elg per jegerdagsverk

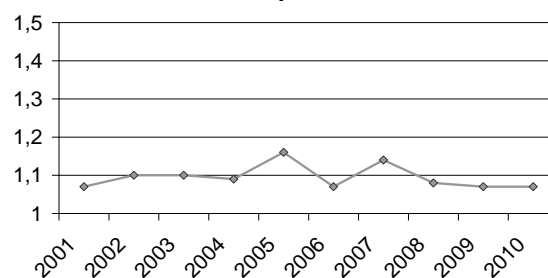
Sett ku per okse

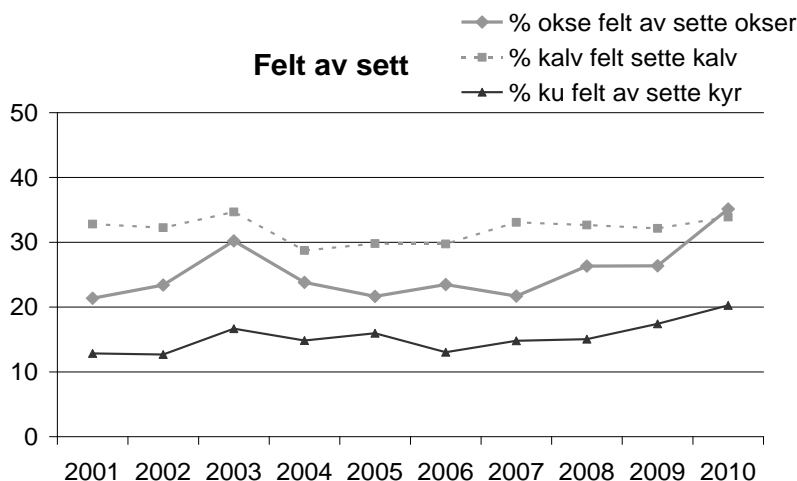
Sett kalv per ku

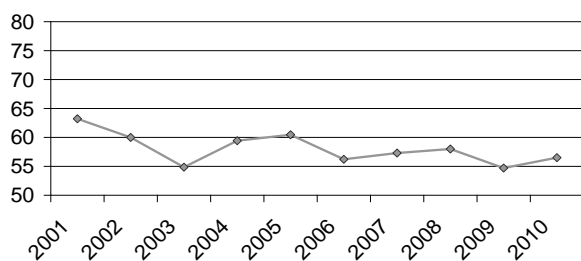
Sett kalv per kalvku

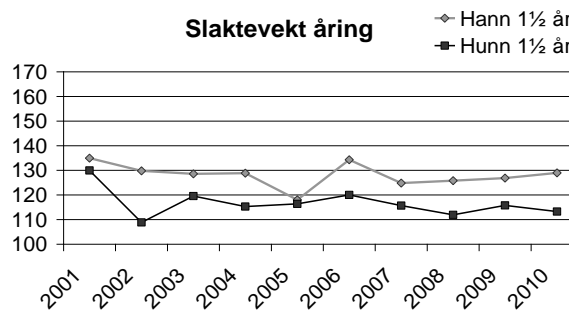
Felt av sett

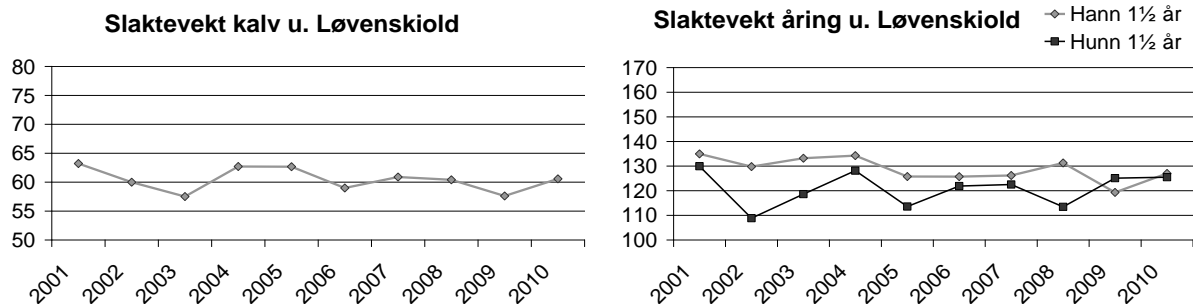

Slaktevekt kalv

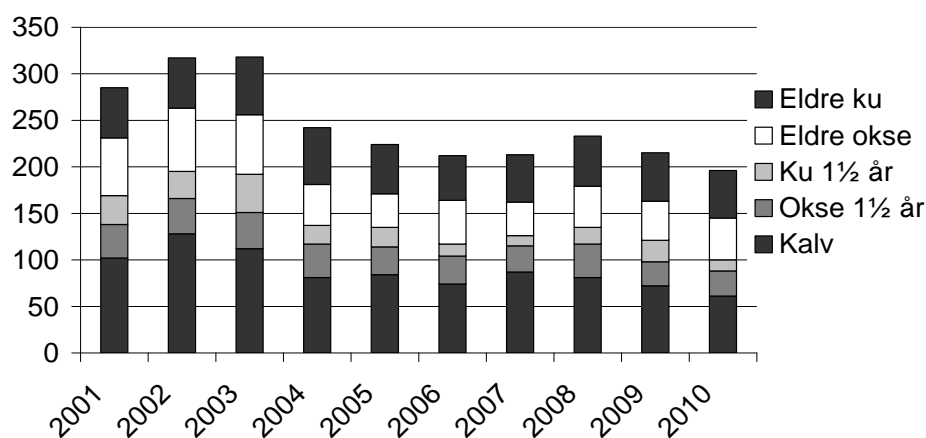

Slaktevekt åring

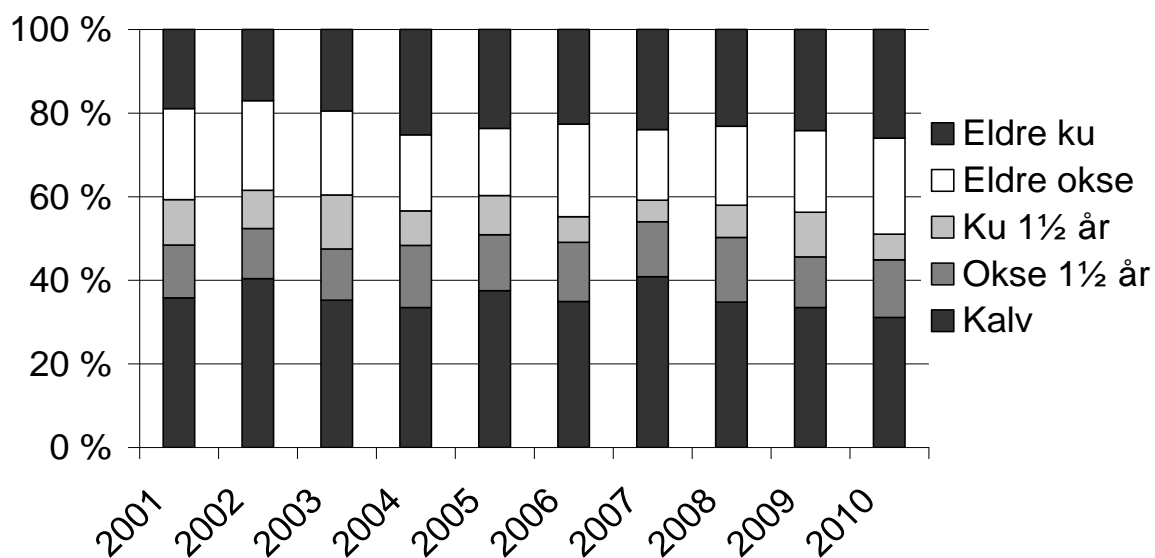

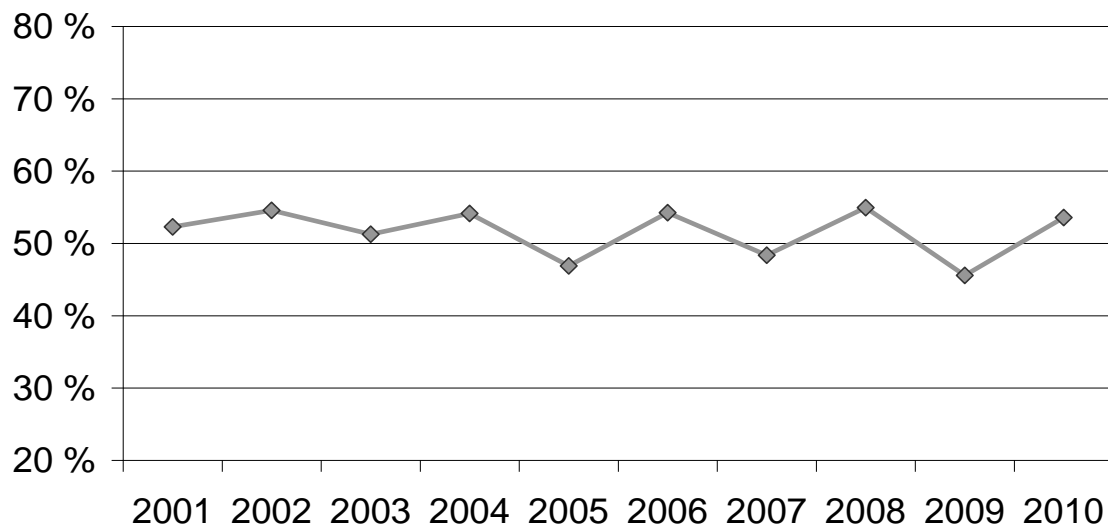
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

3 Tabeller for regionene

ØVRE ROMERIKE ELGREGION															
År	Sette dyr i antall							Skutte dyr i antall							Hann- dyr
	Okse	Ku	Ku m/1 k	Ku m/2 k	Alle kalver	Ukjent	Sum	Okse kalv	Ku kalv	Okse 1½ år	Ku 1½ år	Eldre okse	Eldre ku	Sum	
2001	634	579	489	49	605	294	2650	94	89	51	37	111	103	485	53 %
2002	638	524	484	98	698	299	2741	91	95	72	39	100	111	508	52 %
2003	569	648	470	47	595	236	2565	98	97	58	55	109	121	538	49 %
2004	467	395	403	44	504	197	2010	82	75	46	26	79	81	389	53 %
2005	422	327	355	61	499	220	1884	66	76	50	24	63	64	343	52 %
2006	463	390	341	42	452	208	1896	64	74	44	33	71	67	353	51 %
2007	408	315	321	62	462	252	1820	62	60	39	26	77	62	326	54 %
2008	457	317	299	65	446	205	1789	42	40	58	25	72	54	291	59 %
2009	439	306	344	63	492	191	1835	43	38	44	30	79	58	292	57 %
2010	391	291	320	49	436	200	1687	38	54	41	37	75	65	310	50 %

REGION Romerikssletta øst - MELLOM E6 OG GLOMMA															
År	Sette dyr i antall							Skutte dyr i antall							Hann- dyr
	Okse	Ku	Ku m/1 k	Ku m/2 k	Alle kalver	Ukjent	Sum	Okse kalv	Ku kalv	Okse 1½ år	Ku 1½ år	Eldre okse	Eldre ku	Sum	
2001	424	321	334	178	711	267	2235	51	48	65	42	69	52	327	57 %
2002	413	349	308	146	632	244	2092	46	58	58	33	68	52	315	55 %
2003	357	358	389	126	656	174	2060	57	50	63	50	67	59	346	54 %
2004	416	318	365	86	558	186	1929	55	41	60	33	59	55	303	57 %
2005	372	297	345	134	642	211	2001	44	54	53	33	65	55	304	53 %
2006	387	347	360	131	636	213	2074	47	47	67	45	58	62	326	53 %
2007	454	398	435	124	708	255	2374	36	57	61	47	68	53	322	51 %
2008	434	344	331	121	585	202	2017	49	50	66	44	71	56	336	55 %
2009	447	383	384	132	661	233	2240	43	47	80	37	73	64	344	57 %
2010	365	306	382	117	631	190	1991	55	37	67	62	64	60	345	54 %

REGION SØRØST - ØST FOR GLOMMAVASSDRAGET															
År	Sette dyr i antall							Skutte dyr i antall							Hann- dyr
	Okse	Ku	Ku m/1 k	Ku m/2 k	Alle kalver	Ukjent	Sum	Okse kalv	Ku kalv	Okse 1½ år	Ku 1½ år	Eldre okse	Eldre ku	Sum	
2001	731	592	630	168	992	371	3484	97	85	84	53	92	67	478	57 %
2002	773	627	575	193	982	372	3522	75	80	95	59	91	91	491	53 %
2003	787	658	592	93	792	433	3355	77	58	93	65	105	103	501	55 %
2004	890	695	677	134	967	468	3831	83	91	69	65	110	110	528	50 %
2005	849	596	653	242	1182	440	3962	97	80	98	55	103	95	528	56 %
2006	898	720	668	157	1000	468	3911	80	90	114	68	115	101	568	54 %
2007	1190	935	914	231	1423	632	5325	80	83	98	66	137	139	603	52 %
2008	1174	893	884	200	1322	583	5056	92	83	97	87	145	135	639	52 %
2009	1230	900	1032	297	1703	712	5874	103	86	111	79	141	128	648	55 %
2010	1163	863	923	248	1463	591	5251	63	56	132	110	143	157	661	51 %

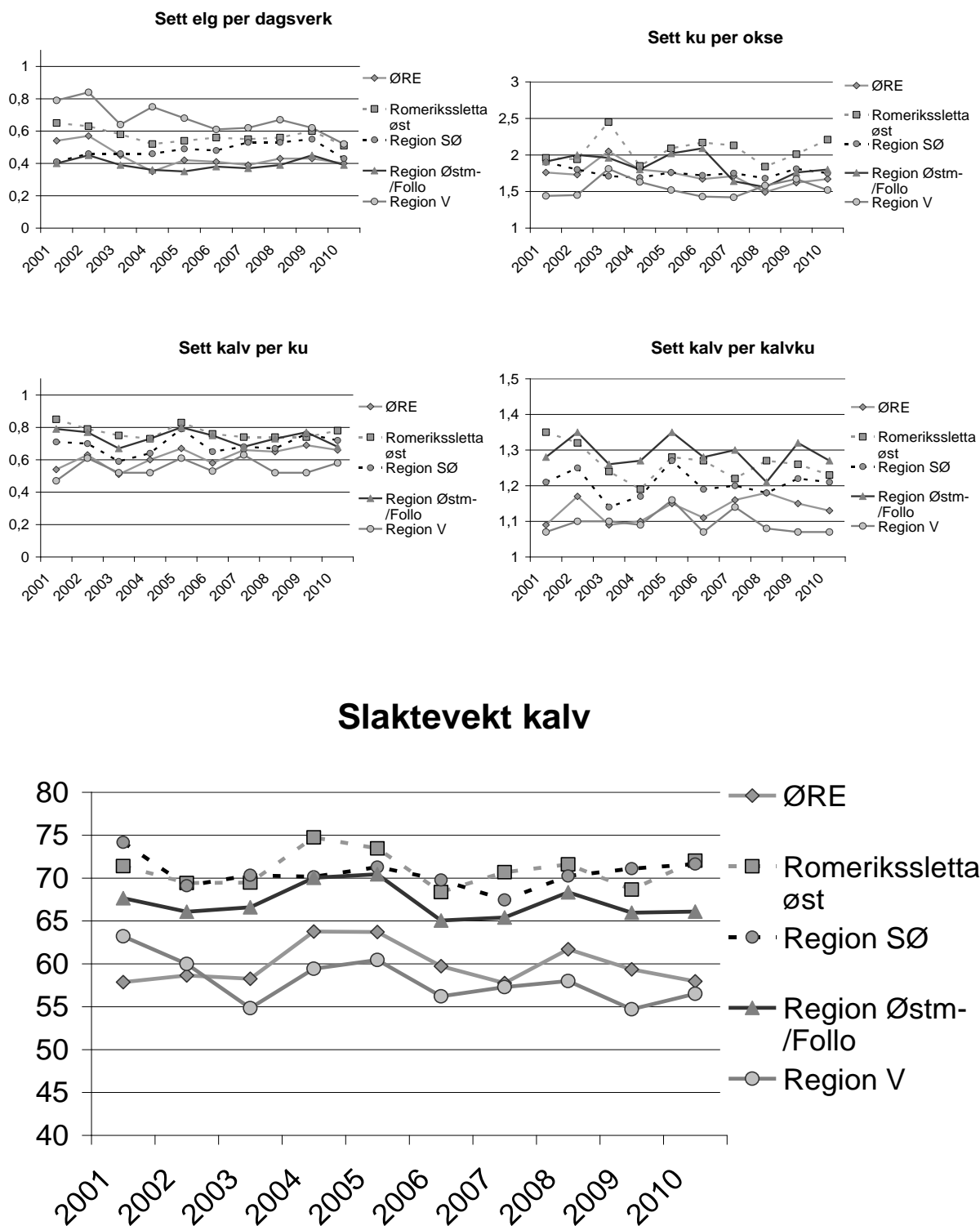
REGION ØSTMARKA OG FOLLO															
År	Sette dyr i antall							Skutte dyr i antall							Hann- dyr
	Okse	Ku	Ku m/1 k	Ku m/2 k	Alle kalver	Ukjent	Sum	Okse kalv	Ku kalv	Okse 1½ år	Ku 1½ år	Eldre okse	Eldre ku	Sum	
2001	292	223	242	92	441	160	1450	54	45	49	28	70	57	303	57 %
2002	305	276	218	117	473	158	1547	48	50	67	46	58	54	323	54 %
2003	292	286	211	75	382	174	1420	43	44	48	55	67	52	309	51 %
2004	287	237	204	75	378	147	1328	46	52	45	40	54	56	293	49 %
2005	255	228	185	101	410	184	1363	43	44	48	53	53	47	288	50 %
2006	266	239	228	88	417	165	1403	40	47	51	51	53	51	293	49 %
2007	297	240	172	75	333	224	1341	38	35	62	48	55	50	288	54 %
2008	348	234	243	65	397	169	1456	30	32	57	40	57	50	266	54 %
2009	331	251	226	104	449	207	1568	39	31	51	42	55	47	265	55 %
2010	305	262	211	77	376	173	1404	37	23	57	47	48	49	261	54 %

Elgen i Oslo og Akershus 2010 – Tabeller for regionene

REGION VEST - NORDMARKA, ASKER OG BÆRUM															
År	Sette dyr i antall							Skutte dyr i antall							Hann- dyr
	Okse	Ku	Ku m/1 k	Ku m/2 k	Alle kalver	Ukjent	Sum	Okse kalv	Ku kalv	Okse 1½ år	Ku 1½ år	Eldre okse	Eldre ku	Sum	
2001	403	353	236	11	272	200	1475	45	49	33	28	52	50	257	51 %
2002	370	255	261	25	315	171	1397	62	55	34	26	58	50	285	54 %
2003	304	300	217	21	271	166	1279	54	50	36	38	57	59	294	50 %
2004	312	259	206	20	249	161	1207	48	24	32	19	41	56	220	55 %
2005	274	192	185	35	256	173	1115	34	43	29	20	33	49	208	46 %
2006	294	213	184	17	219	159	1086	31	33	29	12	43	44	192	54 %
2007	263	169	176	24	228	183	1043	37	43	23	11	33	48	195	48 %
2008	275	215	180	12	209	153	1044	41	29	34	17	41	49	211	55 %
2009	259	226	192	15	225	191	1108	31	42	26	23	42	53	217	46 %
2010	205	143	157	11	180	144	840	33	28	27	12	45	51	196	54 %

4. Vedlegg

Vedlegg 1. Figurer med regionsammenligninger.

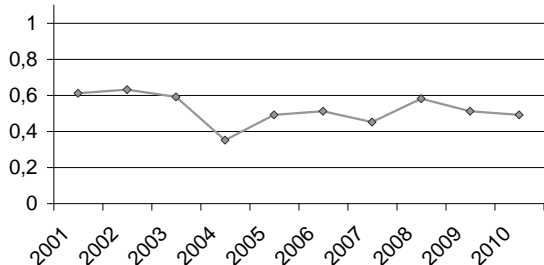

Vedlegg 2. Figurer for delregionene

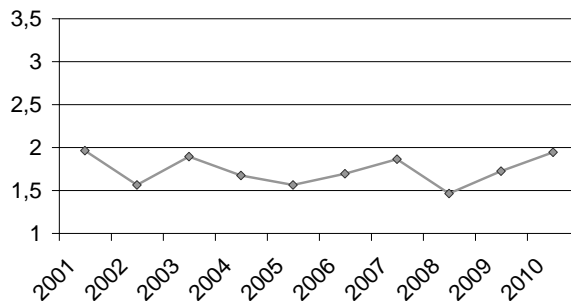
ØRE

Øre Nord

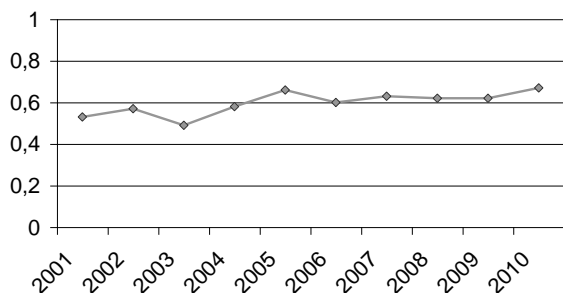
Sett elg pr. jegerdagsverk

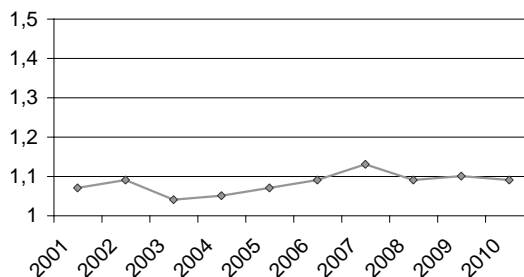
Sett ku pr. okse

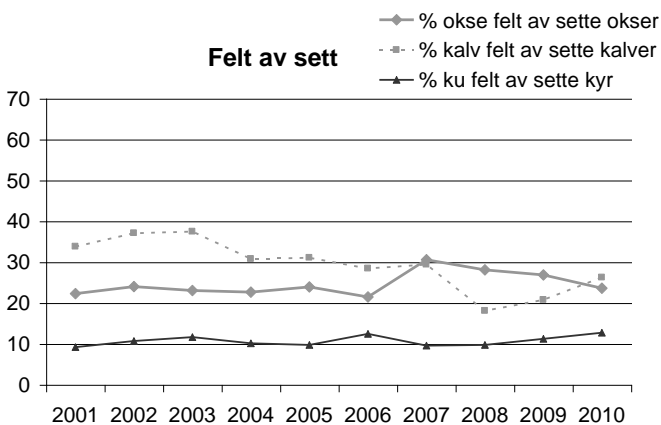
Sett kalv pr. ku

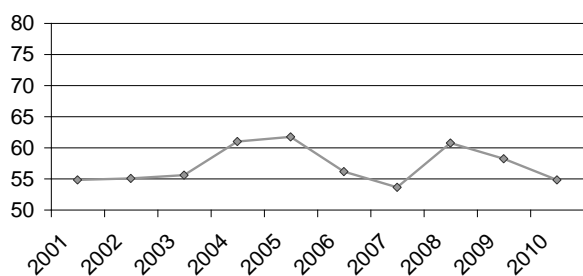
Sett kalv pr. kalvku

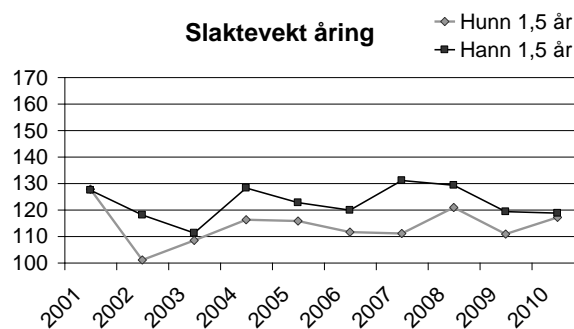
Felt av sett

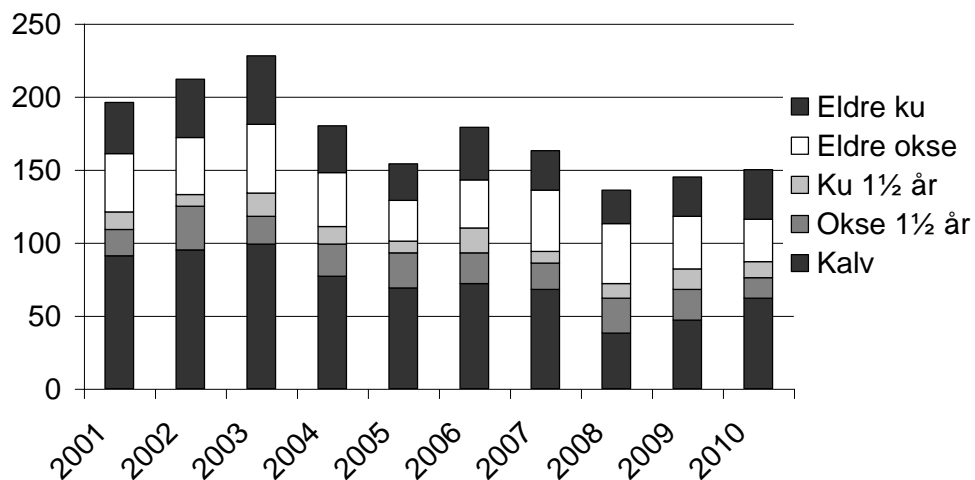
Slaktevekt kalv

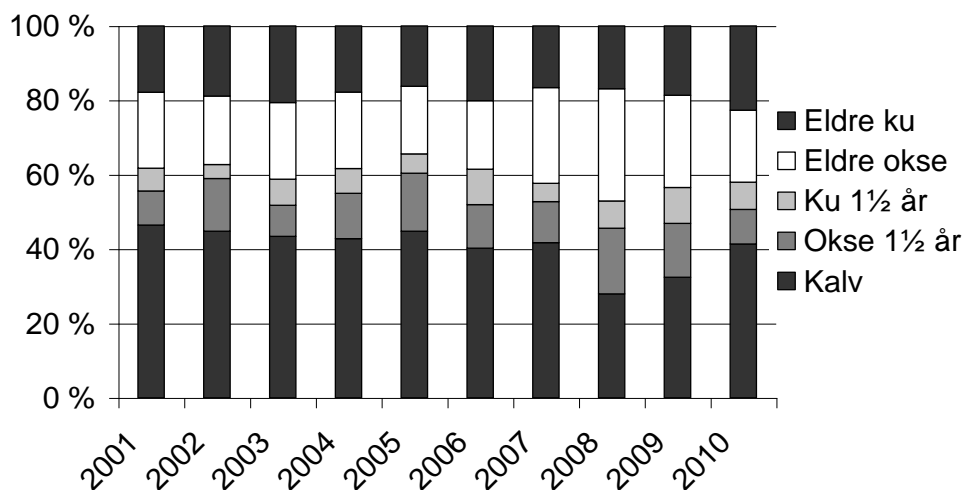
Slaktevekt åring

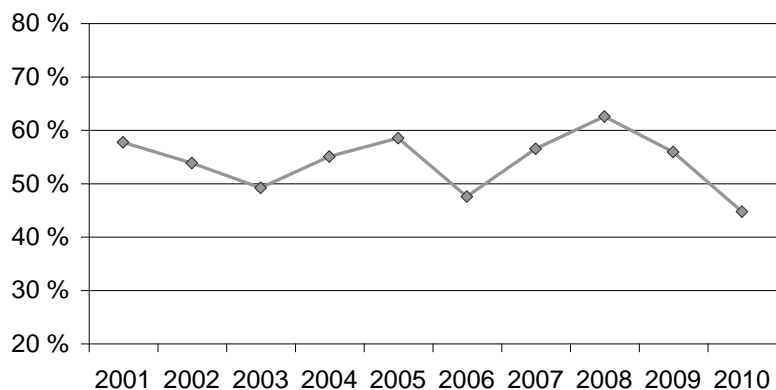
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

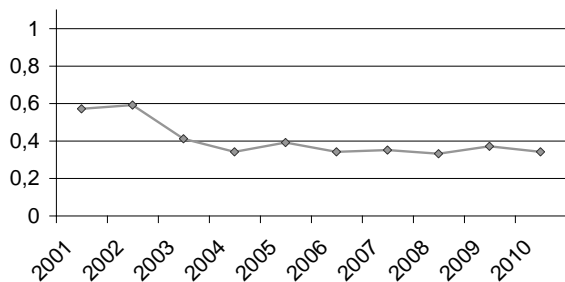

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

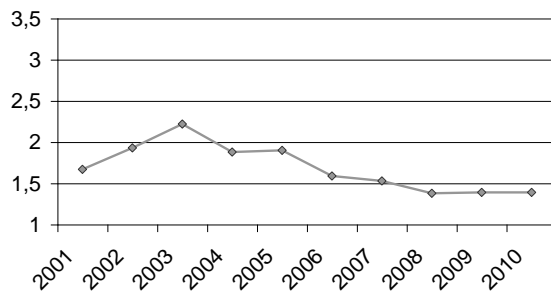

ØRE – midtre

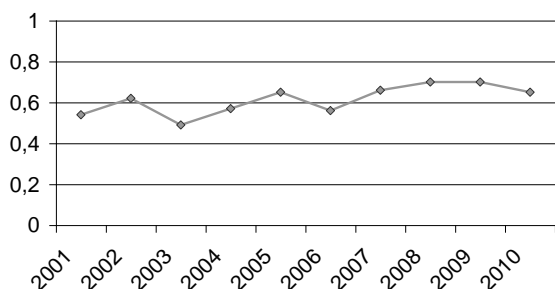
Sett elg pr. jegerdagsverk

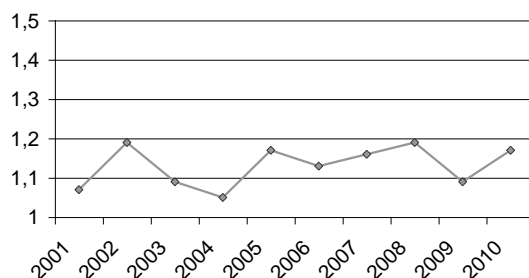
Sett ku pr. okse

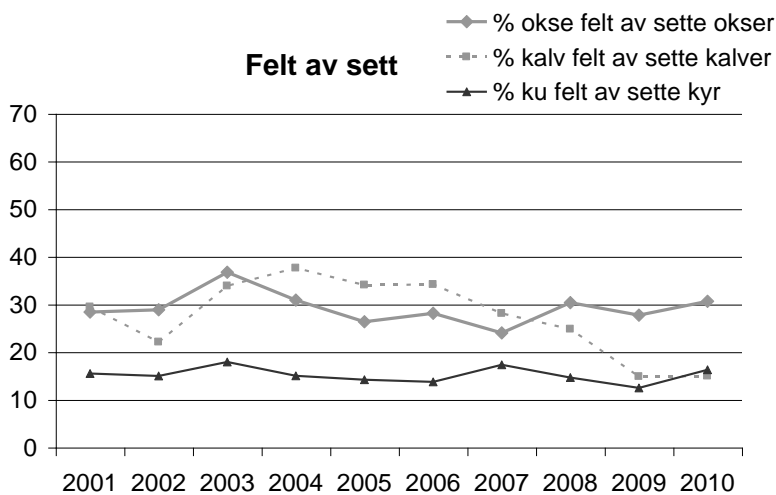
Sett kalv pr. ku

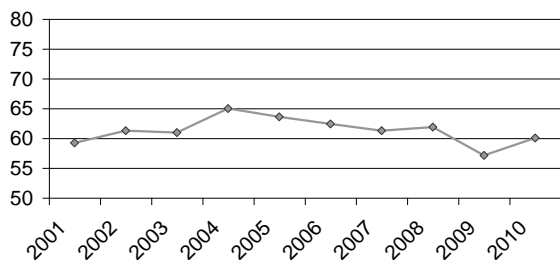
Sett kalv pr. kalvku

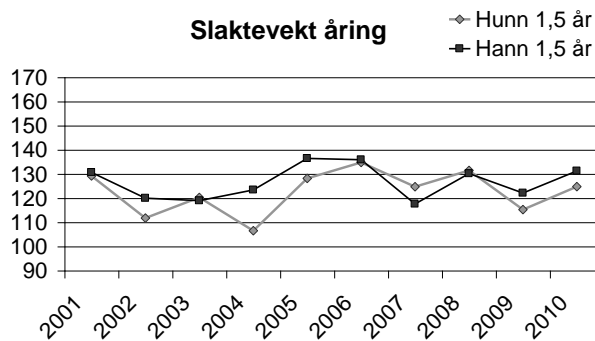
Felt av sett

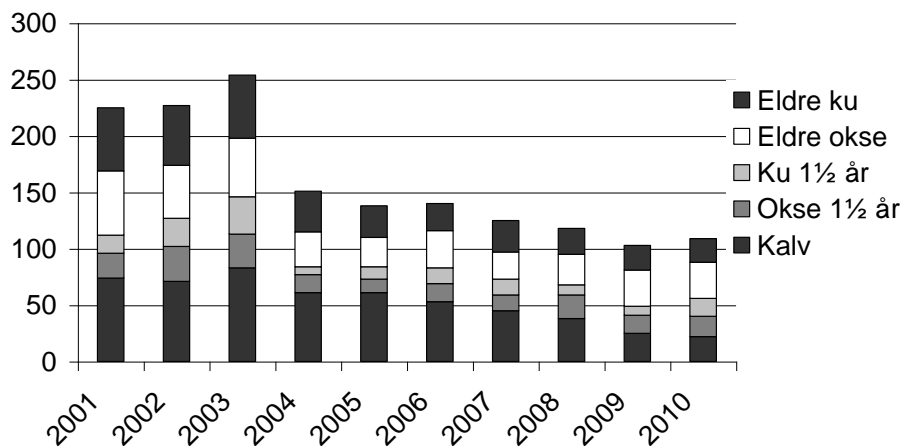
Slaktevekt kalv

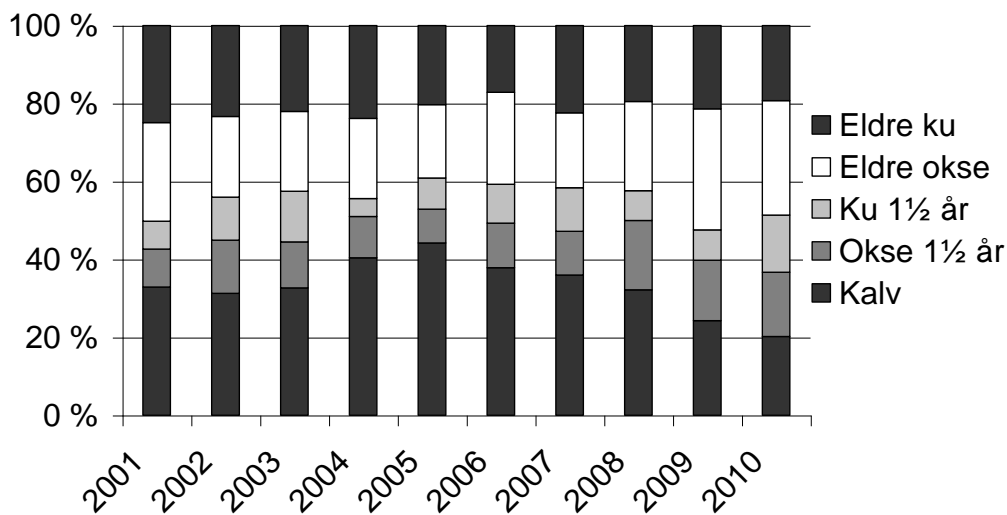
Slaktevekt åring

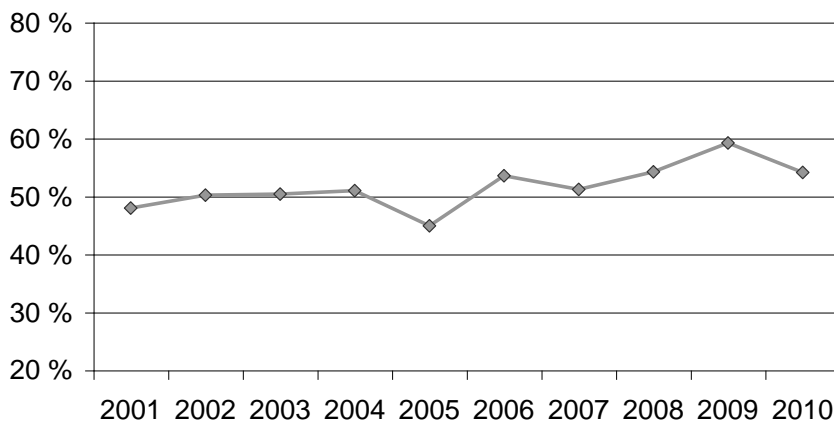
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

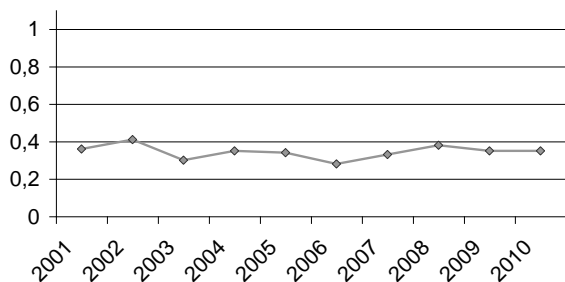

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

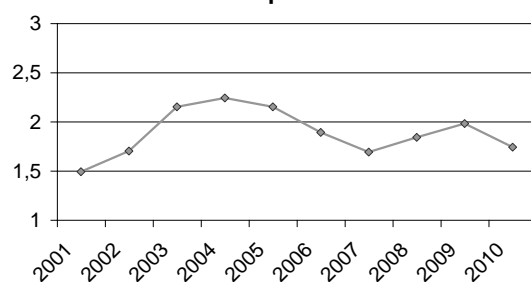

ØRE – sør

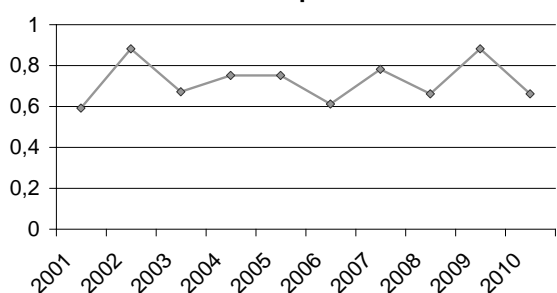
Sett elg per jegerdagsverk

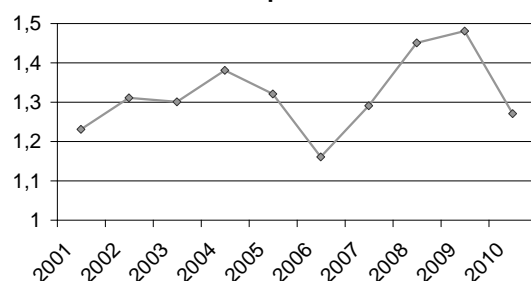
Sett ku per okse

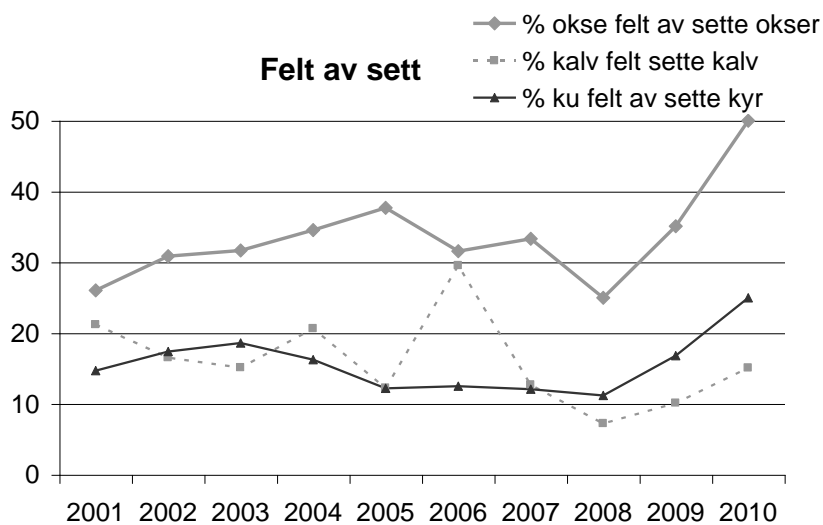
Sett kalv per ku

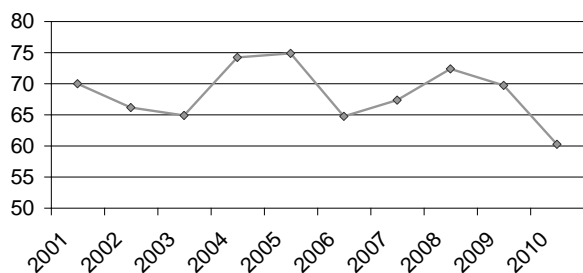
Sett kalv per kalvku

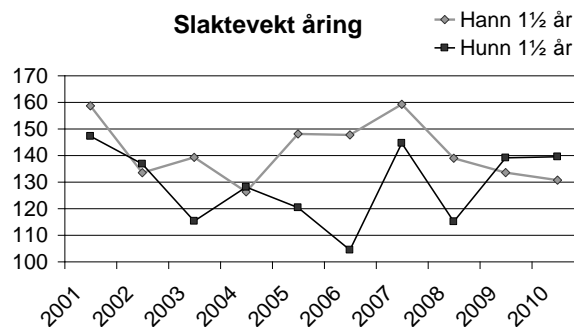
Felt av sett

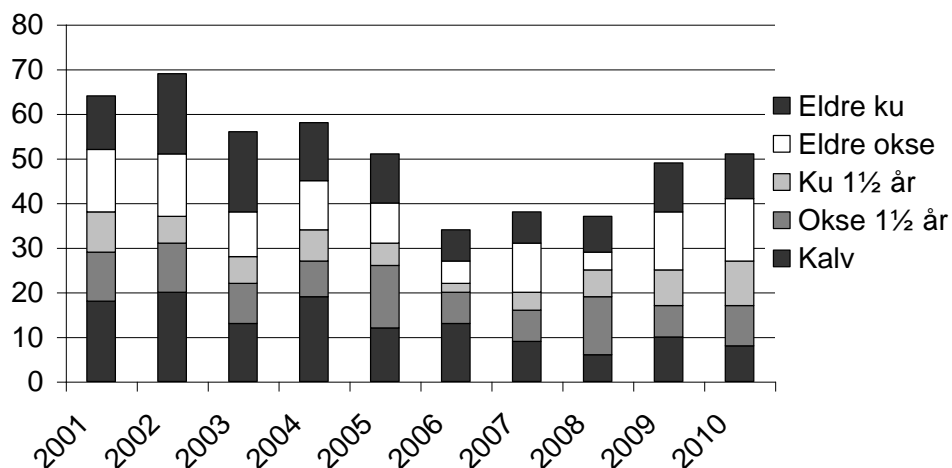
Slaktevekt kalv

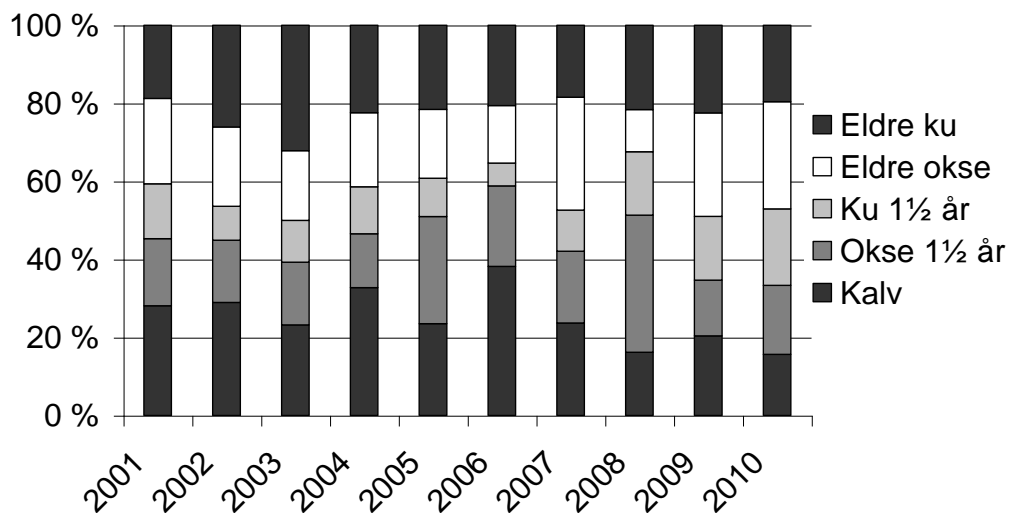
Slaktevekt åring

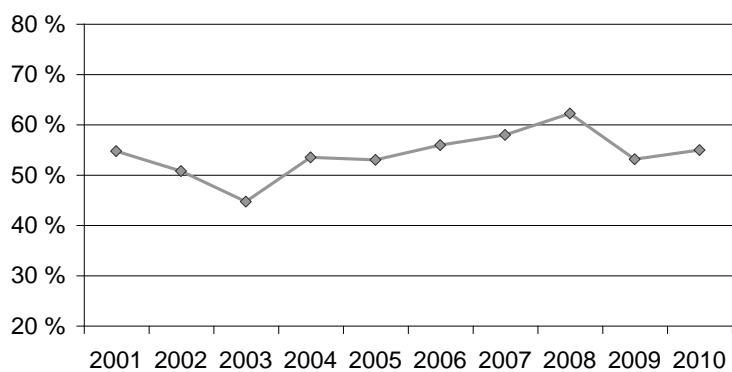
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

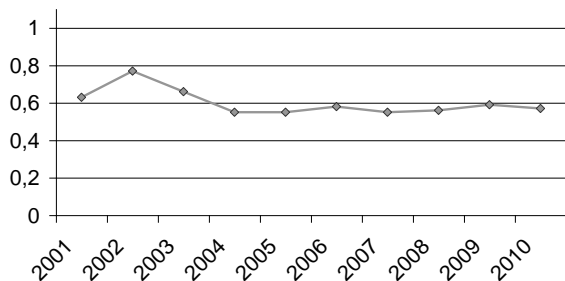
Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

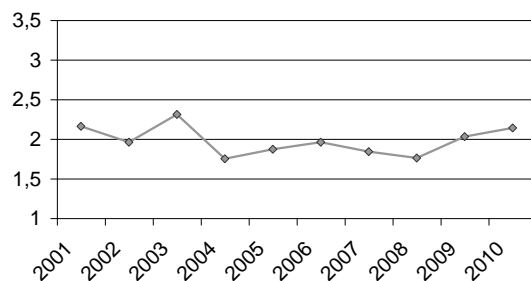
Romerikssletta – mellom E6 og Glomma

Vestre delregion

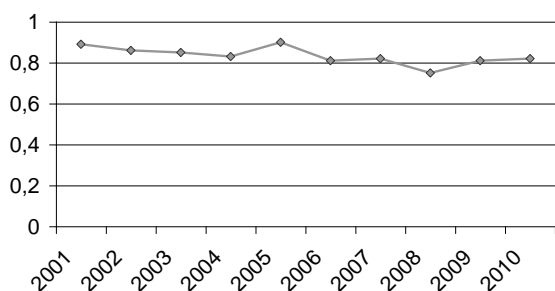
Sett elg pr. jegerdagsverk

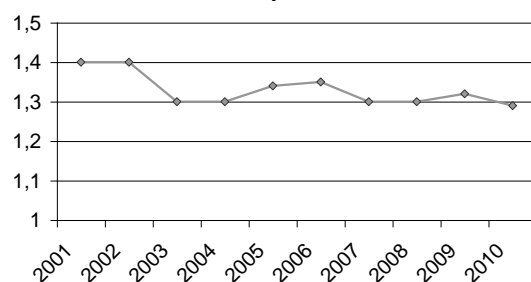
Sett ku pr. okse

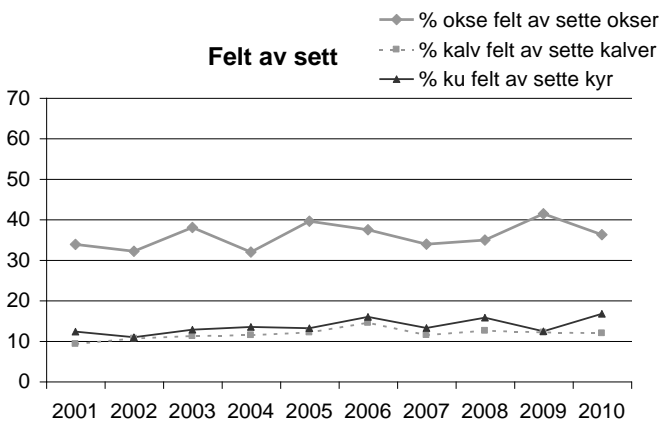
Sett kalv pr. ku

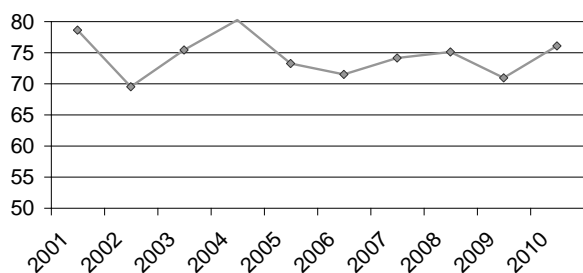
Sett kalv pr. kalvku

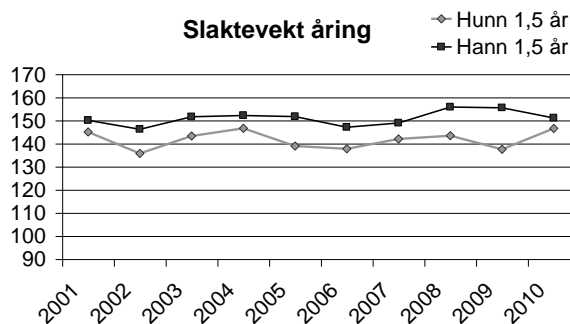
Felt av sett

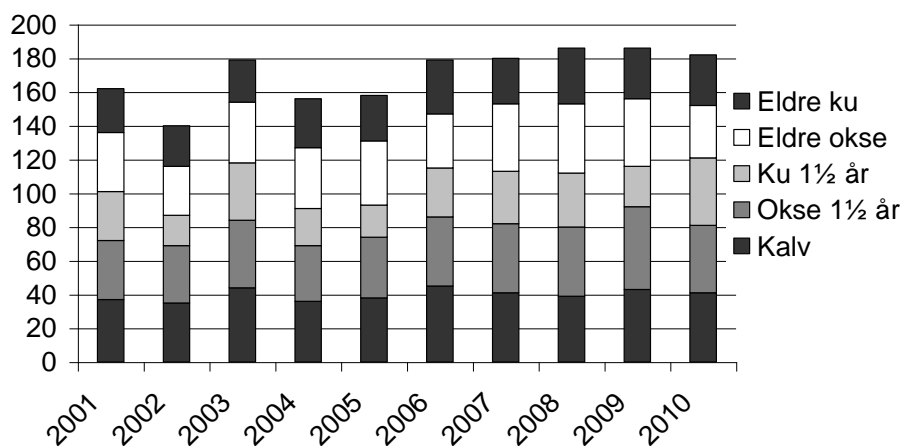
Slaktevekt kalv

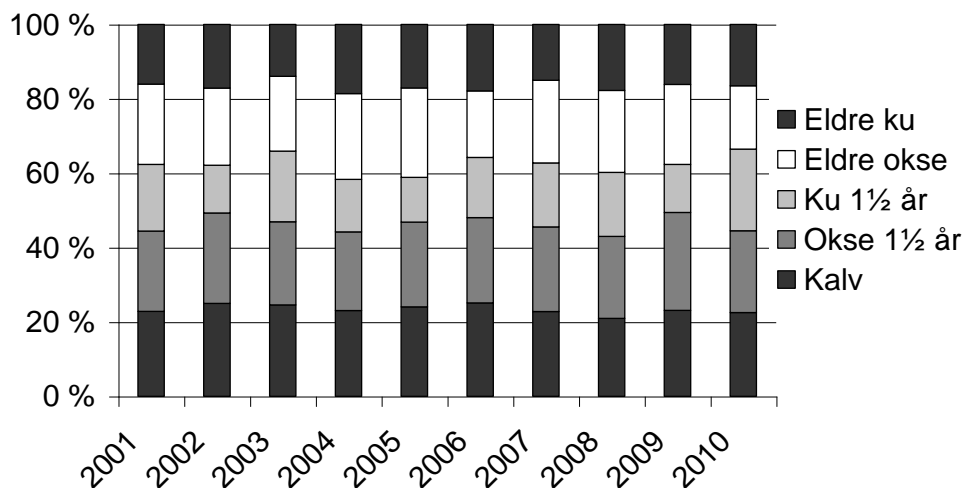
Slaktevekt åring

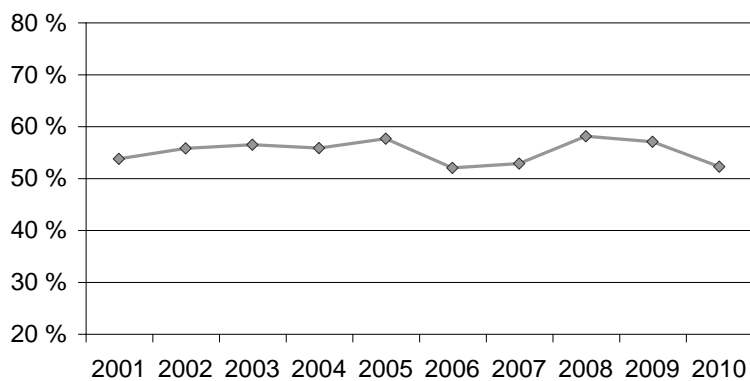
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

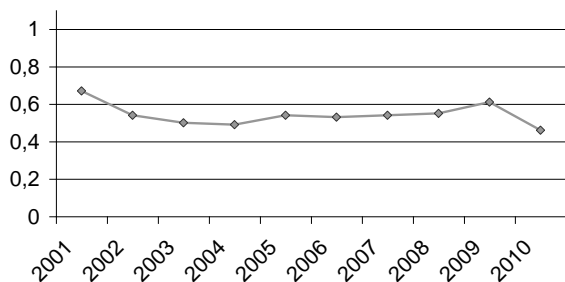

Prosent hanner i avskytingen (av alle dyr)

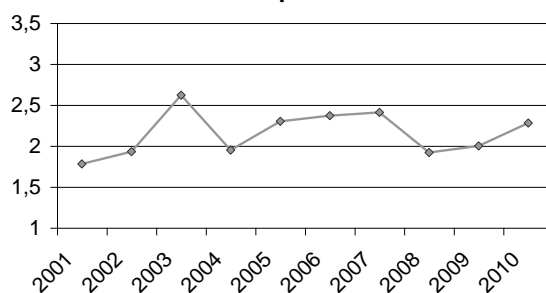

**Romerikssletta – mellom E6 og Glomma
Østre delregion**

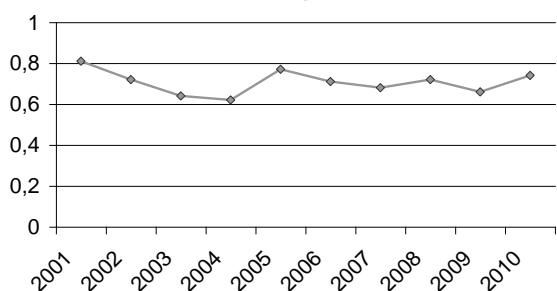
Sett elg pr. jegerdagsverk

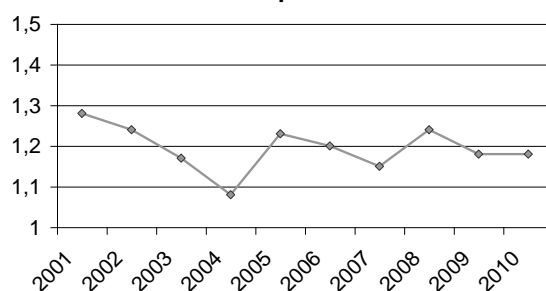
Sett ku pr. okse

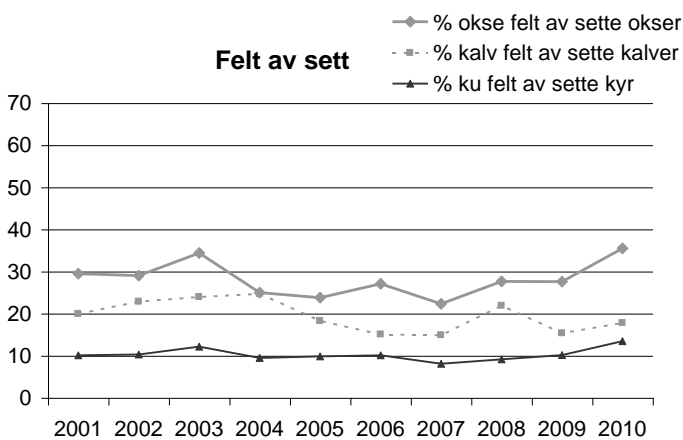
Sett kalv pr. ku

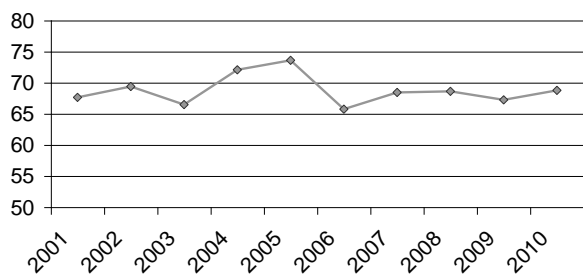
Sett kalv pr. kalvku

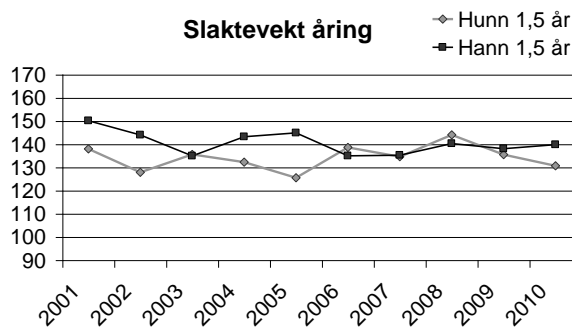
Felt av sett

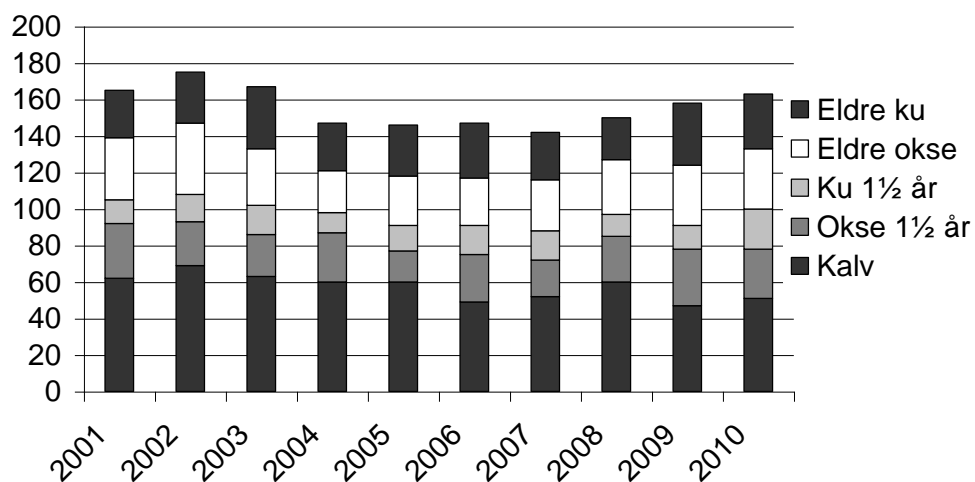
Slaktevekt kalv

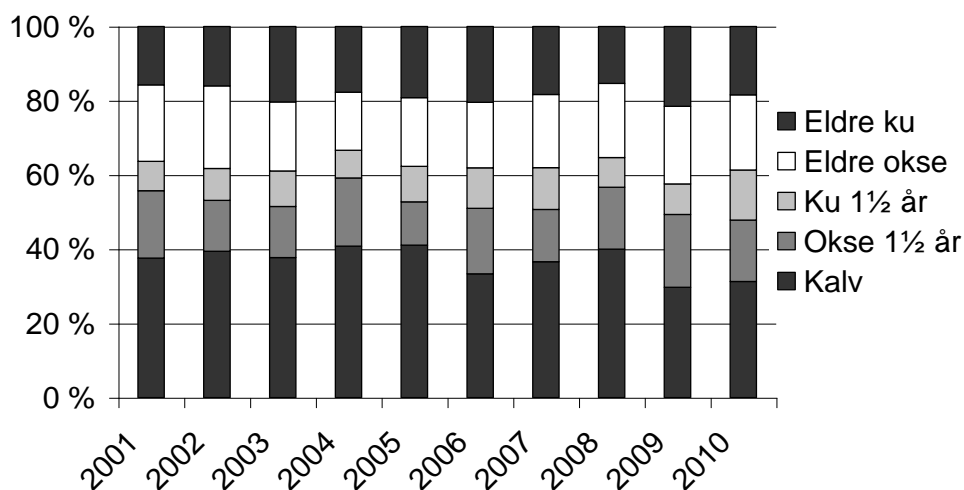
Slaktevekt åring

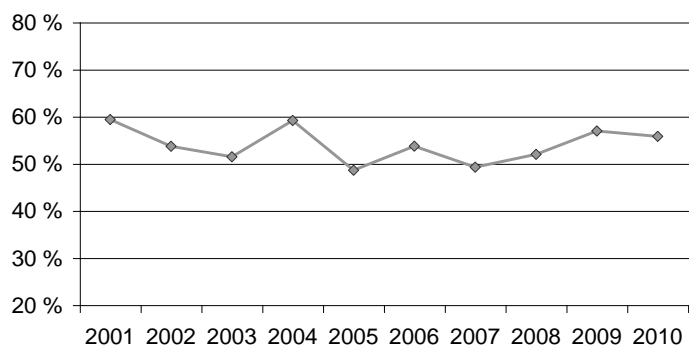
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

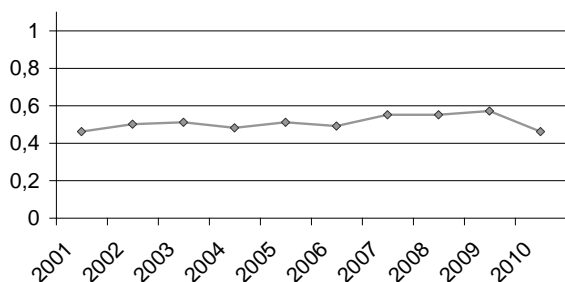

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

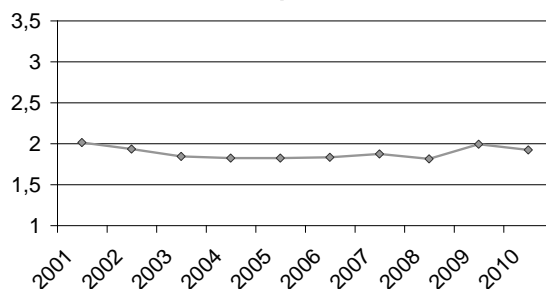

Region øst
Indre del

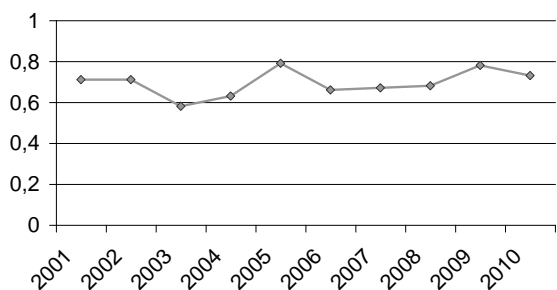
Sett elg pr. jegerdagsverk

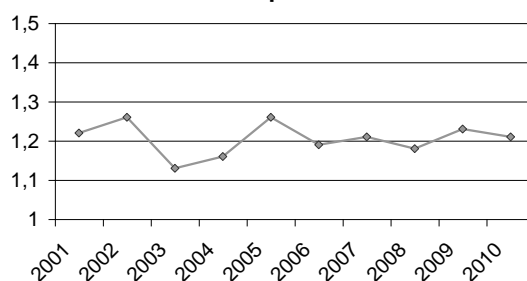
Sett ku pr. okse

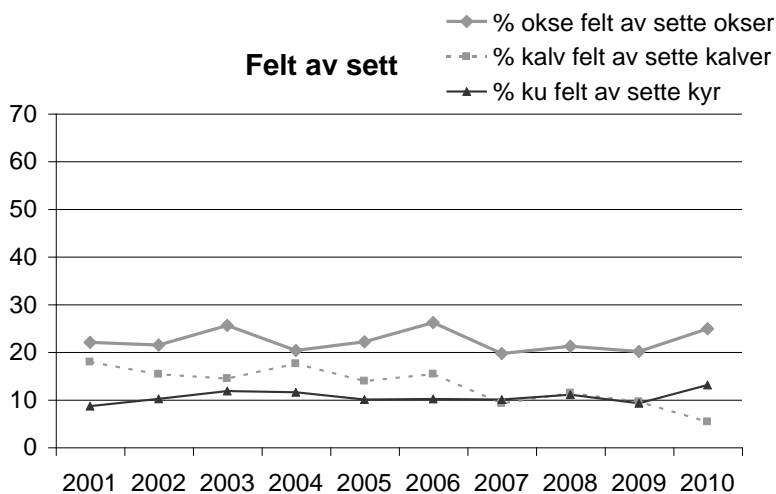
Sett kalv pr. ku

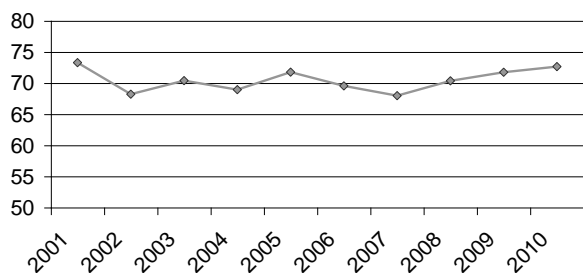
Sett kalv pr. kalvku

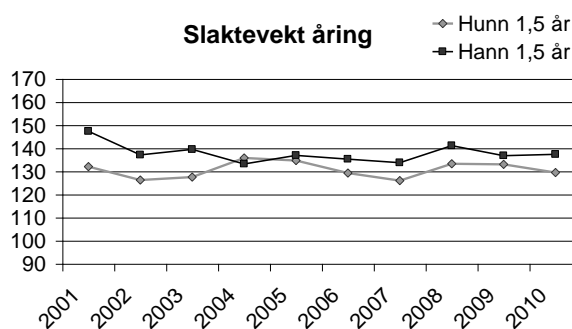
Felt av sett

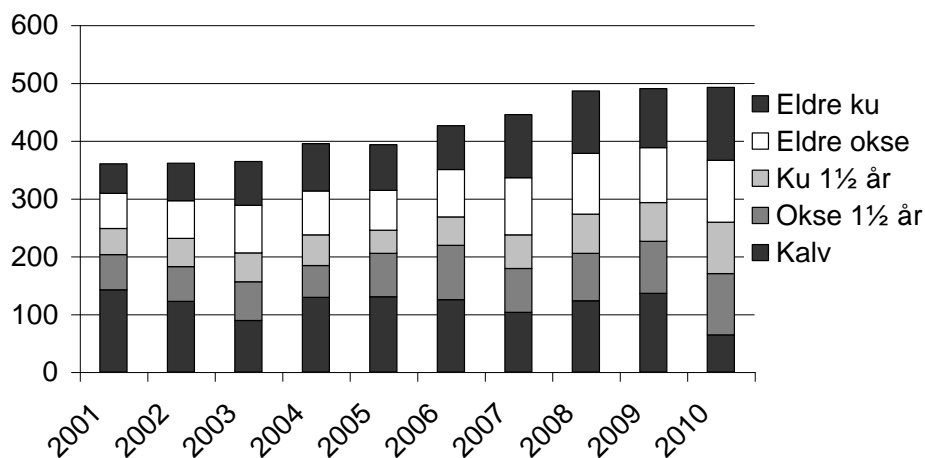
Slaktevekt kalv

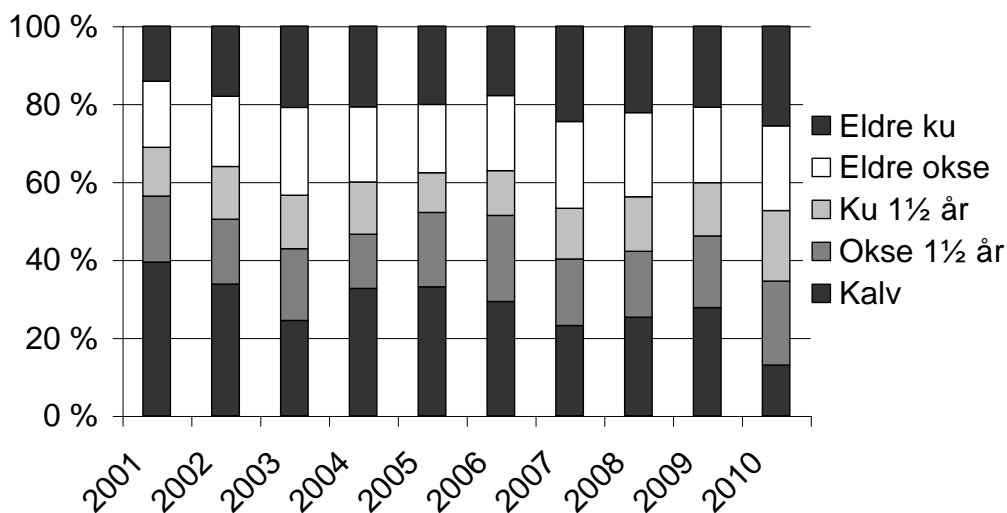
Slaktevekt åring

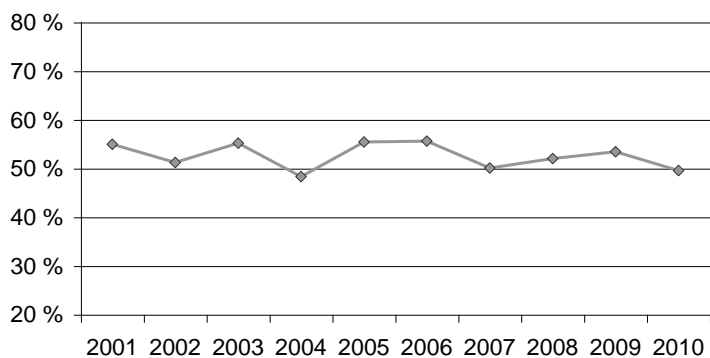
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

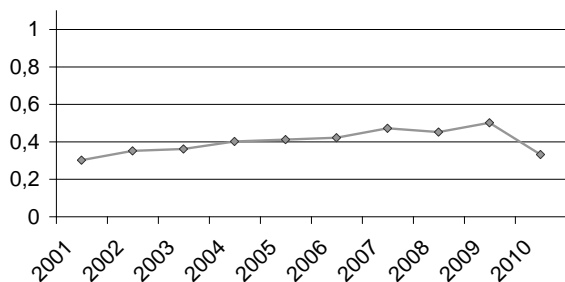

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

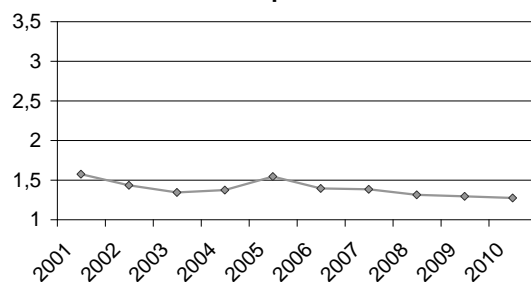

Region Øst – ytre del

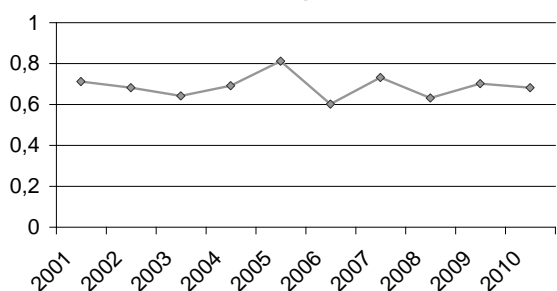
Sett elg pr. jegerdagsverk

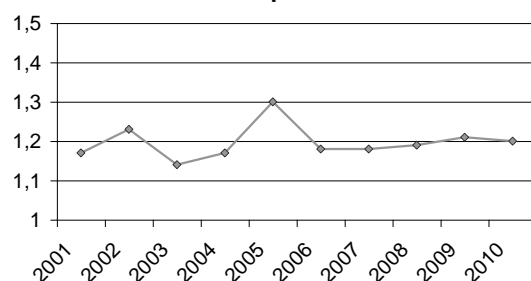
Sett ku pr. okse

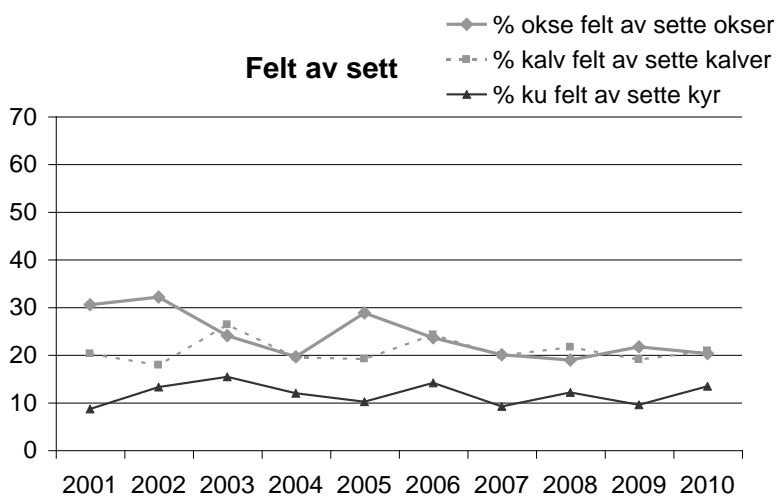
Sett kalv pr. ku

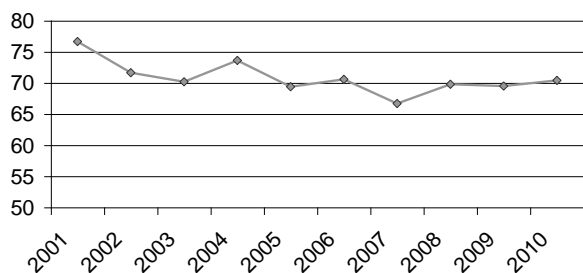
Sett kalv pr. kalvku

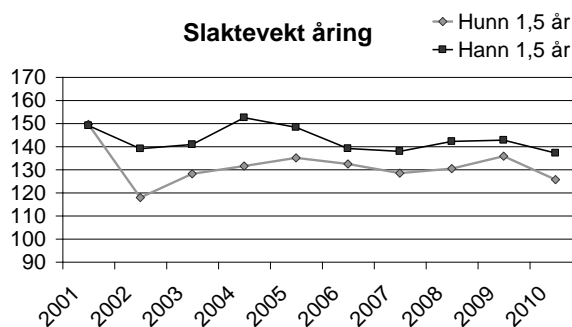
Felt av sett

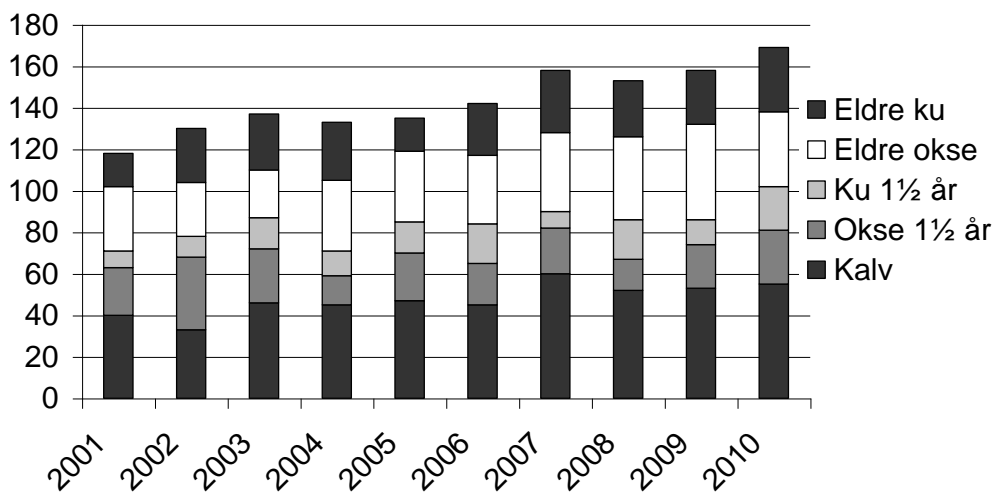
Slaktevekt kalv

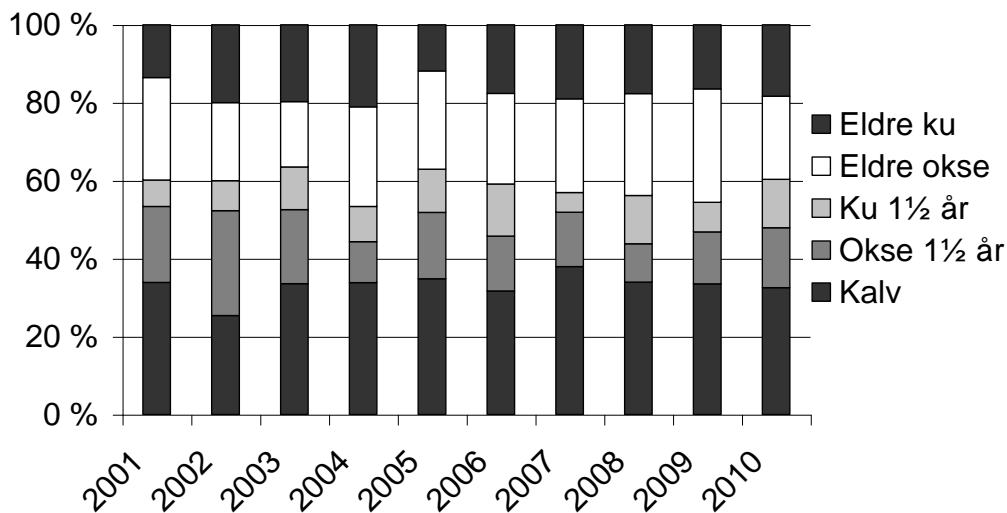
Slaktevekt åring

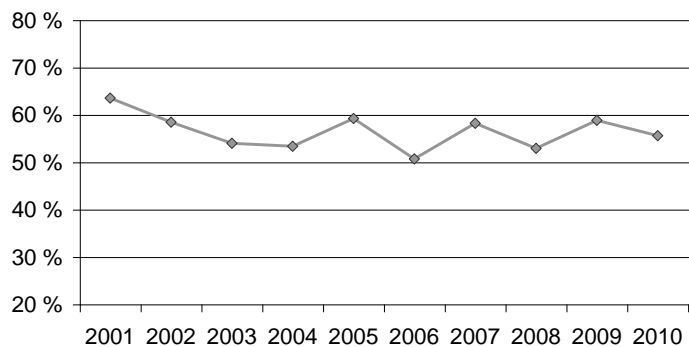
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

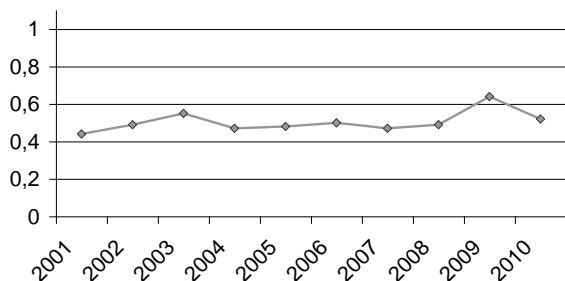
Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

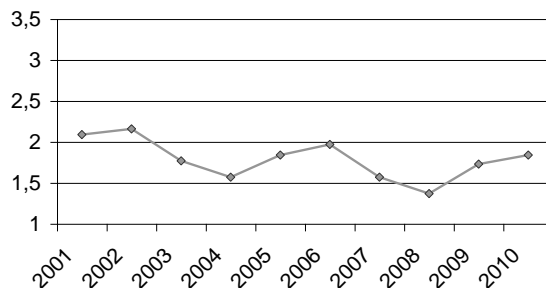
Østmarka og Follo

Follo

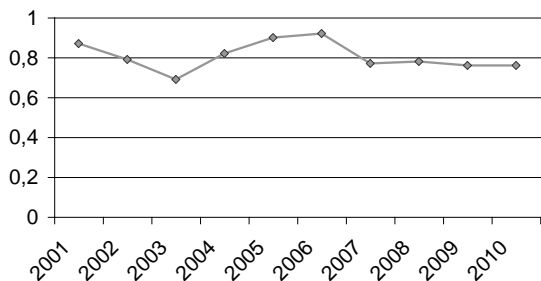
Sett elg pr. jegerdagsverk

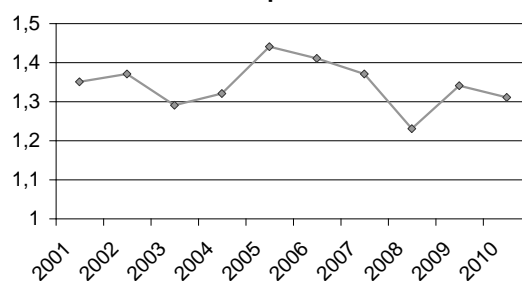
Sett ku pr. okse

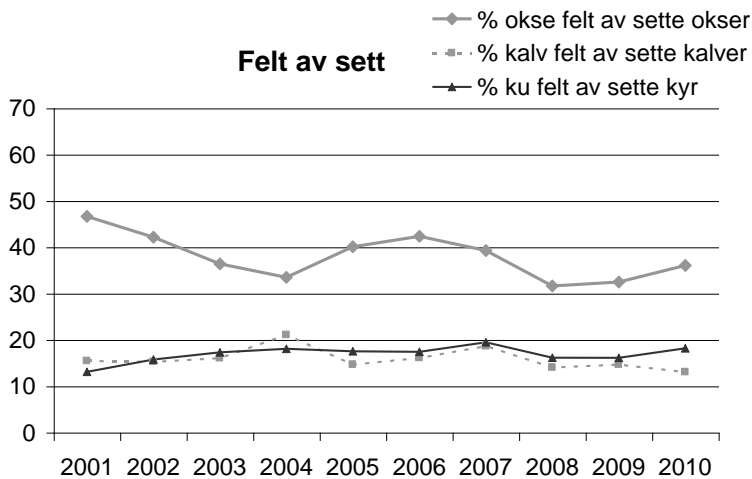
Sett kalv pr. ku

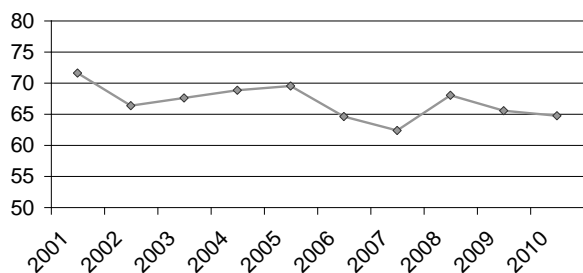
Sett kalv pr. kalvku

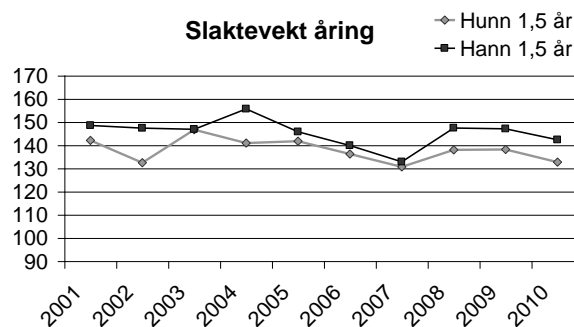
Felt av sett

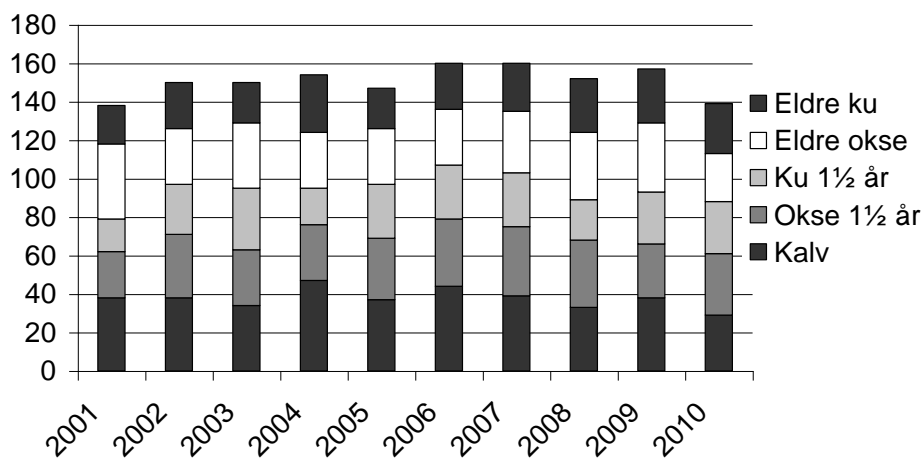
Slaktevekt kalv

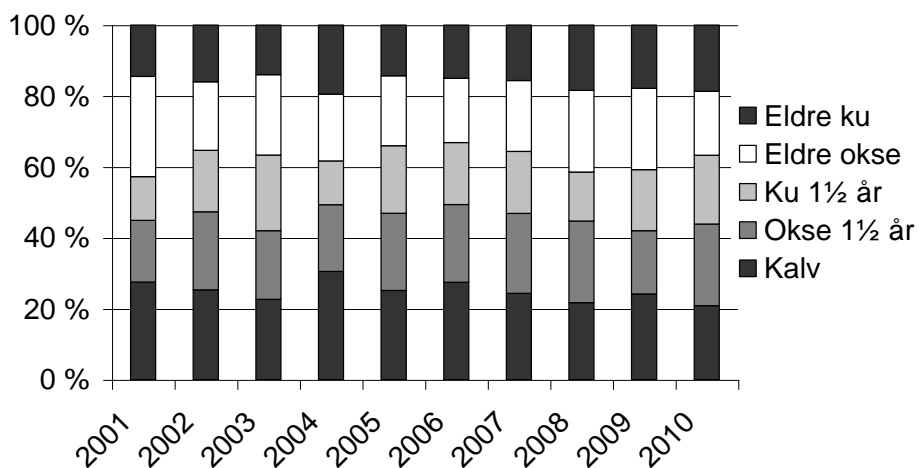
Slaktevekt åring

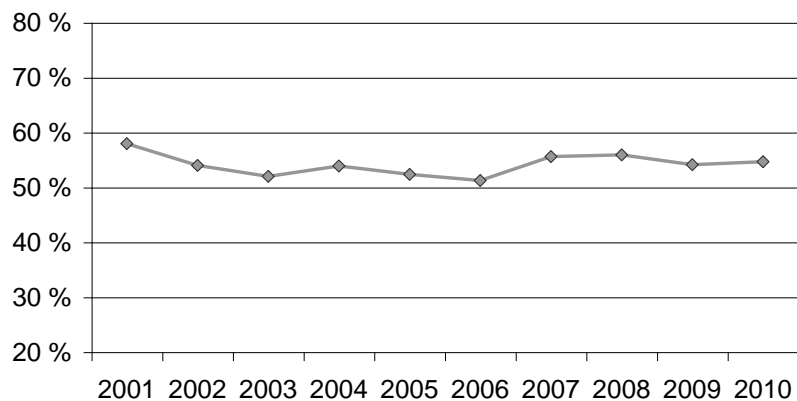
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

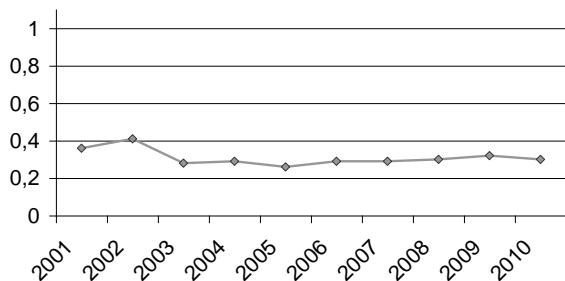
Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

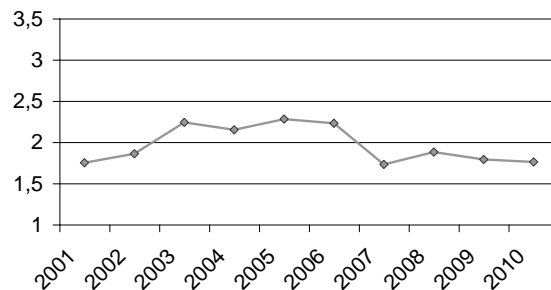
Østmarka og Follo

Østmarka

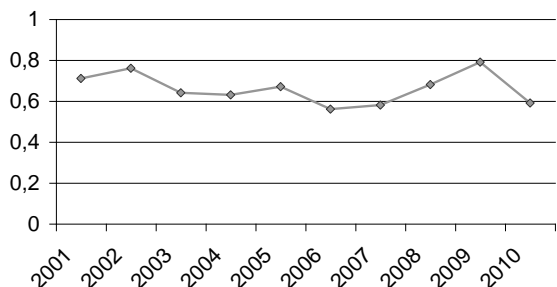
Sett elg pr. jegerdagsverk

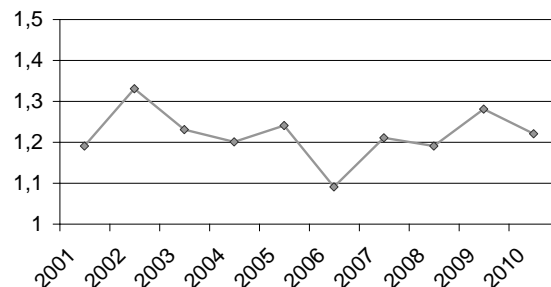
Sett ku pr. okse

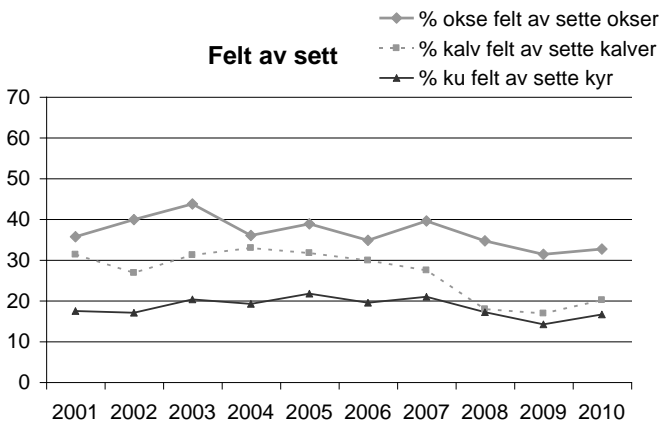
Sett kalv pr. ku

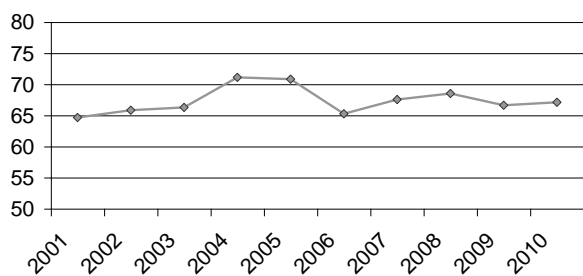
Sett kalv pr. kalvku

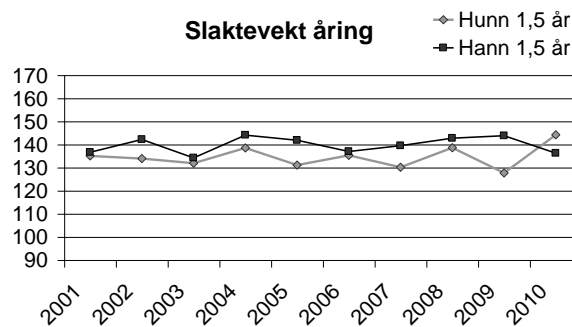
Felt av sett

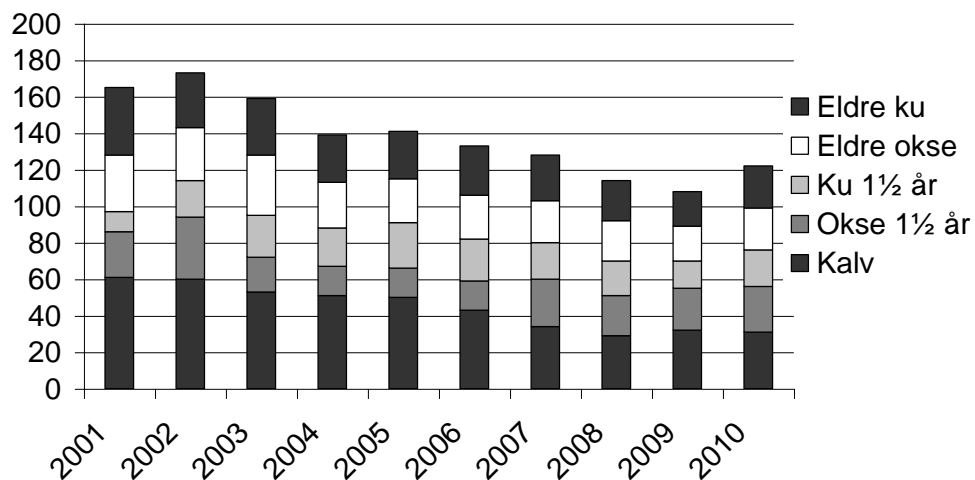
Slaktevekt kalv

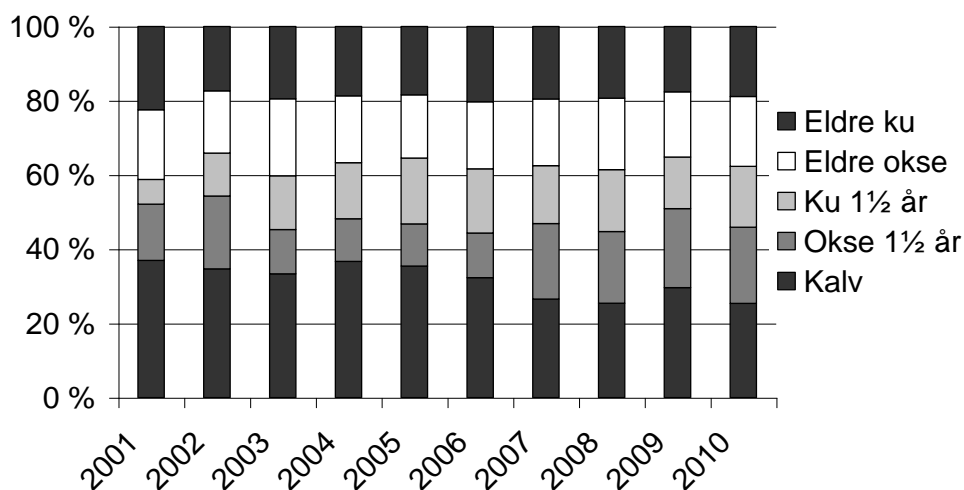
Slaktevekt åring

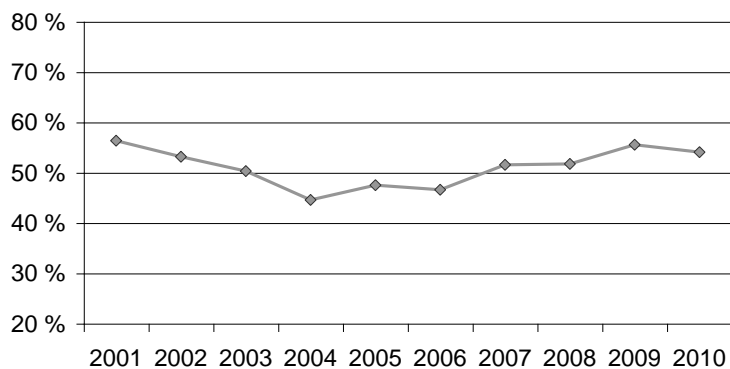
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

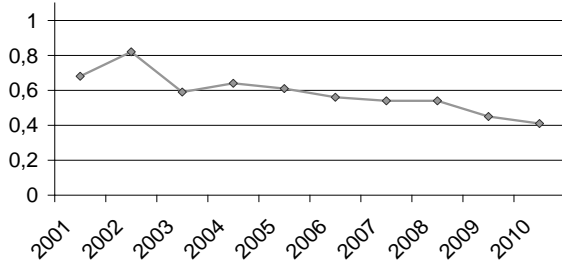

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

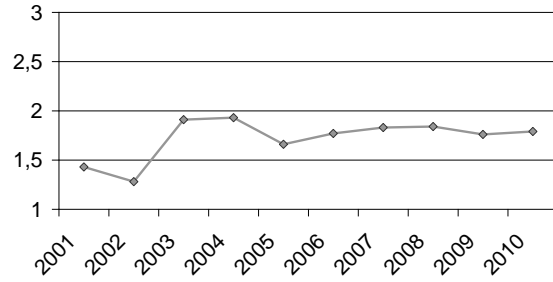

Region Vest uten Løvenskiold

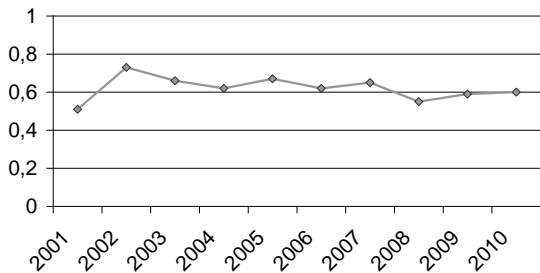
Sett elg per jegerdagsverk

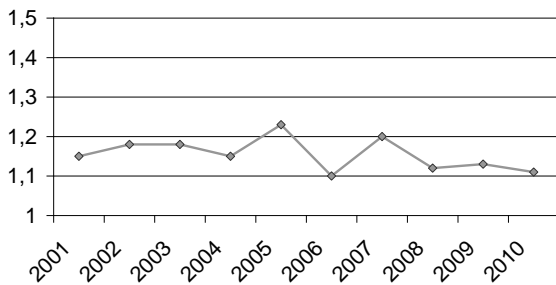
Sett ku per okse

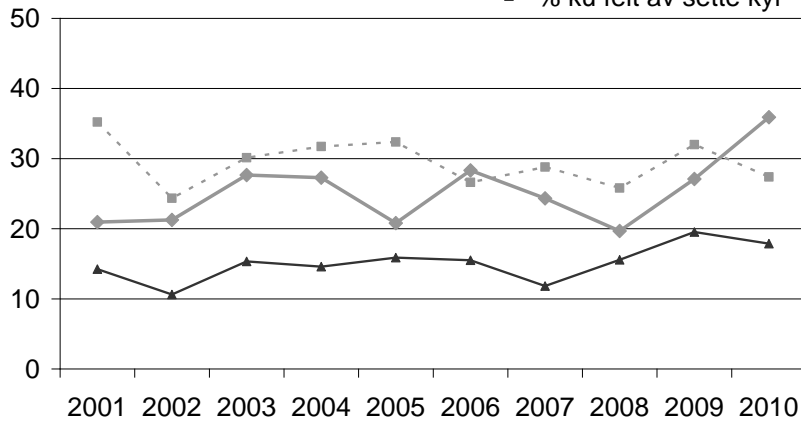
Sett kalv per ku

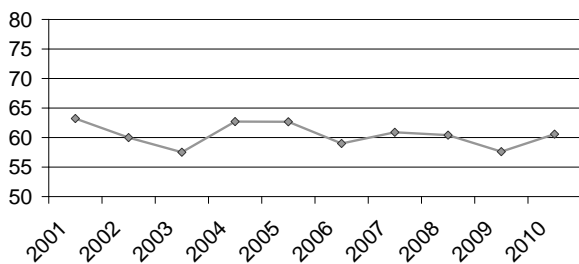
Sett kalv per kalvku

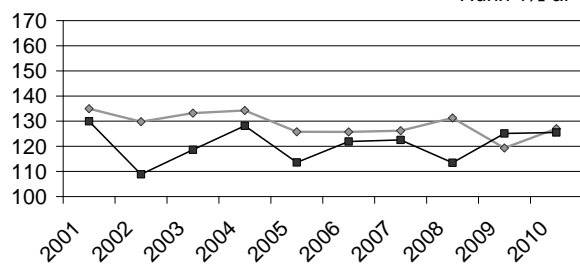
Felt av sett
 ◆ % okse felt av sette okser
 ■ % kalv felt sette kalv
 ▲ % ku felt av sette kyr

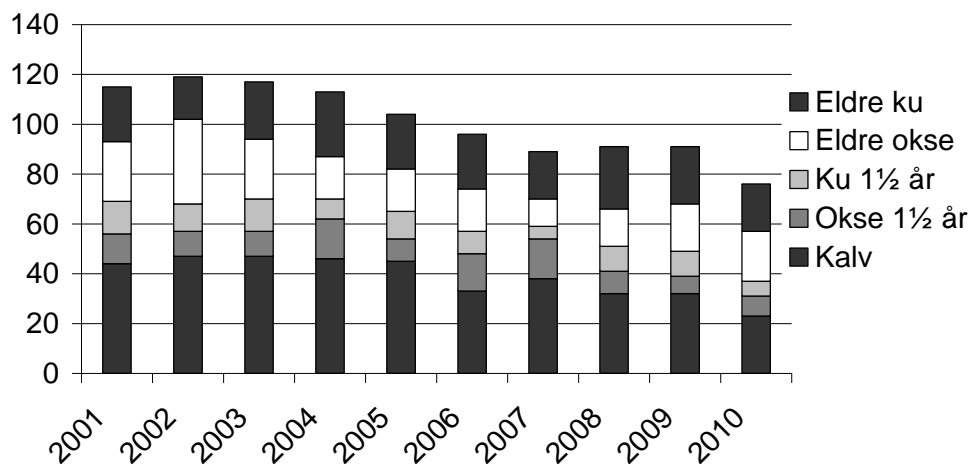
Slaktevekt kalv u. Løvenskiold

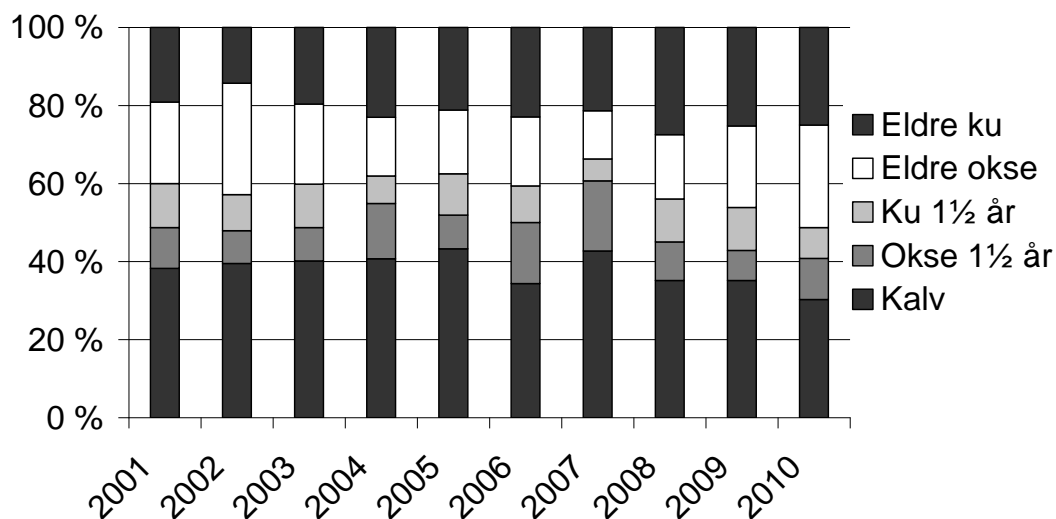
Slaktevekt åring u. Løvenskiold
 ◆ Hann 1½ år
 ■ Hunn 1½ år

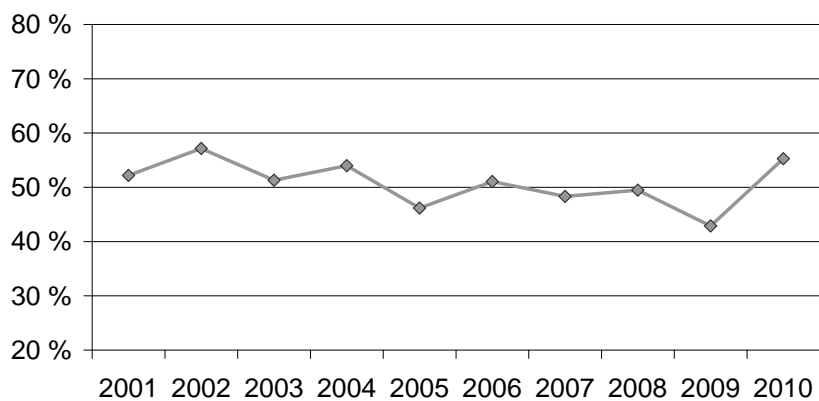
Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

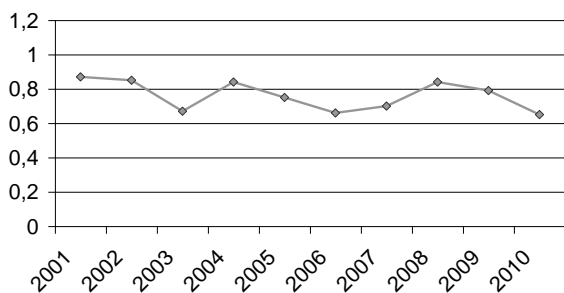

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

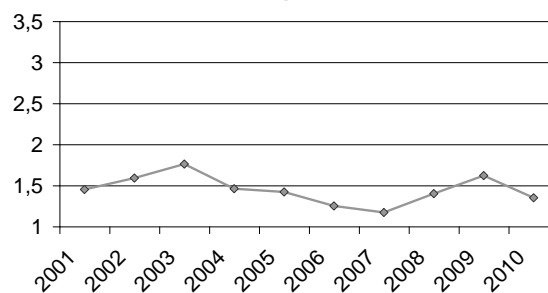

Figurer Løvenskiold

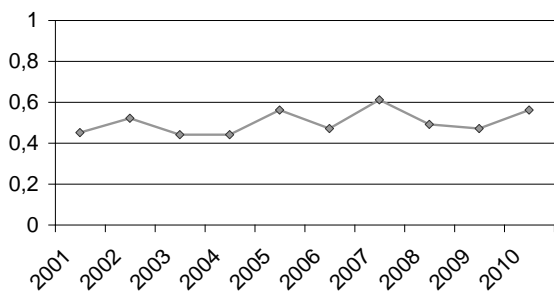
Sett elg pr. jegerdagsverk

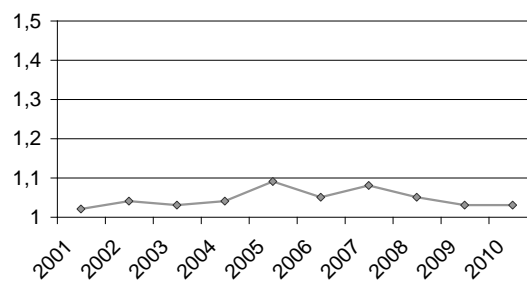
Sett ku pr. okse

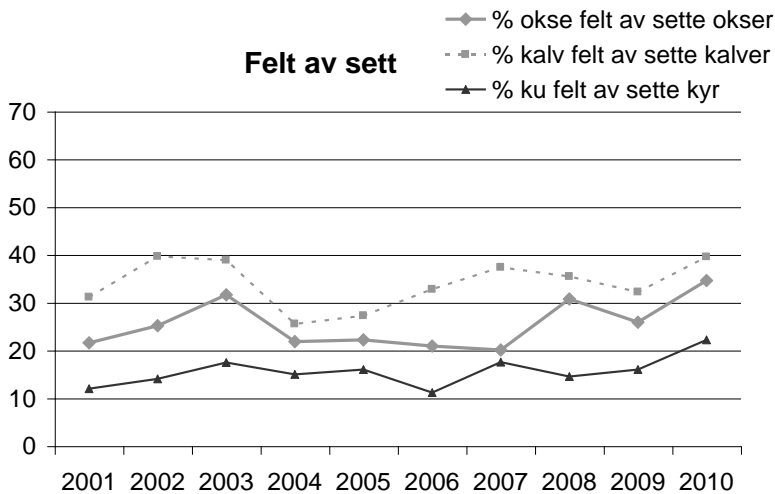
Sett kalv pr. ku

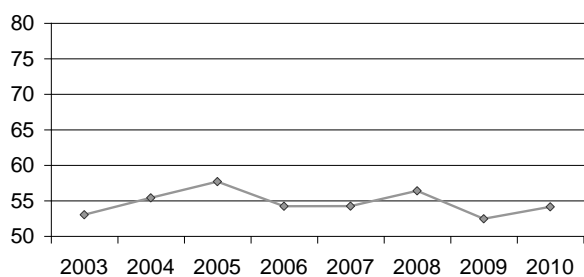
Sett kalv pr. kalvku

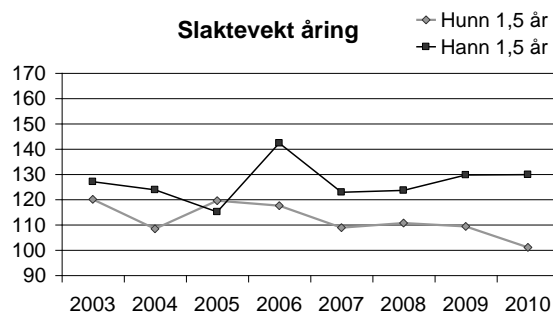
Felt av sett

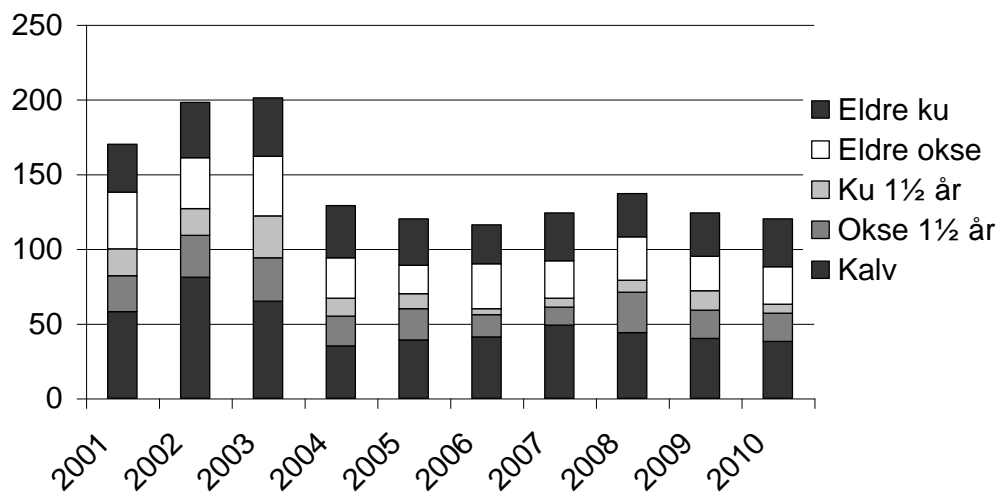
Slaktevekt kalv

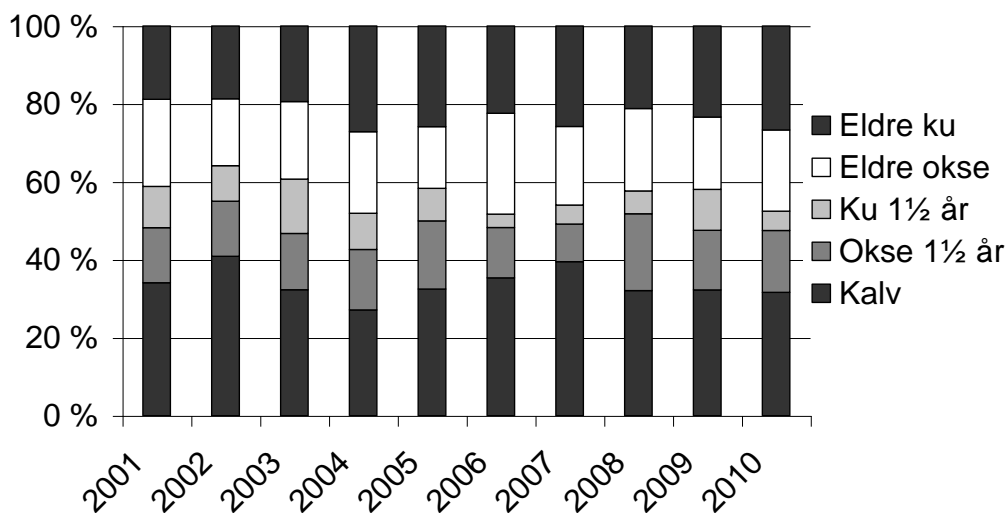
Slaktevekt åring

Skutte dyr antall

Skutte dyr prosent

Prosent hanndyr i avskytingen (av alle dyr)

